

BELLA'NIN ÖLÜMÜ

Georges Simenon

Georges Simenon 1903 yılında Liege'de doğdu. Genç yaşlarda okulu bırakıp gazete muhabirliğine atıldı ve 19 yaşında Paris'e yerleşti, ilk polisiye romanlarını bu dönemde Sim takma adıyla yayımladı. 1945'te Amerika'ya yerleşti ve 20 yıl bu ülkede yaşadktan sonra önce Fransa'ya sonra da İsviçre'ye geçti. 1989 Eylülü'nde Lozan'da öldü. Polisiyeler dışında psikolojik romanlar ve denemeler de yazdı. Polisiyelerindeki psikolojik derinlik, gerilimi sürekli ayakta tutar ve okurun ilgisini sürekli sonuca yönelik olmaktan çıkarır. Birçok romanı sinema ve televizyona uyarlanmıştır. Simenon'un ülkemizde yayımlanan bazı yapıtları şunlardır: Sarı Köpek 1931, Üç Dul Kavşağı 1931, Flamanların Evinde 1932, Kanaldaki Ev 1933, Eminönü'nde Avrenos Meyhanesi 1935, Şehvet Kasırgası 1937, Yasamak Hırsı 1938, Yedi Kızlar 1941, Hâkimin Evi 1942, Cardinaud' nün Bir Haftası 1943, Gerçek Aşk / Manhattan 'da Üç Oda 1946, Mai-gret Arizona'da 1949, Maigret Korkuyor 1953, Maigret ve Muhbir 1971,

BİRİNCİ BÖLÜM

I

Kişinin, evinde gidip geldiği, yalnız kalmanın rahatlığı içinde gevşemiş, alışageldiğince devindiği, her günkü gibi davrandığı, sonra ansızın, başını kaldırıncaya, perdelerin açık kaldığının, sokaktan gelip geçenlerin kendisini seyrettiğinin farkına vardığı zamanlar olur.

Spencer Ashby de, biraz bunu yaşadı işte. Gerçi, tıpkı öyle değil; çünkü, doğrusu ya, o gece kimsecikler ona dikkat etmemiş, ilgilenmemişti, istediği gibi bir yalnızlığa kavuşmuştu; yorgan gibi kalın, dışarıdan tek bir gürültüyü olsun içeri sızdırmayan bir yalnızlığa... Üstelik, lapa lapa yağmaya başlayan kar, sessizliğin daha bir gözle görülür, elle tutulur hale gelmesini sağlıyordu.

O gecenin, daha sonra, bir büyüteç tutularak inceleneceğini, kendisine yeniden yaşatılacağını, büyütecin altında duran kendi değil de bir böcekmiş gibi davranılacağını, Spencer değil, kim olursa olsun, usunun köşesinden geçirebilir miydi?

Akşam yemeğinde ne yemişlerdi? Çorba yoktu o akşam, yumurta yenmemişti, hamburger de yoktu; Christine'in, çeşitli yemek artıklarıyla hazırladığı, arkadaşlarının da kendisini sevindirmek için nasıl pişirdiğini sordukları yemeklerden birini yemişlerdi. Bu kez, finhda pişmiş bir kat makarnanın altında çeşitli etlerden artmış parçalar, hattâ birkaç parça jambonla birkaç bezelye tanesi göze çarpıyordu.

"Sahi, Mitchell'lere benimle birlikte gelmeyecek misin?"

Yemek odası pek sıcaktı. Evlerini çok ısıtırlardı, sıcakta oturmayı sevdikleri için...

Yemekte karısının yanakları al al olmuştu. Sık sık öyle olurdu. Hem bu hal ona yaraşmıyor da değildi. Kırkını yeni aşmıştı ama arkadaşlarından biriyle konuşurken yaş dönümü sözü ettiğini, Spencer, işitmişti.

Yemekte olup bitenlerin hepsi bulanık bir ışık içinde boğulup gidiyordu da, bu al basmış yanakları niye anımsıyordu? Bella yanlarındaydı elbette. Yanlarında olduğunu biliyordu. Ama sırtındaki giysinin rengini, konuştuysa sözlerinin konusunu anımsayamıyordu.

Kendi sustuğuna göre, iki kadın kendi aralarında konuşmuş olsalar gerekti. Hem sofraya elma geldiğinde bir sinema sözü edilmiş, Bella, bunun üzerine gözden yitmişti.

Sinemaya yayan mı gitmişti? Belki de... Evden sinemaya şöyle bir

yarım mil ya vardı ya yoktu.

Spencer karda yürümeği her zaman sevmiştir, hele yılın ilk kan yağdığında... Bundan böyle, uzun aylar boyunca, lastik çizmelerin sokak kapısının sağında, camlığın altında, enli kar küreğinin yanı başında dizili duracağını düşünmek, içine bir ferahlık veriyordu. Christine'in tabakları, çatalı, kaşığı, bulaşık yıkama makinesine doldurduğunu işitmişti. O ara kendi, ocağın önünde ayakta duruyor, piposunu dolduruyordu. Kar yağdığı için Christine, kalorifere bakmadan, ocağa iki kütük yerleştirmiş, tutuşturmuştu. Ama ocağı, oturma odasında hemen hemen hiç durmayan kocası için değil, ikinci çayına arkadaşları geldiği için yakmıştı.

"Yatacağın zaman, ben daha gelmemişsem kapıyı kilitlersin. Anahtarım yanımda." "Ya Bella?"

"İlk gösteriye gittiğine göre en geç dokuz buçukta burada olur." Bütün bunlar öylesine alışılmış şeylerdi ki, gerçeklikleri bile kalmıyordu. Christine'in sesi yatak odasından geliyordu; kendi de oda kapısının önünde durunca, kansının, yatağın kıyısına oturup kırmızı yün jarse pantolonunu ayağına geçirmekte olduğunu görmüştü. Ancak kışın sokağa çıkarken giydiği, sandıktan daha yeni çıkarmış olduğu bu pantolon hafif bir naftalin kokusu salıyordu. Kansının kaldınmış eteğini görmekten sıkılmış gibi başını niye çevirmişti Spencer? Niye Christine de, eteğini indirmek ister gibi bir hareket yapmıştı?

Gitmişti sonra karısı... Arabanın uzaklaştığını duymuştu. Gerçi evleri kente iki adımlık yerdeydi (kentinde bile denebilirdi buna), gene de, bir yerden bir yere gitmek için arabaya binerlerdi.

Spencer önce ceketini, boyunbağını çıkarmış, gömleğinin yakasını çözmüştü. Sonra, ayağına terliğini giymek üzere, demin kansının oturmuş olduğu, hâlâ ılık duran yere, yatağın kıyısına ilişmişti.

Bu davranıştan anımsamanın böylesine güç olması, —insanın kendi kendine "Dur bakalım. Ben orada duruyordum. Ondan sonra ne yaptım? Her gün o saatte ne yaparım ben?" demek zorunda kalacağı ölçüde güç olması— garip değil midir?

Mutfağa gittiğini, soda şişesini çıkarmak üzere buzdolabını açtığını pekâlâ unutabilirdi. Elinde şişe, oturma odasından geçerken, önce, bir sehpanın üzerinde duran New York Times'ı, sonra da askılığın tablasında duran çantasını almak için eğildiğini de anımsamayabilirdi. Çalışma odasına, her kezinde elinde kucağında böyle bir sürü şey taşıyarak gider, her kezinde hiçbir şeyi yere düşürmeden odanın kapısını açıp kapamak bir dert olurdu.

Ev onarılıp yenileştirilmeden önce bu odanın ne olarak kullanıldığını Tanrı bilirdi. Belki çamaşırlık, belki sandık odası, belki de araç, avadanlık yeri idi burası bir zamanlar...

Zaten Spencer'in de güzel bulduğu, bu odanın başka odalara benzememesiydi: Her şeyden önce, tavanı, merdivenin altına geldiği için, eğimliydi; sonra, odaya girmek için üç basamak inmek gerekirdi; odanın tabanı iri, değişik biçimli taşlarla döşeliydi. Son olarak, odanın tek penceresi öyle yüksekteydi ki açılması için bir iple bir makara kullanılması gerekiyordu.

Bu odada her şey Spencer'in elinden çıkmıştı: Badanasıydı, duvarlar boyunca uzanan raflarıydı, karmaşık aydınlatma düzeniydi... Basamakların dibinde, taşları örten İran kilimini de bir artırmalı satışta bulup almıştı.

Christine, Mitchell'lerde briç oynuyordu. Kansını düşündüğü zamanlar usundan —ara sıra— "anne" diye bir şey geçmesi nedendi sanki? Christine kendisinden ancak iki yaş büyüktü. Çocuk babası olan arka-daşlarından birkaçı karılarına, çocukların yanındayken

"anne" dedikleri için mi? Karısıyla konuşurken bu söz dilinin ucuna geldiği zamanlar, sıkılıyor, bir çeşit suçluluk duygusuna kapılıyordu.

Christine, briç oynamadığı zamanlar, siyasa, yahut daha doğrusu, topluluğun gereksinimleri, topluluğun ilerletilmesi konularında konuşur, tartışırdı.

İşin gerçeğine bakılırsa kendi de topluluğun yararına çalışırdı, çünkü yalnız başına oturduğu çalışma odasında, öğrencilerinin tarih ödevlerini düzeltirdi. Gerçi Crestview School bir bölge okulu değildi. Tersine, bu okula özellikle New York'tan, Chicago'dan, Güney'den, hattâ San Francisco gibi uzak yerlerden gelen öğrenciler alınırdı.

Üniversiteye iyi bir hazırlık okuluymuştu bu... Züppelerin dilinden düşmeyen Uç dört okuldan biri değildi ama pek güvenilir bir okuldu.

Christine'in topluluğu bu kadar düşünmesi pek mi gereksizdi? Evet, boyuna topluluğun sözünü etmesi, kesin konuşması, herkesin toplulukla uğraşmağı görev bellemesini istemesi gereksizdi. Christine'in kafasında hiçbir kuşkunun gölgelemediği açık seçik bir düşünce vardı: Kentin iki bin şu kadar nüfusu bir bütün oluştururdu; bu insanların arasındaki bağ, belirsiz bir dayanışma duygusu, bir görev duygusu değil, büyük ailelerin temelinde bulunan sınıksız, karmaşık bağlar çeşidinden bir şeydi.

Spencer de bu bütünün bir parçası değil miydi sanki? Connecticut'lu değildi; daha kuzeydeki Yeni İngiltere'nin Vermont kentindendi. Bu kente ancak yirmi dört yaşında, öğretmenlik etmek üzere gelmişti.

O günden sonra, kendine bir yer açmıştı bu topluluğun içinde. Bu akşam karısıyla birlikte arkadaşlarına gitmiş olsaydı, herkes elini sıkacak, "Hello Spencer!" diye seslenecekti.

Çok sevilirdi. Kendi de onları çok severdi. Tarih ödevi-düzeltenekten hoşlanırdı; doğa bilimleri ödevlerini düzeltmekten çok daha keyifli bir işti bu. Çalışmağa başlamadan önce dolaptan bir scotch şişesiyle bir bardak, çekmecedan de şişe açacağını almıştı. Bütün bu önemsiz devinimleri, farkına varmaksızın, o sırada ne düşündüğünü bilmeksizin yapıyordu. O gece ansızın bir resmi çekilseydi, neye benzerdi ki o resim? Oysa, resminin çekilmesinden beş beter işler yapılacaktı!

Viskisini alışıgaldığı üzere içerdi hep, ne daha hafif ne daha sert. Bir bardağın içilmesi de aşağı yukarı yarım saat sürerdi.

Ödevlerden biri Bob Mitchell'indi; Christine'in bu akşam briç oynamaya gittiği evin oğlu... Babası Dan, mimardı; devletten bir görev istemeğı tasarladığı için evine resmî birtakım insanlar çağırarak zorunda kalıyordu.

Ama şimdilik Bob Mitchell'in tarih ödevinin hakkı ancak altıydı. Spencer bu sayıyı kırmızı kalemle yazdı kâğıda.

Ara sıra, üç yüz metre ötedeki bayırda bir kamyonun ıkındığını duyuy-

yordu, işittiği tek gürültü buydu hemen hemen... Çalışma odasında saat bulunmuyordu. Spencer'in, kol saatine bakmasını gerektirecek bir şey yoktu. Ödevleri okuyup düzeltmek herhalde kırk dakikadan çok sürmemişti. Defterleri çantasına yerleştirdi, ertesi sabahki işlerini akşamdan hazırlama alışkanlığıyla çantasını oturma odasına götürdü. Bu alışkanlığı pek eskidi; ertesi sabah çok erkenden sokağa çıkması gerekiyorsa, tıraş bile olur, öyle yatardı.

Pencerelerde pancur yoktu, Venedik kepenkleri vardı, bunlar da indi-rilmemişti. Bu kepenkleri ancak yatmağa giderken indirirlerdi kimi zaman; bütün gece indirmeden öylece bıraktıkları da olurdu.

Bir ara dışarıya, yağın kara baktı, Katz'ların evinde ışık gördü; Bayan Katz piyanonun

önünde oturuyordu. Bedenini buğu gibi saran bir sabahlık vardı sırtında, çalgısını hızlı hızlı çalışıyordu ama Spencer hiçbir şey işitmiyordu.

Kepengi indirmek üzere ipini çekti. Bu devinime hiç alışkın değildi. Bu iş, Christine'in işlerindendi. Özellikle, yatak odasına girdiği zaman ilk işi pencereye gidip ipi eline almak olurdu; bundan sonra da kepengin inen aynalarının sesi duyulurdu.

Spencer de yatak odasına —pantolonu ile gömleğini değiştirmek üzere— gitti. Dolabından çıkardığı kurşun rengi kaşe pantolonunu, ince bir tahta talaşı kaplamıştı.

Mutfağa gitmiş miydi bir daha? Soda almak üzere gitmezdi, çünkü bir şişe soda ona bütün gece yetiyordu. Oturma odasındaki kütüklere şöyle bir dokunduğunu, ayakyoluna gittiğini belli belirsiz anımsıyordu.

Spencer için önemli olan, daha sonra, tornası başında geçirdiği saatti. Tornada, biraz karışık biçimli bir lamba ayağı üzerinde çalışıyordu. Çalışma odası, "yazı odası" olmaktan çok, işlikti. Spencer bugüne değin başka güçlükleri yenmiş, tornasında, lamba ayağından başka birtakım tahta işleri çekmişti: Christine, eşinin dostunun birçoğuna dağıtmıştı bunlardan; yardımseverlerin bir piyangosu yahut satışı olduğu zamanlarda bu tahta işlerinden birini muhakkak kullanırdı. Spencer son zamanlarda lamba ayaklarına merak sarmıştı. Üzerinde çalışmakta olduğu ayağı basan ile bitirirse, karısına Noel armağanı diye vermeği düşünüyordu. Bu tornayı ona dört yıl önce gene Noel armağanı diye veren Christine'di zaten. Kan koca iyi anlaşırlardı.

ikinci viskisini doldurmuş, hazırlamıştı, işine öyle dalmıştı ki, piposunun söndüğü sanılabilirdi hafif hafif içişine bakılırsa; arada bir,

sanki ateşini biraz harlatmak için, art arda birkaç nefes çekiyordu.

Tornanın toz haline getirdiği tahtanın kokusunu, makinenin gürültüsünü, seviyordu.

Odanın kapısını örtmüş olmalıydı. Nereye giderse ardından kapıyı da örterdi. Başkaları nasıl yorganlarının altına sığınır, Spencer de odalara sığınır gibiydi bu haliyle...

Torna işlerken, bir ara başını kaldırmış, üç basamağın tepesinde Bel-la'nın ayakta durduğunu görmüştü. Bayan Katz'ın piyano çaldığını gördüğü halde çıkardığı sesleri işitememesi gibi, Bella'nın da dudaklarının kıpırdadığını görüyor, ama torna gürültüsünün bastıracağı sözlerini işitemiyordu.

Başıyla Bella'ya biraz beklemesini işaret etti. Elindeki işi bırakamazdı. Bella'nın kızıl kahverengi saçlarını koyu renkli bir bere örtüyordu. Mantosu sırtındaydı. Ayaklarından lastik çizmelerini çıkarmamıştı.

Spencer'e Bella'nın keyfi yokmuş, yüzü donukmuş gibi geldi. Ama bütün bunlar pek kısa sürdü. Bella, Spencer'in hiçbir şey işitemediğini anlayamamış, dönüp gidiyordu.

Söylediği son sözleri ancak dudaklarının deviniminden anlamıştı Spencer. Bella, "Allah rahatlık versin" diyordu.

Kapıyı —oldukça güç kapandığından— önce iyi örtemedi; sonra geri dönüp tokmağını çevirdi, kapadı. Spencer, az kalsın Bella'ya seslenecekti. "Allah rahatlık versin"den başka neler söylemiş olduğunu merak etmişti. Oturma odasından geçerken lastik çizmelerini çıkarmak, evin kurallarından biriydi; Bella buna uymamıştı; yoksa yeniden sokağa mı çıkacaktı? Çıkmağı düşünüyor olabilirdi de. On sekiz yaşındaydı. Özgürdü. Akşamları ara sıra, delikanlılar onu Torrington yahut Hartford'a götürürlerdi; bu akşam da onu sinemadan, arabasına bindirerek eve getiren, onlardan biri olsa gerekti.

O anda işinin en ince noktasına dalmamış olsaydı, olaylar belki de bambaşka bir yol tuttururdu. Sezgiye pek bel bağlamazdı Spencer, bağlamazdı ama, birkaç dakika ya geçmiş ya geçmemişti ki tornayı durdurup başını kaldırdı, kulak verdi; Bella'yı bir araba bekliyor muydu? Arabanın kalkıp uzaklaştığını duyacak mıydı? Ama aradan vakit

geçmişti: Araba gerçekten beklediyse artık uzaklaşmış olsa gerekti.

Bella'yı niye merak etsindi? Çalışma odasının ışığında, beklemediği bir anda onu merdivenin başında görmekten duyduğu şaşkınlık içinde yüzünü biraz solgun,—belki de— biraz üzgün bulmuştu da ondan mı?

Yukarı çıkabilir, Bella'nın odasında olup olmadığını anlayabilirdi; ya da, pek meraklı görünmekten çekiniyorsa, kapısının altından ışık sızıp sızmadığına bakabilirdi.

Bunu yapacak yerde, tuttu, piposunu bir kül tablasına dikkatle, uzun uzun boşalttı (bu tablayı iki yıl önce kendi yapmıştı), bir daha doldurdu —tütün kutusunu da kendi yapmıştı; bu kutu, üstelik, başardığı ilk güç torna işiydi— sonra scotch'undan bir yudum daha içti, yeniden çalışmaya başladı.

Telefon çaldığında artık Bella'yı da, başkalarını da usundan çıkarmıştı. Birkaç ay önce, çalışma odasında geçirdiği saatler düşünülerek, oraya da bir telefon yerleştirilmişti.

"Spencer?" "Benim."

Telefon eden Christine'di; sesinin arkasında birçok yabancı sesler duyuluyordu. O anda Spencer, saatin kaç olduğunu kestirecek durumda değildi.

"Çalışıyor musun hâlâ?" "Bir on dakikalık işim var daha." "Her şey yolunda mı? Bella eve döndü mü?" "Evet."

"Bir parti briç oynamak istemiyor musun sahi? Arabalılardan biri gelip seni evden alabilir..." "Canım istemiyor doğrusu."

"O halde beni beklemeden yatarsın, e mi? Ben gecikirim, hem epey geç kalırım.

Marion'la Olivia kocalarıyla birlikte yeni geldiler, bir turnuva düzenlenecek şimdi."

Kısa bir sessizlik. Tokuşan bardak çingıltıları geliyordu. Evi biliyordu Spencer, oturma odasının yarım daire biçimindeki kocaman kırmızı kanepelerini, açılır kapanır briç masalarını, herkesin sırayla gidip buz aldığı mutfak, biliyordu...

"Bize katılmamağa karar verdin demek? Gelseydin herkes öyle sevinirdi ki..."

Bir ses, Dan Mitchell'in sesi, telefonda öttü:

"Gelsene, koca tembel!"

Dan bir şeyler yiyordu.

"Ne karşılık vereyim? Dan'in söylediklerini duydun mu?"

"Sağ olsun. Evde kalacağım."

"Peki Allah rahatlık versin o halde. Geldiğimde seni uyandırmamağa çalışırım."

Tezgâhının Üzerini topladı. Temizliğini haftada bir kendi yaptığı çalışma odasında, hiç kimse, hiçbir şeye dokunmazdı. Bir köşede, pek eski, alçacık, eşine artık hiçbir yerde rastlanmayan bir meşin koltuk dururdu; o koltuğa oturdu, bacaklarını uzattı, eline aldığı New York Times'a

bir göz attı.

Yatmadan önce, hem soda şişesiyle boş bardağı götürmek, hem de ışığı söndürmek için gittiği mutfakta, elektrikli bir saat vardı. Saate bakmadı. Usundan geçmedi bakmak.

Geçeneğe çıkınca Bella'nın kapısına doğru da gözünü çevirmedi. Gerçekte, Bella, Spencer'in pek de umurunda değildi. Kısa bir süredir evlerinde kalıyordu, üstelik yakında ayrılacaktı; ev halkından değildi ki...

Odasının Venedik kepenkleri hafif aralıktı, onları iyice örttü, kapıyı da kapadı, soyundu, elbiselerini, çamaşırını teker teker yerlerine yerleştirdi, belirsiz bir saatte yattı, son ışığı söndürmek üzere kolunu uzattı.

Bütün bu süre içinde, bir doğa bilgininin büyütecisi altında küçük yaşayışını sürdüren, bir işinden ötekine koşan bir böceği mi andırıyordu? Belki de, kim bilir?... Bir insan olarak —

Christine'in diyeceği gibi, topluluğun bir üyesi olarak— günlük yaşayışını yaşamış, ama bu işler düşünmesine engel olmamıştı. Uykuya dalmadan önce bile biraz düşünebildi; bulunduğu yerin, çevresindeki eşyanın, evin, oturma odasındaki ocakta sönmeğe yüz tutan ateşin, ertesi gün garaj yolundan süpüreceği karların bilincindeydi; başka şeylerin daha bilincindeydi: Örneğin, Katz'ların varlığının, başka evlerde yaşayan, ışıklarını, istese, görebileceği başka insanların; Crestview School'un tepenin doruğunda duran, tuğladan yapılı geniş yatakhaneinde uyumakta olan yüz seksen öğrencisinin bilincindeydi...

Soyunurken karısının çoğu zaman yaptığı gibi, radyonun düğmesini çevirmek zahmetine katlansaydı, her yönden gelen musikileriyle, sesleriyle, felâket haberleriyle, hava durumu bültenleriyle bütün dünya odasına dolardı.

Hiçbir şey duymadı, hiçbir şey görmedi. Uyudu, sabahın yedisinde, çalar saat çaldığı zaman, Christine'in, yanında kıpırdandığını, kalktığını, mutfığa girip kahve suyunu ateşe sürdüğünü duydu.

Hizmetçileri yoktu, haftada iki gün gelip işlerini gören bir kadınları vardı yalnız...

Banyosunu dolduracak su musluktan akmağa başladı. Dışarıya bakmak üzere perdeyi araladı; ortalık daha aydınlanmamıştı. Yalnız gökyüzü biraz daha kurşunsu, karın aklığı biraz daha kireçsiydi; bütün renkler, Katz'ların yeni evinin pembe tuğlaları bile, daha sert, daha yavuz görünüyordu.

Kar yağmıyordu attık. Damdan, karlar eriyecekmiş gibi, birkaç damla su döküldü. Karlar gerçekten eriyecek olursa, bunun anlamı çamurdu, pislikti; ayrıca, kayaklarını, patenlerini hazırlamış olan öğrencilerin okuldaki huysuzluklarıyla da uğraşmak gerekecekti.

Mutfığa girdiği zaman saat hep yedi buçuğa gelmiş olurdu. Kahvaltı, yalnız kahvaltı için kullanılan küçük, beyaz boyalı bir masada hazır durur, Christine de saçını toplamağa vakit bulmuş olurdu. Spencer'e mi öyle geliyordu, yoksa bu saçlar sabahlan gerçekten mi daha soluk, daha donuk sarıydı?

Domuz pastirmasının, kahvenin, yumurtaların kokusunu severdi; karısının, bu kokulara kansan sabah kokusunu da severdi gizlice... Bütün bunlar, kendisi için, günün başlangıç saatlerinin havasını oluşturan şeylerdi; bu kokuyu bin çeşit kokunun içinden gene de seçer, bilirdi...

"Kazandın mı?"

"Altı buçuk dolar. Marion'la kocası her zamanki gibi, hep ütıldüler, ikisinin, bir arada, otuz dolardan çok zararı var."

Sofrada üç kişilik takım vardı ama Bella'nın onlarla birlikte kahvaltı ettiği pek seyrek görülürdü. Uyandırmazlardı onu. Arkasında sabahlığı, ayağında terliği, kahvaltının sonuna doğru çıkageldiği çok olurdu ama Spencer'in onu sabahlan görmediği zamanlar daha da çoktu.

"Bunu olağanüstü bulan Marion'a dedim ki..."

O sabahki konuşmalar, akşamkilerden daha da sıradan konuşmalardı; anımsanacak tek bir söz, üzerinde durulacak tek bir nokta yoktu, birkaç özel adın süslediği bir çeşit tatlı mırıldanmaydı bu... Adlar artık bir şey anımsatmayacak ölçüde alışılmış adlardı.

Bunun artık önemi yoktu zaten, ama Spencer bunun farkında değildi daha, kimsecikler farkında değildi. Her sabah olduğu gibi, kentin yaşayışı bu sabah da banyo odalarında, mutfaklarda, kocaların kunduraları üzerine lastik çizmelerini geçirdikleri eşiklerde, arabaların işletilmeğe başlandığı garajlarda uyanıyordu.

Spencer çantasını unutmadı. Hiçbir zaman hiçbir şeyini unutmazdı. Arabanın

yöneltecine geçtiğinde ilk piposunu içmeğe başlamıştı; pencerelerden birinde, ufak tefek Bayan Katz'ın pembe sabahlığı gözüne ilişti. Evlerinin çevresindeki öbür evler, tepenin yamacına dağınık duruyordu. Bu evler, şimdi karların örttüğü çimenliklerin ortasında bulunurdu. Birkaçı —Katz'ları gibi— yeniydi ama çoğu. Yeni İngiltere'nin eski, güzel ahşap evleriydi, iki üç tanesinin, sömürge dönemi yoldamında, di-kinli birer kapısı vardı. Evlerin hepsi beyaz boyalıydı. Ana caddeyi oluşturan postane, üç bakkal dükkânı, birkaç mağaza, daha aşağıda kalıyordu. Yolun iki ucunda benzinlikler vardı. Kar temizleme makinesi yoldan geçmiş, kaldırımlar arasında enli, kara bir yol çizmişti.

Ashby, gazetesini almak için durdu, konuşulanlara kulak verdi:

"Birazdan gene kar yağacak, gece bastırmadan önce de herhalde fırtına başlar..."

Postaneye girdiğinde, herhalde hava durumu bülteninde söylenmiş olan bu sözler, hiçbir değişikliğe uğratılmadan yinelendi kendisine.

Irmağı geçtikten sonra, okula giden dönemeçli yoldan tırmanmağa başladı. Yer yer ağaçların kapladığı tepenin bütünü, okulun malıydı; tepenin üstünde, öğretmen evlerinden başka on kadar yapı vardı. Christine'in kendi evi olmasaydı, onlar da o evlerden birinde oturacaklardı; zaten Ashby, Christine'le evlenmeden önce, yıllarca, bu evlerin en genişinde, bekâr öğretmenlere ayrılmış olan yeşil damlısında oturmuştu. Arabasını bir garaja soktu. Garajda yedi araba daha vardı. Kapının önündeki merdivenden çıkarken kapı açıldı; yazman Bayan Cole, yolunu kesmek istemiş gibi önüne doğru atıldı.

"Karınız demin telefon etti. Hemen eve dönmenizi rica ediyor."

"Başına bir şey mi gelmiş?"

"Hayır, ona bir şey olmamış. Bilmiyorum. Yalnız heyecanlanmamanızı söylememi rica etti; bir dakika bile geçirmeden eve dönmeniz çok önemliymiş, öyle söyledi."

Yazmanlığa girip telefon etmek üzere içeri geçmek istedi.

"Kendisini arayarak vakit geçirmemenizi özellikle istedi karınız..."

Meraklandı, kaşları çatıldı, yüzü asıldı ama doğrusu ya, öyle çok da heyecanlanmadı. Christine'in ricasına aldırmandan evinin numarasını çevirmek bile geliyordu içinden. Yolunu hâlâ kesmekte olan Bayan Cole orada durmasa, bu işi yapacaktı da...

"Peki! O halde başöğretmene söylersiniz..."

"Haber verdim bile..."

"İlk ders saatinin sonundan önce dönebileceğimi umarım..." Bu iş, kafasını kurcalıyordu... içindeki duyguyu anlatmak için en doğru deyim buydu galiba. Belki de, her şeyden önce, Christine'in bu davranışı her zamanki davranışına benzemediğinden... Christine'in de herkes gibi kusurları vardı ama entipüften bir şey karşısında heyecana kapılacak kadınlardan değildi; hele, onu okuldayken tedirgin etmek, yapacağı şey değildi... Evirgen insandı, baca tutuşsa kocası yerine itfaiyeyi, bir rahatsızlık yahut yaralanma durumunda da hekimi çağırırdı.

Yoldan inerken, işine gitmeden önce oğlunu okula götüren Dan Mitchell'e rastladı. Bir an Dan'ın niye şaşırmış göründüğünü merak etti. Ancak daha sonra, o saatte tepeye çıkacak yerde aşağı inmesinin onu görenlere tuhaf geleceğini düşünebildi.

Ana caddede dikkati çekecek bir şey yoktu, evinin yakınlarında herhangi bir gidiş geliş, herhangi bir yerde alışılmadık bir şey yoktu. Ancak bahçesine girdikten sonra kendi garajının kapısı önünde Doktor Wil-burn'ün arabasını gördü.

Karların içinde yürüyeceği yol beş adımdı zaten, piposunu cebine sokuverdi, eşikte durup elini zile doğru uzattı. Zili daha çalmamıştı ki kapı kendiliğinden açıldı; demin

okulda olduğu gibi...

Kapıdan girince karşılaştığı durum, önceden kestirebileceği şeylerin hiçbirine benzemiyordu, o güne değin yaşayıp gördüklerinin hiçbirine haydi haydi benzeyemezdi. Aynı zamanda okul hekimliğini de yapan Wilburn, altmış beş yaşlarında bir adamdı. Kendileriyle her zaman alay eder gibi bir hali olduğu için birtakım kimseler ondan biraz çekinirlerdi. Birçok kimseye göre Wilburn kötü bir insandı. Kesin olan bir şey varsa, hekimin beğenilmek için herhangi bir şey yapmadığı, kötü haberleri de özel bir biçimde gülümseyerek verdiğiydi.

Kapıyı o açmıştı Spencer'e; ağzını açıp bir şey söylemeksizin Önünde duruyor, gözlüğünün üzerinden bakmak için başını eğiyordu. Christine ise, odanın en karanlık köşesine çekilmiş, kapıya dönmüş bakıyordu.

Hiçbir suçu olmadığı halde Spencer neden içinde bir suçluluk duydu? O anda, odadaki ışık, kirlenmiş karın yansıması, kapkara göğün donuk aydınlığı bir araya geliyor; Ashby'yi kendi evine buyur ederken az aydınlatılmış bir çeşit mahkemeye alır gibi davranarak, kapı tokmağını tutan kurnaz yüzlü hekimi, etkileyici bir havaya buruyordu.

Spencer silkindi, kendi sesini duydu: "Ne oluyor Allah aşkına?" "Girin içeri."

Spencer bu buyruğa uydu, oturma odasına girdi, paspasın üzerinde, ayakta, lastik çizmelerini çıkardı. Sorusuna hâlâ kimse karşılık vermiyordu; insan değildi sanki, bir söz olsun söylemiyordu kimsecikler. "Christine, kim hastalandı?"

Karısı, yaptığının farkında değilmişçesine dönüp geçeneğe doğru yürürken, Spencer sordu: "Bella mı?"

ikisinin durup birbirlerine baktıklarını pek güzel gördü. Daha sonraları bu bakışları sözlere çevirebilecekti. Christine'in bakışı hekime, "Görüyorsunuz ya... Gerçekten, hiçbir şeyden haberi yokmuş gibi... Siz ne dersiniz?" diyordu.

Spencer'in hiçbir zaman tiksindiği Wilburn ise, bakışıyla, "Elbette... Haklı olabilirsiniz... Her şey olabilir, değil mi? Hem, doğrusunu isterseniz, bu sizin bileceğiniz bir iş..." diye karşılık verir gibiydi. Christine, sesini çıkardı, "Bir felâkete uğradık Spencer," dedi. Geçenekte iki adım attıktan sonra geri döndü. "Gece hiç çıkmadın, değil mi?" "Çıkmadım, elbette." "Bir an için olsun evden ayrılmadın..." "Evden hiç ayrılmadım."

Christine bir daha hekimden yana baktı. Bir daha iki adım attı. Düşündü, yeniden durdu.

"Gece hiçbir şey duymadın mı?" "Hiç... Tornamın başında çalıştım. Niye soruyorsun?"

Ne demekti bütün bunlar? Yeterdi artık. Utanç duyacaktı neredeyse; özellikle, suçlu biri gibi etki altında kalıp her sorulana karşılık vermekten...

Christine elini kapıya doğru uzattı. "Bella öldü."

Belki de daha önce olup bitenler yüzünden, bu haber, doğrudan doğruya, bir yumruk gibi geldi oturdu midesine, gönlü bulanır gibi oldu. Sanki Wilburn, tepkilerini görmek, gerekirse kaçışını önlemek üzere arkasında duruyordu.

Spencer, doğal bir ölümden söz edilmediğini anlamıştı, doğal bir ölüm üzerine böyle haller takınılmazdı. Niye ama onları açıkça sorguya çekemiyordu? Neden şaşkınlığı yavaş yavaş artıyormuş gibi davranıyordu karşılarında?

Sesi bile her zamanki gibi çıkmıyordu!

"Neden ölmüş?"

Yeni farkına varmıştı Spencer! ikisinin de istediği, kendisinin gidip Bella'nın odasına bakmasıydı. Bu, onlarca bir çeşit sınanma sayılsa gerekti; oysa Spencer, Tanrı bilir neden, odaya gidip bakmaktan çekiniyor, neden korktuğunu ise hiç anlayamıyordu. Gözünü gözüne dikip bakan Christine'in bir yabancıncı gibi soğuk, keskin bakışı

Spencer'e kararını verdirdi; ileriye doğru bir adım atması için onu zorladı. Spencer adımını atıp başını eğerken Wilburn'un soluğunu ensesinde duyuyordu.

II

O anı, yıllar boyu, uykuya dalacağı sırada Spencer'i tedirgin eden "ayıp" üç dört anıdan biri idi. On üç yaşındaydı galiba; karlı bir cumartesi günüydü, kar öyle çok yağmıştı ki insan kendini uçsuz bucaksızlığın içinde hapsedilmiş gibi duyuyordu; Vermont'un ambarlarından birinin içindeydiler; yanında, kendi yaşında bir çocuk vardı.

İnsanı sıcak tutan samanın içinde kendilerine birer oyuk açmışlardı; susuyor, dışarıya, ağaç dallarının karmaşık, kara nakısına bakıyorlardı. Sessiz, devimsiz durma yetilerini belki de sonuna değin harcamış, tüketmişlerdi artık... Arkadaşının adı Bruce'tu. Şimdi bile Ashby, o günü anımsamamağı yeğlerdi. Bruce cebinden bir şey çıkarmış, Spencer'i daha o anda uyarması gereken bir sesle konuşarak elindeki uzatmıştı:

"Bilir misin bunu?"

Açık saçık bir resimdi Bruce'un elindeki; karın üzerinde ağaçlar nasıl çiğ çiğ seçiliyorsa, etlerin sanki hastalıklı aklıgı üzerinde de ayrıntılar öyle belli oluyordu.

Resme bakarken, bir saniye içinde, tepeden tırnağa kızarmış, boğazına bir şeyler tıkanmış, gözleri nemlenip yanmıştı. Bütün gövdesi, o

zamana değin bilmediği bir heyecanla sarsılmıştı; resimdeki çıplak iki gövdeye de, arkadaşının yüzüne de bakamamıştı ama gözlerini kaçırmağı da becerememişti.

Bu anı, —hele başını güçlükle, neden sonra kaldırdığında, Bruce'un yüzündeki çirkin, alaycı, yüz­süz gülüşü görünce— yaşamının en sıkıntılı anı diye düşünmüştü yıllar boyunca.

Bruce, Spencer'in nasıl bir şey duyduğunu biliyordu. Bu resmi ona bilerek göstermiş, ondaki değişikliği gözlemişti. Bruce komşuları olduğu, ailece görüştükleri halde Ashby, o günden sonra, onunla okul dışında herhangi bir yerde görüşmemeğe çalışmıştı.

İşte! Bunca yıldan sonra, Bella'nın odasına bakarken duyduğu şey, o gün duyduğunun hemen hemen aynıydı; etine saplanır gibi ansızın basan o sıcaklık, gözlerinin yanması, boğazına bir şeyler tıkanması, utanç... Hepsi, o günkü duygular gibiydi... Üstelik yanında, kendisine de, Bruce'un bakışına benzer bir bakışla bakacak biri vardı.

Kendisine Bruce'un baktığı gibi baktığını, Doktor Wilburn'un yüzüne bakmadan da biliyordu Ashby.

Venedik kepenkleri çekilip kaldırılmış, perdeler açılmıştı; hemen hemen hiçbir zaman yapılmayan bir şeydi bu. Bu yüzden oda uzak köşelerine değin, karlı bir sabahın sert ışığı ile aydınlanıyor, gölgesiz, gi-zemsiz kalıyordu. Bu oda evin öbür odalarının hepsinden daha soğukmuş gibi geliyordu insana.

Ceset odanın orta yerinde, yeşil kilimin üzerinde yatıyordu; gözleri açık, ağzı aralıktı; mavi yünlü etekliği göbeğine değin kaldırılmıştı, çorapları tutan kara bağlar ile korsesi açıkta kalıyordu; soluk pembe renkli donu ise, mendil gibi buruşturulmuş, top edilmiş halde, biraz ötede duruyordu.

Oracıkta duraklamış, kıpırdamamıştı Spencer. Kısa bir süre sonra Christine'in, cesedin üzerine bir çarşaf örtermiş gibi kapıyı örtmesi karşısında, gönül borcuna benzer bir şey duydu içinde.

Buna karşılık, Spencer, tedirginliğinin gerçek niteliğini anladığını gülümseyişiyi belli eden Doktor Wilburn'e karşı, sönmeyecek bir tiksinti duydu.

Earl Wilburn konuştu:

"Buradan coroner's telefon ettim. Gelir neredeyse."

Oturma odasındaydılar gene; sabahın ışığı yetersiz olduğundan lambalar yanıyordu.

Yalnız hekim, bir koltuğa kurulmuştu.

"Ne yapmışlar kıza ? "

Sormak istediği bu değildi Spencer'in. "Neden ölmüş?" demek istemişti.

Daha doğrusu:

"Nasıl öldürülmüş?" diye soracaktı.

Ortalıkta kan falan görmemişti, gözüne çarpan, ancak, derinin alışılmadık aklıydı. Bir türlü toparlanamıyordu. Karısıyla hekimin kendisinden şüphe etmiş olduklarına, belki de hâlâ ettiklerine inanıyordu şimdi. Karşısında açık yürekle davranılmadığı şundan belliydi: Christine, Bella'nın cesedini bulunca, herkesten önce kocasına telefon etmemişti; oysa düşünülürse, bir karar vermek, bu durumda ne yapacağını kestirmek, Spencer'in işi olmalıydı.

Christine, kocasının usundan geçenleri sezmiş gibi:

"Doktor Wilburn buranın adli hekimidir," dedi.

Yardımseverler toplantılarından birinde takınacağı halle:

"Şüpheli ölüm durumlarında en önce haber verilmesi gereken kimse odur," diye ekledi.

Böyle konulan, resmî işleri, herkesin görevleriyle haklarını iyi bilirdi Christine.

"Bella'yı boğmuşlar... Orası muhakkak. Hekim de, Litchfield'deki coroner's, bu yüzden haber verdi."

"Polise haber vermedi mi?"

"Yöre polisine mi, Eyalet polisine mi haber verileceğini ancak coroner kararlaştırır."

"Bugün okula gidemeyeceğimi başöğretmene haber versem iyi olacak sanırım," diyerek içini çekti Spencer.

"Ben ona telefon ettim zaten, seni beklemiyor."

"Anlattın mı?"

"Bella'nın başına bir felâket geldiğini söyledim, başkaca bilgi vermedim ona."

Karısının telâşa kapılmamasını kınamadı. Christine'in bu hali katı yürekliliğinden değil, zamanla kendini eğitmiş olmasındandı; biliyordu. Kentlilerin bu olayı nasıl öğreneceklerini düşünerek kaygılandığına, olup bitenleri ölçüp biçtiğine, kendisinin de bir iki yere telefon etsem mi etmesem mi diye ikircik içinde olduğuna kalbini basabilirdi Spencer.

Ancak o zaman, sırtından yağmurluğunu, başından şapkasını çıkardı, cebinden piposunu aldı, her zamanki sesini, sonunda, bularak:

"Bir sürü araba geleceğine göre, bizim arabayı garaja sokayım da yolu açayım bari," dedi.

Kendini toparlamasına yardım edecek bir yudum viskiyi usundan şöyle bir geçirdi ama üzerinde durmadı. Garajdan çıkarken, Bili Ryan'ın arabasının yokuş yukarı geldiğini gördü; Bill'in yanında, Spencer'in tanımadığı bir genç kadın vardı. Demin coroner'in sözü edilirken, bunun Ryan'dan başkası olmadığı usuna gelmemişti bile.

Bir tuhaf oldu. Belki de Ryan'ı ancak birkaç kez, o da party'lerde görmüş olduğu için...

Bili, bu toplantılarda en yüksek sesle konuşanlardan, aşın içtenlik gösterenlerden biriydi.

Evine girerken, Katz'ların penceresindeki pembe sabahlığa Spencer'in

bir daha gözü ilişti.

"Ne oldu Spencer? Yanlış anlamadımsa birini öldürmüşler?"

"Hekim size bilgi verir. Sizi çağıran o."

Spencer bilirdi ki, o sabahki haline benzer bir halde olan öğrencilerinden o gün için

hiçbir hayır beklenemezdi. Hekimden başka kimseciklere kızgın değildi. Hattâ

Christine'e —arada bir, kendisinden yana olduğunu anlatmak ister gibi, yüreklendirici

bir bakışla baktığı için— gönül borcu bile duyuyordu. Hem bunda yalan da yoktu, tyi dosttular

, Spencer'le Christine...

"Yazmanım Bayan Moeller'le tanıştırayım sizleri. Bayan Moeller, mantonuzu çıkarıp not tutmağa hazırlanabilirsiniz."

Ryan, kızın doğrudan doğruya adını söylemeğe alışık gibiydi, soyadını söylerken her kezinde güçlük çekiyordu; kendi evindeymişçesine davrandığı için de Christine'den özür diledi, "izin verir misiniz?"

Wilburn'u bir köşeye çekti. Konuştuktan duyulmuyordu, uzaktan Spencer'le Christine'i teker teker süzüyorlardı; sonunda, odaya doğru yürüdüler. Önce açık bıraktıkları kapıyı biraz sonra kapadılar.

Şapkasını, mantosunu, lastiklerini çıkarmış olan Bayan Moeller'in bir el aynası karşısında saçını düzelttiğini görmek, Spencer'in canını niye sıktı? Tarağın pek temiz olmadığına bahse girebilirdi. Bu kızın öyle dikkati çekecek bir yanı yoktu; etleri gülbüz, tatsız tuzsuz olmalıydı ama saldırgan çeşitten bir kadındı herhalde. Ryan'a gelince, kırk yaşlarında, kanlı canlı, geniş omuzlu bir adamdı; karısı ise, sık sık rahatsız-landı.

Christine:

"Bir fincan kahve içmez iniydiniz Bayan Moeller?" diye sordu.

"İçerim, sağ olun."

Spencer, ancak o zaman, karısının, kendinin okula gidip geldiği kısa süre içinde giyinip taranmağa vakit bulmuş olduğunu fark etti. Chris-tine'in yüzü her zamankinden solgun değildi; tersine... Ama bir heyecan belirtisi ancak lâcivert gözlerinde görünüyordu, sürekli olarak hiçbir yerde duramayan gözlerinde... Bir oraya bir buraya bakıyordu ama hiçbir şey görmüyor gibi bir hali vardı.

"İzin verirseniz, bir iki yere telefon edeceğim."

Ryan oturma odasına dönmüştü. Eyalet polisini çağırıyor, senli benli arkadaşı görünen bir yardımcıyla konuşuyor, sonra başka bir numara çevirip patronca yönerge veriyordu.

Biraz sonra Christine'e:

"Korkarım, sizi bugün çok tedirgin edeceğiz efendim," dedi. "Bu odayı kullanmamıza izin verir misiniz? Bayan Moeller, bir sehpa ister misiniz?"

"Kanepenin kolu bana yeter."

Bayan Moeller bu sözleri söylerken eteğini indiriyordu. Koltuk alçaktı; minderlere gömülmüş otururken dizleri yüksekte kalıyordu kızın... Işıyan dikenler gibi görünen bu bacakları örtmek üzere on kez, yirmi kez bu devimi, boşu boşuna yineleyecekti. Öyle ki Spencer, dış gıcırdatacak ölçüde sinirlenmişti sonunda bu işe...

"Herkes, rahat rahat yerine yerleşmesini salık veririm. Bir yandan, Eyalet polisinden yardımcı Averell'i, öbür yandan da yöre polisinden eski bir iş arkadaşımı bekliyorum.

Onlar geledursun, sizlere birtakım sorular sormak isterim."

Gözlerini kırparak Bayan Moeller'e:

"Haydi, hazır olun," der gibi baktı.

Daha sonra, bir Ashby'ye, bir de karısına baktı, duraksadı, kesin karşılıklar almak için Christine'i sorguya çekmenin doğru olacağını kestirdi.

"Önce, bu kızın adını söyler misiniz? Onu sizin yanınızda gördüğümü anımsamıyorum..."

"Ancak bir aydan beri yanımızdaydı."

Christine, yazmana dönmüş, kızın adını söylüyor, harflerini teker teker yazdırıyordu:

"Bella Sherman."

"Boston'lu bankacının ailesinden mi?"

"Hayır. Başka Sherman'lardan, Virginia'lı Sherman'lardan."

"Akrabanız mı olur bunlar?"

"Ne benim akrabam, ne de kocamın akrabası. Bella'nın annesi, Lorraine Sherman, çocukluk arkadaşımıdır. Daha doğrusu, aynı lisede okuduk onunla."

Pencerenin önünde oturan Ashby dalgın, somurtkan —en azından asık- bir suratla dışarıya bakıyordu. Karısının, her zaman mektuplaştığı birkaç arkadaşı vardı böyle; yemekte bunlardan söz açar, sanki Spencer de onları yıllardır tanırmış gibi adlarını söyler dururdu.

Spencer, bu arkadaşları, görmeden tanımişti artık.

Uzun zaman, Lorraine de, öbür adlar arasında bir ad olarak kalmıştı. Spencer, onu imgelerken, güney illerinde belirsiz bir yere yerleştiriyor, biraz erkeksi, iri yarı, adım başında kahkaha atan, göz alıcı renklere bürünüp dolaşan bir kız olarak canlandırıyordu gözünde.

Gel zaman git zaman, bu arkadaşlardan birkaçıyla tanışmıştı. Ama ayrıksız, hepsinin düşündeki imgelere göre daha sıradan kişiler olduğunu anlamıştı.

Lorraine'in öyküsü ise, cilt cilt uzayan bir romana dönmüştü sanki. Aylarca, Christine'e üst üste mektuplar gelmişti.

"Sonunda boşanacak mı, boşanmayacak mı, merak ediyorum..."

"Kocasıyla geçinemiyorlar mı?"

Daha sonra, boşanmayı kim isteyecek, Lorraine mi, kocası mı? Boşanmak için kalkıp Reno'ya mı gidecekler yoksa Virginia'da mı boşanacaklar? diye konuşmuş, tartışmışlardı kan koca. Bir gün değer kazanabilecek topraklarıyla birlikte bir evin ikisi arasında paylaşılmasının da sorunu güçleştirdiğini, Spencer anımsıyordu.

Sonraları başka bir sorun çıkmıştı ortaya: Lorraine kızını yanına alabilecek miydi, alamayacak mıydı? Spencer, daha ötesini düşünmeden, on yaşlarında, örgüleri sırtında salınan bir kız getirmişti gözünün önüne.

Çekişmeyi Lorraine kazanmıştı anlaşılır; kızını yanına alabilmişti.

"Kadıncağыз bu kavga yüzünden bitti vallahi... Üstelik akşamdan sabaha meteliksiz kaldı. Avrupa'ya gitmek istiyormuş, orada akrabaları var, bir yardımları dokunabilir mi diye..."

Bu söz, hemen hemen hiç şaşmadan, akşam yemeğinde, soğukluk yenmeden önce açılırdı. Bu öykü boydan boya bir mevsim sürmüştü.

"Kızını okutamayacak bundan sonra. Ailesinin kendisini nasıl karşılayacağını bilmediği için de kızını yanına alıp ağır masraflara katlanmak istemiyor. Birkaç haftalığına Bella'nın bizde kalmasını önerdim."

İşte böylece, bu ad, günün birinde yaşamına girivermiş, bir kişi, kızıl kahverengi saçlı bir kız, oluvermişti. Spencer bu kızı önemse-memişti. Christine'in bir arkadaşının, hiç görmediği bir kadının kızıydı bu... Çoğu zaman Christine'le Bella, kadın kadına gevezelik ederlerdi. Üstelik Bella'nın yaşı "kötü" bir yaştı. "Kötü" yaş derken ne demek istediğini Spencer'in anlatması güçtü. Biraz daha küçük olsaydı, "küçük kız" sayılacaktı; biraz daha büyük olsaydı, Spencer ona party'lerde rastlayacak, onunla bir yetişkin kimseyle konuşur gibi konuşacaktı. Gerçekte Bella, erkek öğrencilerinin yaşça en büyüklerinin, eğlencilere giderken yanlarına almağa başladıkları kızların yaşındaydı.

Bella gelince soğuk davranmamıştı Spencer, ondan kaçmamıştı. Olsa olsa yemeklerden sonra çalışma odasına biraz daha erken inmeğe başlamıştı.

Christine sorulanları yanıtlarken Spencer de, torbasındaki tütün çok kurumuş olduğundan tütün kutusunu almak üzere çalışma odasına git- meğe davrandı. Bill Ryan

arkasından çağırınca irkildi. "Nereye gidiyorsunuz dostum?" Bu yalancı neşelilik niyeydi sanki? "Çalışma odamdan tütün almağa." "Birazdan sizi gerekseyeceğiz..." "Hemen gidip gelirim." Ryan'la doktor bakıştılar.

"Beni yanlış anlamamanızı istemem Spencer, ama yanımızda kalmanız iyi olurdu. Birazdan polisle uzmanlar gelecek. Bu işler nasıl yapılır bilirsiniz. Gazetelerde okumuşsunuzdur tabii... Resim çekilir, parmak izleri alınır, çözümlemeler yapılır, daha bir sürü şey... O zamana değin hiçbir şeye dokunulmaması gerekir." Christine'e dönerek sözünü sürdürdü:

"Şu anda kızın annesinin Paris'te olduğunu, onu nerede bulabileceğinizi bildiğinizi söylüyorsunuz. Kendisine çekeceğimiz telgrafın metnini biraz sonra hazırlarız..."

Spencer'e döndü: "Karınızın söylediğine göre dün gece evden hiç çıkmadınız, öyle mi?" "Öyle."

Ryan — bütün alçakların, ciğeri beş para etmezlerin yaptığı gibi, diyordu içinden Ashby — yalancılıktan art niyetsiz görünen bir gülümseme ile konuşmak gereksinimini duyuyordu.

"Niye?"

"Canım çıkmak istemiyordu da ondan."

"Ama siz, briç oynarsınız."

"Oynarım ara sıra."

"Hem de iyi oyuncusunuz galiba."

"Oldukça."

"Karınız, bir turnuva yapılacağını bildirmek üzere, size Mitchell'ler-den telefon etmiş dün gece."

"İşimi bitirmek üzere olduğumu, yatmağa gideceğimi söyledim ben de..."

"Bu odada mı oturuyordunuz?"

Telefona bir göz attı Ryan; evde yalnız bir telefon olduğunu düşünüyor, Ashby'nin, karşılık verirken şaşıracağını umuyordu belki de.

"Çalışma odamdaydım. Orayı aynı zamanda marangoz işliğim olarak kullanırım."

"Telefon çalınca yukarı mı çıktınız?"

"Aşağıdan açtım telefonu. Orada da bir telefonum var."

"Gece boyunca bir şey duymadınız mı?"

"Hiçbir şey."

"Bu odalara hiç çıkmadınız mı?"

"Hayır."

"Bayan Sherman'ın eve döndüğünü görmediniz mi?"

"Dönüşünü görmedim ama 'Allah rahatlık versin' demeğe geldi odama."

"Odanızda ne kadar kaldı?"

"Girmedi odama."

"Efendim?"

"Kapının eşiğinde duruyordu. Başımı kaldırıncı onu gördüm, şaşırdım; geldiğini duymamıştım çünkü."

Kesin, kesici, handiyse arsız sayılacak bir sesle konuşuyordu; Ryan'a boyunun ölçüsünü vermek ister gibi... Konuşurken de, bile isteye, ona değil, verdiği karşılıkları önündeki kâğıda yazan yazman kıza bakıyordu.

"Size yatacağını mı söyledi?"

"Ne söylediğini bilmiyorum. Konuştu ama, tornam işlediği, sesini bastırdığı için hiçbir şey işitemedim. Ben motoru durdurmağa vakit bulamadan Bella çıkıp gitmişti."

"O saatte sinemadan mı dönüyordu dersiniz?"

"Belki... Olabilir."

"Saat kaçtı?"

"Hiç bilemeyeceğim."

Demir açıkça kendisinden yana çıkmış görünen Christine'in, davranışını artık beğenmemeye başladığını sanmakla. Spencer yanılıyor muydu? Christine, kocasının davranışını artık beğenmiyorsa, bunun nedeni, belirli birtakım durumlara duyduğu saygıdan, sözün kısası, o dillere destan "topluluk duygusundan" başka bir şey olmasa gerekti, tyi papazlarla kötü papazlar üzerine konuştuktan bir gün karısı papazlar konusunda epey tartışmıştı onunla. Bu kez de, Spencer'in kuru, kaba bile denebilecek bir sesle karşılık verdiği adam, bu yörede adaleti sağlamakla görevli adamdı, coroner'di. Coroner'in, efendi gibi içmesini beceremeyen, ayı yapılı, Bill Ryan adında bir adam olması önemli değildi. Ashby ise bu adamın yağlı, parıldayan yüzüne gitgide artan bir sabırsızlıkla bakıyordu.

"Saatiniz yanınızda değil miydi?"

"Hayır Bay Ryan. Pantolonumu değişmeğe gittiğim zaman saatimi de yatak odasında bırakmıştım!"

"Demek elbisenizi değiştirmek için yukarı çıktınız?"

"Evet."

"Niye değiştiniz üstünüzü?"

"Ödevleri düzeltmeği bitirmiştım, tornamın başına geçecektim. Torna işi, insanın üstünü başını kirletir..."

Doktor Wilburn, Spencer'in öfkelenmeye başladığını anlamıştı. Koltuğuna kaykıldıkça kaykılıyor, yüzünde, birtakım kimselerin tiyatrodaki takındığı çeşitten bir kendinden geçmişlik anlatımı, tavana bakıyordu.

"Bu kız, yani Bella, siz yukarı çıktığınız zaman odasında mıydı?"

"Hayır, Bella eve dönmeden çıkmıştım yukarı..."

"Bağışlayın ama odasında olmadığını ne biliyorsunuz? Kızmayın Ashby. Birtakım konular tartışmaktayız. Doğruluğunuzdan, açık yürekliliğinizden bir an bile küsum duymadım, ancak, dün gece bu evde olup biten her şeyi öğrenmem gerek. Çalışma odanızdaydınız. Güzel. Ödevleri düzeltiyordunuz. Tamam. Bu işiniz bitince, elbisenizi değiş-

mek üzere yukarı çıktınız, işte şimdi soruyorum size: O anda Bella neredeydi?"

Az kalsın, duraksamadan:

"Sinemada" diye karşılık verecekti Spencer.

Ama şimdi —belki de not tutan yazman kızıdan ötürü— içine bir kuşku giriyor, üzerine bir titizlik geliyordu. Üstünü değişmeğe, Bella eve dönmeden önce mi gitmişti, döndükten sonra mı? Belleğinde — sözlü sınavlarda birtakım öğrencilerin başına geldiği gibi— birden bir boşluk oluşmuştu sanki.

En doğal davranışıyla, Christine söze karıştı:

"Tornası başında çalışıyor idiyse..."

Besbelli; elbet! Bella eve döndüğünde Spencer tornası başında çalışıyor idiyse —ki çalışıyordu— ayağında eski, kurşun rengi kaşe pantolonu var demekti. O halde, giysisini değiştirmek üzere odasına gidişi, kızın dönüşünden önceye rastlıyordu.

"Kendisine yardım edilmemesini rica ederim. Evet Spencer, Bella'nın size 'Allah rahatlık versin' demeğe geldiğini, yanınızda ancak pek kısa bir süre kaldığını söylüyordunuz.

Aşağı yukarı ne kadar kaldı yanınızda?"

"Bir dakikadan az."

"Başında şapkası, sırtında mantosu var mıydı?"

"Başında koyu renkli bir bere vardı."

"Ya mantosu?"

"Mantosunu anımsayamıyorum."

"Sinemadan döndüğünü düşünmüşsünüz; ama sokağa çıkacağını bildirmeğe gelmiş de olabilirdi, değil mi?"

Christine gene araya girdi.

"O saatte sokağa bir daha çıkmazdı artık."

"Sinemaya kiminle gitmişti? Biliyor musunuz?"

"Çok geçmeden öğreniriz."

"Sevgilisi var mıydı?"

"Kendisiyle tanıştırmış olduğumuz bütün buralı kızlarla delikanlılar onu pek severlerdi."

Christine kızmıyordu ya, konuğu olmuş bir kıza yöneltilen bu kü-şümler kendisini üzüyor olsa gerekti.

"Özel olarak kendisine ilgi gösteren biri var mıydı, biliyor musunuz?"

"Böyle bir şey dikkatimi çekmemiştir."

"Size pek açılmazdı herhalde? Hem kızı ancak bir aydan beri tanıyordunuz. Öyle demiştiniz değil mi? Bir aydan beri diye..."

"Evet ama annesi eski arkadaşımıdır."

Tam Christine'e göre lâflardı bunlar, bunun da bir anlamı yoktu. Bayan Moeller etekliğini çekiştiriyordu. Ashby, kızın adının Bertha ya da Gaby olduğuna, her cumartesi akşamı neonla aydınlatılmış paralı dans salonlarına gitip dans ettiğine, bahse girebilirdi. Bahçe yolunda, resmî plakalı iki araba durmuştu art arda. tikiinin sürücüsü, Eyalet Polisi üniformalı biriydi. Arabadan, siv.il giyimli yardımcı Averell indi. ikinci arabadan ise sıska, orta yaşlı, gene sivil giyimli, başına, modası geçmiş bir şapka geçirmiş olan bir adam inmişti. Adam, yardımcıya doğru saygılı bir halle yürümüşü. Ashby, bu adamın, yöre polisi başkanı olduğunu bilirdi ama adım bugüne değin öğrenmemiştir.

Dışarıdakiler el sıkıştı, çizmelerinden karları silkeledi, konuştu, önce Spencer'lerin sonra da Katz'ların evlerini süzdüler. Yardımcı Averell, pencerenin önünden hızla çekilen Bayan Katz'ın pembe biçimini görmüş olsa gerekti.

Bill Ryan, yeni gelenleri karşılamak üzere yerinden kalkmıştı. Doktor da ayağa kalktı.

Herkes —bu arada Bayan Moeller— tokalaşıyordu.

Crestview School'da Averell adlı bir öğrenci vardı ama Ashby'nin sınıfına geçmemiştir daha. Spencer onu yalnız adından biliyordu. Baba Averell ise kır saçlı, pembe yüzlü, mavi gözlü, yakışıklı bir adamdı. Yüzü, çekingen ya da içli bir adam olduğunu düşündürüyordu.

"Şöyle buyurmaz mısınız?..." diyordu Ryan.

Hekim de arkalarından gitti; Spencer'le karısı arasında yazman kız kalmıştı yalnız.

Christine, Bayan Moeller'e:

"Bir kahve daha içer miydiniz?" diye sordu.

"Doğrusu ya, zahmet olmazsa..."

Christine mutfaka gitti, kocası yerinde kaldı. Ryan'ın söylediklerinden sonra Spencer'in kalkıp karısının ardından yürümesi, ona, kim bilir, ne gizler fısıldamağa gittiğini düşündürdü.

"Güzel görüşü var evinizin..."

Moeller denen kadın kendini Spencer'le konuşmak zorunda sanıyordu anlaşılan; üstelik,

bir eğlencedelermiş gibi gülümsüyordu adama.

"Buralara Litchfield'dekinden çok kar yağmış galiba. Burası daha yüksek zaten..."

Spencer, Katz'ların penceresinde, pembe sabahlığı bir daha gördü; bahçe yolunun alt ucunda da iki kadın, polis arabalarını uzaktan seyrediyordu.

Sıska adam odadan yalnız başına çıktı, kapıyı arkasından örttü, telefona doğru yürüdü. "izin verir misiniz?"

işyerine telefon etti, aygıtlarını alıp gelecek adamlarına yönerge verdi. Christine, yazman kadınla kendine kahve getirmişti.

"Sen de ister miydin?"

"Hayır, sağ ol."

"Bayan Ashby, korkarım evinizde pek rahat edemeyeceksiniz bugün..."

Gizli bir toplantı yapmış insanların ağırbaşlı hali, sessizliğiyle, polislerin hepsi Bella'nın odasından çıkınca, Ashby sandalyesinden kalktı. Birden sinirlenmişti.

"Çalışma odama inemez miyim hâlâ?" diye sordu.

Bakıştılar. Ryan açıkladı:

"Demin, daha iyi olur diye düşünerek, birtakım şeylerden kaçınmanın..."

"Bay Ashby, şu çalışma odanızı bana göstermek iyiliğinde bulunur musunuz?"

Averell'di bu; büyük bir incelik, hattâ tatlılıkla konuşuyordu. Şimdi, Bella'nın bir gece önce durduğu yerde, üç basamağın tepesinde durmuş, odaya bir polis hafiyesi gibi değil de gecelerini geçirmek üzere kendinin de böyle bir odası olmasını isteyen bir adam haliyle bakıyordu.

"Şu tornayı bir dakika işletir misiniz?"

Soruşturmanın bir bölümüydü bu da. Torna gürülderken Averell konuşuyordu; dudaklarının oynadığı görülüyordu... Biraz sonra tornanın durdurulmasını eliyle istedi.

"Torna işlerken herhangi bir şey işitmek olanaksız, besbelli."

Oturup gevezelik etmek, tornayı uzun uzun ellemek, Spencer'in tornada yaptığı eşyaya dokunmak, kitaplara bakmak, bu kadar rahat gözüken eski meşin koltuğu belki de denemek... Bunu isterdi, doğrusu..

"Yukarı çıkmam gerek, işimiz var... Siz bir şey bilmiyorsunuz değil mi?"

"Onu son gördüğüm zaman, eşikte, şimdi sizin durduğunuz yerde duruyordu; bana ne söyledi, bilmiyorum, ancak son sözlerini kestirebil-dim, 'Allah rahatlık versin' diyordu..."

"Bütün gece, dikkatinizi çeken bir şey olmadı mı?"

"Olmadı."

"Sokak kapısını kilitlemiş olduğunuzu sanırım..."

Düşünmek zorunda kaldı.

"Galiba. Evet. Tamam, tamam... Karım, telefonda, anahtarını yanına almış olduğunu söylemişti, anımsadım şimdi..."

Yardımcının ağırbaşlılığı Spencer'i şaşırttı.

Kaygıyla:

"Kapıdan mı girdiler demek istiyorsunuz?" diye sordu.

Bu soruyu sormakla yanlış bir iş yapmıştı. Böyle şeyler, soruşturma yapılırken, gizli kalmalıydı herhalde. Spencer, bunu Averell'in duruşundan anladı. Bununla birlikte yardımcı, başını, bir doğrulama imi sayılabilecek biçimde, belli belirsiz oynatmıştı.

Gitti. Ashby, nedenini kesinlikle kavramaksızın, çalışma odasında yalnız başına kalmağı yeğlemişti; gitti, kapısını örttü, ama beş dakika geçmeden, yalnız kaldığına pişman oldu.

.Oturma odasından onu kimse uzaklaştırmamıştı ki... Kendi isteğiyle buraya çekilmişti. Ama burada durduğu zaman da, olup bitenden haberi olamazdı; ancak ayak tıkırtılarını, gidiş gelişleri işitiyordu... Bahçede, evin önünde, en az iki araba durmuştu; yalnız biri uzaklaşmıştı.

Çocuklar gibi somurtup köseye çekilmesinin nedeni neydi öyle?

Daha sonra —emindi— yalnız kaldıktan zaman —ama ne zaman yalnız kalacaklardı ki gene?— Christine, tatlılıkla, onu kınamaksızın, çok alıngan olduğunu, boş yere üzüldüğünü, Ryan'ın olsun, ötekilerin olsun, ancak görevlerini yaptıklarını anlatacağı kocasına.

Bella'nın cesedini bulduğu zaman kendinin de Spencer'den şüphelendiğini, bu şüphe yüzünden önce Doktor Wilburn'e telefon ettiğini çekinmeden sözlerine ekleyebilecek miydi?

Saatten haberi yoktu gene; cebinden saatini çıkarıp bakmağı da usuna getirmiyordu; belki de, çalışma odasında otururken ayağında çoğu zaman kurşun rengi kaşe pantolonu olmasına alışmıştı da ondan... Her akşam iki bardak doldurup içtiği scotch şişesi dolaptaydı; içinden, biraz içsem mi diye geçirdi. Ama odada bardak yoktu, ayyaşlar gibi şişeyi ağzına dayayıp içmek ise iğrendiriyordu onu; ayrıca, saat on bire daha gelmemiş olsa gerekti, on birden önceyse taş çatlasa içki içilmezdi Spencer'e göre.

Hem içip de ne olacaktı sanki? Güç, küçültücü bir an geçirmişti, bu anı unutmaması daha iyi olurdu; yıllarca, Bruce'un gülümseyişini unutmağı çalışmış olduğu gibi... Birdenbire olmuştu bu iş, bir makine işler gibi, kendiliğinden... Suçu yoktu bunda. O anda gizli bir haz da duymuş değildi. Hekim bunu bilmiyor muydu sanki? Bütün erkekler için böyle olmaz mıydı bu?

Bella'yı düşünürken hiçbir zaman kötülük gelmemişti usuna. Bacaklarına bir kez olsun, demin yazman kızın bacaklarına baktığı gibi bakmamıştı; Bella'nın bacakları nasıldı diye sorsalar karşılık veremezdi.

Kızıyordu Bayan Moeller'e; dikkati çekmek için yaptığı manevralardan, utanma numaralarından ötürü kızılıyordu ona. Böyle kadınları kü-çükserdi Spencer, Ryan türü adamları küçüksediği gibi. Doğrusu ya, bi-ribirilerine pek yaklaşıyorlardı.

Döşeme tahtaları üzerinde eşya sürüklüyorlardı sanki. Sankisi ne? Besbelli, bir ipucu bulmak umudu ile eşyayı bir yerden bir yere çekiyorlardı. Bulacaklar mıydı bu ipuçlarını? Ne çeşit ipuçları arıyorlardı? Neyi anlayabilmek için?

Demin yardımcı kendisine sormuş, demişti ki...

Nasıl da hemen farkına varmamıştı? Konu, sokak kapısını kilitleyip kilitlemediğiydi.

Oysa Christine, gece eve döndüğü zaman herhangi bir aykırılığa rastlamamıştı.

Rastlamış olsaydı kendisini uyandırır, söylerdi. Demek kapı kilitliydi. Kapıyı kilitlemiş olduğuna emin gibiydi şimdi.

Budalaca bir şeydi bu, ama ancak şimdi, birdenbire farkına varıyordu: Bella'yı kendisi öldürmediğine göre eve biri girmiş olmalıydı. Hem farkına varmadığı şey yalnız bu değildi.

Usu neredeydi şimdiye dek?

Yalın, kaba, apaçık bir olgu vardı ortada: Bu iş, evinde, çaüisi altında, kendinden birkaç metre ötede olup bitmişti. Uykuda iken yapıldıysa, kendi ile Bella'nın odası arasında ancak iki bölme vardı.

En çok şaşıp kaldığı şey, bir yabancının kilidi zorlaması ya da pencereden içen atlaması değildi.

Evde üç kişiydiler. Gerçi Bella ancak bir aydan beri yanlarında kalıyordu ama böyle olması evde üç kişinin yaşadığı olgusunu değiştirmiyordu. Christine'in yüzüne o kadar alışmıştı ki, artık bu yüze dikkat bile etmiyordu. Ne ki, Bella'nın yüzüne de daha çok dikkat göstermemişti.

Herkesi tanıyorlardı. Yalnız kendileri gibi olanların çevresini değil, aşağı mahallede oturan aileleri, kireç ocağının işçilerini, yapı şirketinin işçilerini, ev hizmeti gören kadınları tanıyorlardı.

Christine'in dediği gibi, bütün bu insanlar gerçekten bir topluluk oluşturmuyorlardı; bu "topluluk" sözcüğü de, olup bitenlerden ötürü, ancak bu sabah kafasına dank ediyordu. Çünkü biri, buraya, kendi evine, Bella'ya saldıрмаğı, onu belki de öldürmeğı önceden tasarlayarak gelmişti.

Bunu düşünmek bir ürperti salıyordu içine. Sanki bu, doğrudan doğruya kendisine yöneltilmiş bir kötülüktü, sanki kendisi, ne olduğunu kestiremediğı bir tehlike karşısında kalıyordu.

Bu işi yapanın bir serseri, buralara tamamıyla yabancı biri, bambaşka biri olduğuna kendini inandırmak isterdi ama, olacak şey değildi bu. Aralık ayında, yollar karla kaplıyken, yabanda yazıda dolaşacak serseri mi vardır? Hem bu serseri tam da o evde, o odada bir kız olduğunu nereden bilebilirdi? Gürültü çıkarmadan nasıl girebilirdi içeri? Korkunç bir şeydi bu. Yukarı kattakiler, bütün bunları düşünmüş, a-ralarında tartışmış olsalar gerektil.

Bella'nın arkasına düşen, sinemadan sonra ardını bırakmayan biri diyelim... Ona da kapıyı ancak Bella açmış olabilirdi. Usun alacağı bir şey değildi bu. Böylesi, kıza sokakta saldırırdı; başka insanların da bulunabileceğı, ışıkları yanan bir eve girmesini bekleyecek değildi ya kızın...

Yabancı bir adam, Bella'nın odasında tek başına yattığını nasıl bilebilirdi?

Kolu kanadı kırılmıştı. Birden bütün güvenini yitirmişti. Bastığı yer sallanıyordu sanki.

Bu işi yapan, Bella'yı, evi, muhakkak tanıyor, biliyordu. Başka türlü olamazdı ki... Demek Bella'yı öldüren, topluluğun bir üyesiydi; tanıdıkları, görüşüp konuştukları, evlerine gelip gitmiş olması gereken biri.

Ayakta duramadı, oturdu.

Bir arkadaş, yakın bir dost demekti bu, öyle değil mi?

Peki! Evine buyur ettiği insanlardan birinin böyle bir iş yapmış olacağını, güçlükle de olsa, kabul edebiliyorsa, başkaları neden düşün-mesindi, kendinin de böyle bir şey...

Sabah beri budalalar gibi davranmıştı. Sorduğı sorulardan ötürü Ryan'a sinirlenmişti ama coroner'in bu soruları belli bir amaçla, önceden kalıplanmış bir düşünceyle sorduğı gelmemişti usuna. Bu işi biri yaptığına göre...

Kaçamak yolu yoktu bunun: Katil neden kendisi elmasındı? Yeni gelenlerin her biri odaya götürüldüğü zaman, konuşulan buydu herhalde. Sonra da oturma odasına geliyor, kendisini gizlice süzüyorlardı.

Gerçekte, Christine bile, öbürleri gibi düşünebilirdi; niye düşünme-sindi?

Bütün bu işler insanın gönlünü bulandırıyor biraz, tşte o kadar... Hele Doktor Wilburn'un garip gülümseyişi...

Belki de yanılıyordu, belki de şüphe edilmiyordu kendisinden, belki de, şüphe edilmemesi için sağlam nedenler vardı ortada... Bilmiyordu ama. Kendisine kesin bir şey söylenmemişti hiç. Elbette ortada birtakım ipuçları olmalıydı...

Yardımcı Averell'in, aşağı inerlerken, kendisine biraz yakınlık duyar gibi bakmış

olduğunu düşünmekle yanılıyor muydu? Averell'i daha iyi tanımadığına yeriniyordu. Dost olunabilecek bir adama benziyordu. Gerçi, bulmuş oldukları şeyler üzerine kendisine bilgi vermemiştir; ama susmak, onun için, bir meslek gereği değil miydi? Bir başka nokta daha vardı: Katil olduğundan gerçekten şüphe edilse. Bayan Moeller — Christine kahve yaparken— kendisi ile baş başa oturur, kardan, yükseklikten söz açar mıydı?

Yukarıda karısının gösterdiği rahatlığa imreniyordu. Herkesin rahatlığına, bir şey yokmuş gibi davranışına imreniyordu. Dipteki odadan çıkarlarken ağırbaşlı, düşünceli bir halleri vardı ama özellikle "sarsıldıkları" hiç söylenemezdi. Olabilecek şeylerle olmayacak şeylerin tartışmasını yapıyorlardı herhalde.

Bu adamların, "bir yabancıya eve girdiğini, kafasında kanlı bir düşünceyle Bella'ya yaklaştığını" kendi gibi duyup tasanmlayama-dıklarına Ashby kalıbını basardı.

Tırnaklarını kemirdiğinin farkına vardı. Bir ses kendisini çağırıyordu:

"Gelebilirsin Spencer."

Kendi isteğiyle kalkıp çekilmiş değilmiş de başkaları uzaklaşmasını istemişmiş gibi konuşmuyorlar mıydı?

"Ne var?"

Gene yanlarına geldiği için çok sevinmiş görünmek istemiyordu.

"Bay Ryan gidiyor. Gitmeden önce sana bir iki soru daha sormak istiyormuş."

Önce, Doktor Wilburn'un artık odada bulunmadığına dikkat etti. Cenaze hazırlıkları yapılmak üzere cesedi alıp götürmüş olduklarını çok daha sonra söylediler; kendisi oturma odasına girdiği sırada, hekim, cenaze levazımcısının orada, cesedi açmaktaymış! Yardımcı Averell'i de görmedi. Yöre polisinin ufak tefek başkanı ise, elinde bir fincan kahve, köşenin birinde oturuyordu.

Spencer'in, bacaklarını unutmasından korkar gibi, Bayan Moeller, etekliğini çekiştiriyordu gene.

"Oturun Bay Ashby..."

Christine, kaygılı gibi, mutfak kapısının yanında ayakta duruyordu.

Bill Ryan, kendisini adıyla çağırmaktan niye vazgeçmiş, soyadıyla çağırıyordu?.

III

Egzozundan ak bir buğu salarak uzaklaşan otomobile bakan kan koca, pencerenin önünde ayaktaydı; yalnız bir koltukla bir sehpa vardı aralarında. Bu kez, Ashby'nin saatten haberi vardı. Biri yirmi falan geçiyordu. En sona kalan Ryan'la yazmanı da gidiyorlardı işte; evde Spen-cer'le Christine'den başka kimse kalmamıştı.

Göz göze geldiler; ama uzatmadan, dik dik bakmadan... Tek başlarına kalınca birbirlerine daha da saygılı, utlu davranıyorlardı. Spencer Christine'den memnundu, onunla bayağı övünüyor bile... Öte yandan, kendi davranışıyla karısını üzmemiş olduğunu duyuyordu içinden.

"Ne yemek istersin? Söylemek gereksiz, çarşıya falan çıkamadım."

Yemek sözünü bilerek açmıştı Christine. Hakkı da vardı. Böyle konuşmakla, havaya gündelik yaşayışın yakınlığını, sıcaklığını —bir parça olsun— getiriyordu. Ryan'ın, koca koca purolarından birinin izmaritini bıraktığı tablayı gidip dökmesi de boşuna değildi. Evlerinde duymağa alışkın olmadıkları bir kokuydu bu. Ryan, durmadan puro içmişti; purosunu, ara sıra, keyifle seyretmek üzere ağzından çektiği zaman da, çiğnenmiş, cıvık cıvık olmuş ucunu görmek her ikisinin gönlünü bu-landırmıştı.

"Bir et konservesi açayım mı?"

"Doğrusu, canım sardalya isterdi; ya da, gene soğuk yenecek herhangi bir şey..."

"Salata yapayım mı?"

"Eh, istersen..."

Neden sonra içinde büyük bir yorgunluk duyuyordu. Aldanıyordu belki, ama ölüm tehlikesi atlatmış gibi bir duygu vardı yüreğinde.

tşler bitmemişti elbette! Bu adamların her birini gene göreceklardı herhalde; aydınlanması gerekecek başka noktalar çıkacaktı ortaya... Olsun! Ryan'ın sorgusundan yüzünün akıyla çıkmış olmak huzur verici değil miydi? Kendi de, Christine de birbirilerine bu konuda bir şey söylemedikleri halde, böyle düşünmüyorlar mıydı? Demin, onu içeri çağırdıklarında, Christine'in mutfak kapısını örtmesi onu biraz üzümüştü gerçi; oturma odasına girdiği anda Christine'in çıkmasına akıl erdirememişti; ama sonra, Bill Ryan'ın yüzüne bakınca, Christine'in Ryan'ın buyruğuna uyduğunu anlamıştı.

Bu ayrıntı bile, Ryan'la yaptığı konuşmaya yeni bir ışık tutuyor, bunu bir "konuşma" olmaktan çıkarıyordu. "Bay Ashby" diye onur-landırılması da öyle bir şey getiriyordu ya usuna... Ryan, sorgularda savcıların kullandıktan bütün numaralan bile bile yapmış, kimi zaman mendilini cebinden çıkararak açıp yaydıktan sonra burnuna götürmüş, kimi zaman da —önemli bir ipucu yakalamış, üzerinde enine boyuna düşünüyormuşçasına— büyük bir ağırbaşlılıkla purosunu çekiştirmiş durmuştu. Ara sıra bir göz attığı Bayan Moeller kendisine yetecek de artacak bir seyirciydi ama, yöre polisi başkanının odada bulunması, yeteneklerini gösterme isteğini kamçıliyordu herhalde.

"Demin bize söylediklerinizi yazmanımın size okumasını istemeyeceğim şimdi.

Söylediklerinizi anımsadığınızı, geri almayacağınızı sanırım. Dün akşam, öğrencilerinizin ödevlerini düzeltmek üzere çalışma odanıza indiniz; sırtınızda, şimdi de giydiğiniz şu kahverengi takımınız vardı."

Ashby'nin yanında giysi sözü edilmemişti daha. Demek bu nokta üzerinde bilgiyi veren karısıydı.

"İşiniz bittikten sonra yukarı çıktınız, odanıza girdiniz, üstünüzü değiştiniz. Ayağınıza giydiğiniz pantolon bu muydu?"

Spencer'in başı üzerinden bakan Ryan, yöre polisi başkanına:

"Bay Holloway, lütfen..." demişti.

Bay Holloway, bir mahkeme yazmanı haliyle, pantolonla gömleği elinde tutarak yanlarına gelmişti.

"Bunları tanıyor musunuz?"

"Evet."

"Demek bunları giyerek aşağı indiniz; Bayan Sherman eve döndüğü zaman sırtınızda bunlar vardı..."

"Bayan Sherman'ı odanın kapısında gördüğüm zaman ayağımda bu pantolon, sırtımda bu gömlek vardı..."

"Gidebilirsiniz Bay Holloway."

Aralarında bir şeyler konuşmuş, kararlaştırmış olmalıydı, çünkü polis başkanı yerine dönüp oturacağına sırtına yağmurluğunu geçirmiş, kalın, yün örgü eldivenlerini giymiş, demin Ashby'ye gösterdikleri giysileri koltuğuna sıkıştırıp kapıya doğru yürümüştü.

"Usunuza bir şey gelmesin Bay Ashby. Her zaman yapılan işlemdir bu. Şimdi sizden istediğim, iyice düşünmeniz, her şeyi anımsamağa çalışmanız, önünü ardını tartmanız, sonra da elinizi kalbinize, vicdanınıza koyarak soracaklarıma karşılık vermenizdir; elbette, şimdi söyleyeceklerinizi, yeniden, ant içerek söylemeniz isteneceğini de

unutmayacaksınız..."

Adam, bu tümcesini pek beğenmişti besbelli; Spencer ise gözlerini yana çevirmişti, yazman kızın ak bacaklarını buluvermişti karşısında.

"Dün gece, herhangi bir saatte, bize demin saydığınız yerlerden — yani çalışma odanızdan, yatak odanızdan, banyodan, mutfaktan, nasıl olsa buradan geçmeniz gerekeceğine göre de bu oturma odasından— başka bir yere girmediğinizi iyi biliyor musunuz?"

"Biliyorum."

Ama böyle sorular karşısında kalınca, bildiğinden gerçekten bu kadar emin olup olmadığını şaşırarak hale geliyordu.

"Düşünmeniz için size vakit bırakmamı ister misiniz?"

"Boşuna zaman geçirmiş oluruz."

"O halde, anlatır mısınız bana Bay Ashby, Bayan Sherman'ın odasına değilse bile banyosuna girmiş olduğunuzun Özdeksel bir kanıtını biz nasıl olur da buluruz? Burası eviniz olduğuna göre benim anımsatmam gereksiz olacak, bu banyoya ancak Bayan Sherman'ın odasından geçilerek girilir. Sizi dinliyorum."

O anda, gerçekten, çevresinden bir yardım gelmesini beklemiş, Christine'in, alıştığı, biraz kanlıca yüzünü görmeği dilemişti. Ryan'ın Christine'i niye uzaklaştırmak istediğini anlamıştı. Bu adamlar kendisinden —düşündüğünden de çok— şüpheleniyorlardı.

Alnını silerek:

"Odasına girmedim," diye mırıldandı.

"Banyosuna da mı girmediniz?"

"Banyosuna da, haydi haydi, giremezdim."

"Üstelediğim için özür dilerim ama, tam tersini düşünmem için pek sağlam nedenler var."

"Ben de özür dilerim ama o odaya girmemiş olduğumu yinelemek zorundayım." Sesini yükseltiyordu; daha da yükselteceğini, belki de kendini artık tutamayacağını duyuyordu. Christine'i bir daha usundan geçirmişti sonra, kendini gene toparlayabilmişti. O aşağılık Ryan —onu artık aşağılık bir herif diye görüyordu— koruyucu, esirgeyici bir hal takınmıştı.

"Sizin gibi bir adamla konuşurken Ashby, oturup uzun uzun açıklamalara girişmem gereksiz olur. Uzmanlar geldi. Banyonun bir köşesinde, iki çininin arasında genişçe bir aralık olan yerde, talaş izleri buldular; gerek işliğinizde, gerek kaşe pantolonunuzun üzerinde görülen talaş tozunun, görünüşe göre, aynı olan bir talaş tozu... Böyle olup olmadığını artık yapılacak çözümleme doğrulayacaktır..."

Ryan susmuş, purosunu dikkatle gözden geçiriyor gibi bir hal takınmıştı, İşte o zaman Ashby, gerçekten dayanılmaz bir beş dakika geçirmişti. Aslına bakılırsa, korku falan duyduğu yoktu. Suçsuz olduğunu biliyor, bunu tanıtlayabileceğinden küsüm etmiyordu. Ama coroner's hemen karşılık vermek gerekiyordu; sorunun çözümünü hemen bulmak önemliydi, pek önemliydi.

Bir sorun vardı çünkü ortada. Uyurgezerin biri değildi Spencer. Gerek akşam, gerek gece Bella'nın odasına girmemişti, bunu pek iyi biliyordu.

"Belki de, diyeceksiniz, size 'Allah rahatlık versin' demeğe geldiği zaman, tornanın savurduğu tahta tozları üzerine yapışmıştı... Yardımcı Averell demin arkanızdan işliğinize geldi, dün akşam Bayan Sherman'ın durduğu yerde durdu, tornayı işletmenizi istedi. Yukarı çıktığı zaman üzerinde toz falan yoktu."

Averell'in böyle davranmış olması Spencer'i umut kırıklığına uğratmıştı; Ryan'ın, dost olabileceği bir insandan kendisini soğutmak için bu masalı isteyerek, bilerek, kendi kafasınca düzdüğünden şüphelenmişti.

"Hâlâ anımsayamadınız mı?"

"Hayır."

"İstedığınız kadar düşünebilirsiniz."

Ashby, pencerenin yanındaki koltukta oturuyordu; düşünüp dururken gözlerini kaldıracak oldu bir ara. Karşıdaki evin penceresinde pembe sabahlığı bir daha gördü; bu kez pembe sabahlık göze görünmekten kaçınmıyordu. Tersine, bir yüz hafifçe eğildi, kapkara iki göz ona uzun uzun baktı.

Bu işe şaşıtı Ashby. Şimdiye dek böyle bir şey görülmemişti hiç. Ashby ile karısı, Katz'larla görüşmezlerdi. Oysa, Spencer'e sorulsa, kadın bu bakışıyla sanki bir şeyler söylemek istemiş, kendisine bir şeyler anlatmak için belli belirsiz bir devinime girişmişti, buna kalıbını basabilirdi.

Aldanmış olsa gerekti, içinde bulunduğu gerginlik yüzünden kendisine öyle gelmişti herhalde. Ryan, karşısındakini sanki üzme için, bir spor yarışmasındaymışçasına cebinden saatini çıkarmış, avucunda tutmuştu.

"Sizi uyarmalıydım, unuttum, Bay Ashby; tanık da olsanız, sanık da olsanız, yanınızda bir vekil bulunmadıkça sorularıma karşılık vermek zorunda değilsiniz."

"Şu anda neyim ben?"

"Tanık."

İğrenerek gülümsemiş, Katz'ların penceresine bir daha bakmış, sonra da, dışarıdan yardım beklemekten utanmış gibi, yerini değiştirmişti.

"Anımsadınız mı?"

"Hayır."

"Genç kızın banyosuna girmiş olduğunuzu kabul ediyor musunuz?"

"Girmedim."

"Bir açıklama yolu düşünebiliyor musunuz?"

Birden gülecek gibi oldu, kötü bir yengi gülüşüyle gülecek gibi... Çünkü tam aramaktan vazgeçeceği anda Ryan'ın istediği açıklamayı bulmuştu; öyle de saçma bir şeydi ki bu!

"Bella'nın banyosuna dün gece değil, önceki gece girdim. Ayağımda da kaşe pantolonum vardı, çünkü karım gelip havlu çubuğunun gene düştüğünü anımsattığı sırada torna başında çalışıyordum."

Neden sonra buz gibi bir ter kaplamıştı her yanını.

"Şimdiye dek iki üç kez yuvasından çıkmıştır o çubuk. Ben de avadanlığımı alıp çıktım, yerine yerleştirdim onu."

"Tanımlayabilir misiniz öyle olduğunu?"

"Kanma sorarsanız..."

Ryan, tuhaf tuhaf, mutfak kapısına bir göz atmakla yetindi. Ashby bu bakışın anlamını anladı, kendini gene kasmak zorunda kaldı. Bu bakış, konuştuklarını Christine'in işitmiş olabileceği, kocasını yalanlamayacağı anlamını taşıyordu. Coroner ayrıca, yasa uyarınca Christine'in kocasına karşı tanıklık etmeğe hakkı olmadığını da söyleyebilirdi.

Bir sorunun çözümünün dilinin ucuna geldiğini duyan bir öğrenci sabırsızlığıyla yerinden kalktı Ashby:

"Bir dakika," dedi. "Bugün günlerden ne? Çarşamba mı?"

Odayı arşınlıyordu.

"Aldanmıyorsam, çarşamba günleri, Bayan Sturgis, Clark'larda çalışır."

"Efendim?"

"Bizim gündelikçi kadın demek istiyorum. Bize haftada iki gün, pazartesi günü, bir de cuma günü gelir. Ben önceki gece, yani pazartesi gecesi onarmıştım havlu çubuğunu. Bayan Sturgis, o çubuğun yerinden çıkmış olduğunu gündüzden fark etmiş olsa gerek." Telefonu açmış, Clark'ların numarasını çevirmişti.

"Sizi rahatsız ettiğim için özür dilerim Bayan Clark. Eliza sizde mi? Çok zahmet olacak ama bir dakika telefona çağırabilir miydiniz onu?"

Almacı Ryan'a uzatmış, o da alıp konuşmak zorunda kalmıştı. Telefonu kapadığı zaman Ryan, Bella'nın banyosu üzerine artık bir şey söylemedi. Bozguna uğramış görünmemek için, âdet yerini bulsun diye birkaç soru daha sordu. Örneğin, Ashby, yatmadan önce kızın kapısı altından ışık sızıp sızmadığına nasıl olmuş da dikkat etmemişti? Oturma odası ile aralığın ışığını söndürdüğünde, yatak odasının ışığını daha yakmamış olduğuna göre, en hafif ışığın bile dikkatini çekmesi gerekmez miydi? Hem gerçekten, evde hiçbir gürültü duymamış mıydı? Sahi, kaç bardak viski içmişti?

"İki."

Bu viski sorusunun arkasında, gene bir şeyler gizleniyor olmalıydı.

"Yalnız iki viski içtiğinizi iyi biliyor musunuz? Karınızın eve döndüğünü, yanınıza yattığını duymayacak ölçüde ağır bir uykuya dalmak için iki viski içmek yetiyor mu size?"

"Hiç içmesem, karımın dönüp yattığını gene de duymayabilirdim."

Doğruydı. Bir kez uykuya daldı mı, ancak sabaha uyanırdı.

"Hangi viskiden içersiniz?"

Spencer içtiği viskinin markasını söyledi. Ryan, şişesini çalışma odasından gidip getirmesini rica etti.

"Ya! Demek her zaman şu yarım litrelik yassı şişelerden alırsınız..."

"Çoğu zaman bundan alırım."

Eski bir alışkanlıktı bu; herhalde, yarım litrelik bir şişeden çoğuna parası yetmediği zamanlardan kalma bir huy.

"Bayan Sherman, scotch mu içerdi?"

"Bayan Sherman" deyip durmaları Spencer'in canını sıkıyordu; Spencer için bu kız hep Bella'ydı; her "Bayan Sherman" deyişlerinde, yabancı bir ad duymuş gibi irkiliyordu.

"Yanıtlıdayken içtiğini hiç görmedim."

"Onunla birlikte hiç içki içmediniz mi?"

"Elbette içmedim."

"Ne çalışma odanızda, ne kendi odasında..."

Koltuğunun yanına, halının üzerine bırakılmış deri çantadan, Ryan, Ashby'nin hâlâ elinde duran şişenin markasını taşıyan yassı bir şişe çıkardı.

"Uyanık bir insansınız tabii, bu şişeyi —dün kullanıldığı gibi— kullanmış olsaydınız, parmak izlerini silmeği unutmazdınız herhalde, öyle değil mi?"

"Anlayamadım."

"Bu şişeyi Bayan Sherman'ın yatak odasında, cesedin az ötesinde, bir koltuğun arkasında bulduk. Görebileceğiniz gibi, şişe boş. içindeki viski yere dökülmüş değil, içilmiş. Odada bardak yoktu. Banyodaki diş fırçası bardağı da kullanılmamış..."

"Acaba o mu..."

İnanamıyordu; kendisine "hayır" diye karşılık verilmesini bekliyordu, sanki...

"Şişeden, doğrudan doğruya içtiğini kabul etmek zorundayız. Demek su katılmamış viski içmiş. Birkaç dakika sonra, midesinde ne kadar içki bulunduğunu öğreneceğiz. Zaten,

ağzından gelen kokudan, epey içmiş olduğu anlaşılıyordu. Odanıza uğradığı zaman farkına varmadınız mıydı?"

"Hayır."

"Ağzı kokmuyor muydu?"

Ryan'ın, soru sorarken attığı her taşın hesabını Spencer tutmağa kalksa bu işin sonu gelmezdi. Böyle davranması garipti Ryan'ın, herkes ondan iyilikle söz ederdi, çoğu insan onu cana yakın bulurdu; Ashby'ye kin beslemesi için de herhangi bir neden yoktu, çünkü Spencer, onun canını şu ya da bu yolda sıkabilecek biri değildi.

"Ağzını koklamadım."

"Bakışını da mı garip bulmadınız?"

"Hayır."

En iyisi, kuru bir sesle, yoruma sapmadan karşılık vermektir.

"Sizinle konuştuktan, sarhoş olduğunu düşündürmedi mi hiç?"

"Hayır."

"Ne söylediğini işittiniz mi?"

"Hayır."

"Evet, öyle demiştiniz galiba. Demek çalıştığınız, işinize dalmış olduğunuz için, normal halinde olmasa da farkına varamayacaktınız herhalde, öyle mi?"

"Öyle olsa gerek. Ama içmiş olduğuna gene de inanmıyorum."

Neden böyle demişti sanki? O kadar da inanmıyor değildi doğrusu. Ancak, o zamana değin usuna böyle bir şey gelmemiştir, o kadar. Şimdi daha çok Christine'e — Christine'den dolayı da arkadaşlarına— duyduğu bir çeşit bağlılık yüzünden savunuyordu Bella'yı... Yüzünün solgunluğuna dikkat etmişti yoksa; kızın üzüne, korkulu ya da hastaya benzediğini görmüştü.

"Size soracağım başka bir şey yok şimdilik dostum; hem size karşı hıncım olduğunu sakın düşünmeyin, çok üzülürüm. Nedir ki, yirmi üç yıldır —bu ay tam yirmi üç yıl oluyor— bu çeşit bir cinayetle karşılaşmadık bu yörede. Epey sözü edilecek demektir bu... Birazdan gazeteci efendiler kapınızı çalabilirler; beni dinlerseniz, onları elinizden geldiğince iyi karşılayın. Bilirim onları, içlerinde kötülük yoktur ama, onlara bilgi vermekte isteksiz davranılırsa..."

Telefon çalmağa başlayınca, Ashby daha yaklaşımağa vakit bulmadan, Ryan elini uzatmıştı. Aramalarını bekliyordu herhalde, çünkü telefonu koltuğunun yanına almıştı.

"Alo!... Evet... Benim... Evet..."

Bayan Moeller eteğini çekiştiriyor, Ashby'ye gülümsüyordu; kendi hesabına, ona karşı bir kötü duygu beslemediğini anlatmak, bu sorguyu

bu kadar kolaylıkla atlatmış olduğu için kendisini belki de kutlulamak istermiş gibi...

"Evet... Evet... Anlıyorum... Size bir ipucunun doğruluğunu gerçekleştirme olanağı çıktı böylece... Hayır! Durum, ilk anda düşündüğüme tıpatıp uymuyor doğrusu... Tuhaf..."

Evet... Gerçekledim onu... Meğer ki bu iş çok önceden, inceden inceye hazırlanmış ola...

O zaman da, daha baştan..."

Söylemek istediklerini, Ashby'nin anlamasına meydan vermeden söylemeğe çalıştığı belli oluyordu.

"Birazdan konuşuruz. Ben Litchfield'e dönmek zorundayım, bekliyorlar beni... Evet, sizin gelmeniz daha iyi olur sanırım... Evet... Evet... (Hafifçe gülümsüyordu.) Yapmak zorundayız... Ben anlatırım ona..."

Telefonu kapayınca bir puro daha yakmıştı.

"Bir işlem daha kalıyor, birazdan o da yapılacak, sizden buna katlanmanızı rica

edeceğim. Alınmayın. Wilburn oradaki işini bitirir bitirmez kendi gelip size bakacak; muayene iki dakika bile sürmez."

Ryan ayaktaydı. Bayan Moeller de öyle... Yerde ağzı açık kalmış çantaya doğru yürüyordu kız.

"Konuyu size açmakta herhangi bir sakınca görmüyorum. Anlaşıldığı kadarıyla Bayan Sherman kendini savunmuş... Tırnaklarının altında biraz kan bulmuşlar, kendi kanı olmayan bir kan... Katilin bir yahut birkaç yerinde hafif sıyrıklar, bereler kalmış olsa gerek..."

Çok iyi bildiği bir evdeymiş gibi, gitmiş, mutfak kapısını açmıştı.

"Gelebilirsiniz Bayan Ashby. Sahi, size de bir soru sorayım bari..."

Sorusunu keyifli keyifli, şaka eder gibi, kendini bağışlatmak ister gibi sormuştu.

"Kocanız, Bayan Sherman'ın odasında en son ne zaman gördünüz?"

Zavallı Christine! Sapsarı kesilmiş, soran gözlerle bir Ryan'a, bir Spencer'e bakmıştı.

"Bilmiyorum... Bir dakika..."

"Yeter! Artık düşünmeyin. Ufacık bir sınamaydı bu. Bana hemen 'pazartesi gecesi' diye karşılık vermiş olsaydınız, kocanızla bu konuda anlaştığınızı ya da kapı arkalarında konuştuklarımızı dinlediğinizi düşünecektim."

"Ama gerçekten pazartesi gecesiydi, çünkü..."

"Biliyorum, havlu çubuğu yerinden çıkmıştı! Teşekkür ederim Bayan Ashby. Görüşürüz Spencer. Hazır mısınız Bayan Moeller?"

işte böyle! İlk sınavdan başarıyla geçmişti. Öbür sınavlara girmeden önce, kan koca, bir parça yorgunluk çıkarabilirlerdi. Christine, evin, daha bir süre eski durumuna dönemeyeceğini biliyormuşçasına, sofrayı yemek odasında değil, mutfakta kurmuştu. Böylece o gün, olağanüstülüğünü sürdürüyordu.

"Hekim niye gelecekmiş bir daha?"

"Wilburn, Bella'nın tırnakları altında kan izleri bulmuş, işin doğrusunu anlamak için, beni..."

Christine'in bu sözler karşısında duygusuz kalmadığını anladı. Şimdiye dek söylenenlerden daha dolambaçsız sözlerdi bunlar, üstelik ilk o-larak, insanın gözünün önüne birtakım şeyler getirebilecek türden sözlerdi... Az kalsın Spencer elini yavaşça karısının omuzuna götürecekti, hafif bir sesle soracaktı:

"Suçsuz olduğuma hâlâ inanıyorsun, değil mi?"

Öyle olduğunu biliyordu. Ona teşekkür etmek olanağını ardından verecek bir sözdü bu. Karısı, Spencer'i öyle sık sık heyecanlandırmazdı. Birbirlerine büyük sevgi gösterilerinde bulunduktan hemen hemen hiç görülmezdi. Çok iyi arkadaşlar demek, daha doğru olurdu; şimdi de Spencer, bir arkadaşına teşekkür eder gibi teşekkür etmek istiyordu karısına.

Christine, gerektiği gibi davranmıştı, Spencer ondan memnundu. Sofraya otururken kansına bakıp gülümse; öyle çok şeyler anlatan bir gülümseme değildi bu, ama Christine, kocasının ne demek istediğini anlayacaktı.

Belki de, arkalarından, evdeki yaşayışlarıyla alay eden kimseler vardı... Hiç değilse evlendikleri sırada, —bu evlenmeyi kimsecikler beklemediği için— bir sürü insan epey çene yormuş olsa gerekti dedikodu-larını ederek. On yıl olmuştu evleneli. O zaman Spencer otuz, Christine otuz iki yaşındaydı. Christine annesiyle oturuyordu o zamanlar, evleneceğinden umudu kesmişti herkes.

Spencer'in, Christine'in gönlünü çelmeğe çalıştığını kimse görmemişti; bir kez olsun dansa gitmemişlerdi; yalnız Crestview School'da görüşüp konuşmuşlardı, o kadar.

Babasının ölümünden sonra Christine, okulun yönetim kurulu üyesi olmuştu. Spencer'le Christine ancak ayaktopu, beyzbol alanlarında, okulca düzenlenen yemekli kır gezintilerinde görüşürlerdi.

Kendileri de, uzun süre, evlenecek kişiler olmadıklarına inanmışlardı.

Christine'le annesinin paralan vardı. Ashby, tepedeki yeşil damlı bun-galow'da kalır, her yaz, yalnız başına Florida'ya, Meksika'ya, Küba'ya ya da başka bir yere gidip gezerdi.

Bu iş nasıl olmuşsa olmuştu işte. Hiçbiri, kendilerine kararlarını verdiren şeyin ne olduğunu anlatamazdı. Christine'in kanserli, evde yeni bir insan görmeğe dayanamayacak olan annesinin ölümünü beklemişler de ondan sonra biribirilerine, evlenme sözü etmişlerdi. Aynı odada yatmağa, biribirilerinin gözü önünde soyunmağa alışmış mıydılar gerçekten?

Christine:

"Bana öyle geliyor ki, yardımcı Averell yakında, bizi gene görmeğe gelir," dedi.

"Bana da öyle geliyor."

"Kızkardeşiyle okul arkadaşıydık. Sharon'lu onlar..."

Hep öyle olurdu aralarında... Herkes gibi, bir heyecan duydukları olurdu; o zaman, aralarında incecik, gevrek, kırılgan diye nitelenebilecek bir sevecenlik akımı oluşur, bu duygudan utanırmışçasına, hemen, tanıdıklardan, satın almaları gereken öteberiden söz açarlardı.

Böyle yaparlardı ama biribirilerini iyi anlarlar, böyle yaptıkları için de sevinirlerdi. Spencer, demin penceresinde duran Bayan Katz'a bakarken duyduğu şeyi Christine'e anlatıp anlatmayacağını düşünüyordu. Hâlâ şaşıyordu bu işe; Bayan Katz'ın, kendisine gerçekten bir şey iletmek isteyip istemediğini kestiremiyordu.

Bir şeyler bildirmek istemesi garip olurdu doğrusu; tek bir çimenliğin ötesinde duran öbür evdekilerle görüşüp konuşmazlardı çünkü. Bir kez bile konuşmamışlardı komşularıyla. Selâmlaşmazlardı da. Katz'la-nn bir suçu yoktu ya bunda, Ashby'lerin de — hiç değilse doğrudan doğruya— suçları yoktu.

Kısacası, Ashby'ler oranın yerlilerindendi, Katz'lar ise başka bir soydandı. Buralara gelip yerleşmek, öylelerinin usundan bile geçmezdi yirmi yıl önceleri. Şimdi ise bunlardan birçok aile yerleşmişti buralarda; ama hâlâ pek rahat değillerdi; çoğu New York'luydu, ancak yazın görünürlerdi ortalıkta, evlerini göllerin çevresinde yaptırırlar, kocaman kocaman arabalar kullanırlardı.

Gencecik Bayan Katz, kışı evinde hemen hemen yalnız başına geçiren pek az kimseden biriydi. Pek gençti; düzgün yüzü, hafif çekik kocaman gözleriyle doğuluları çok andıran bir hali vardı; öyle ki, o koca evde gidip gelişleri, hizmetine bakan iki kadınla birlikte kalışı, insanın usuna

doğu haremlerinin havasını getiriyordu.

Karısından otuz yaş büyük olan Katz, tıknazdı, çok şişmandı; öyle şişmandı ki bacaklarını aç aça yürürdü her zaman; kadın ayağına benzeyen ayaklarına her zaman rügan ayakkabı giyerdi.

Belki de kıskançlığındandı karısını öyle taşralarda kapalı tutması... Ucuz cevahir alım satımıyla uğraşırdı, firmasının hemen her yerde şubeleri vardı. Üniformalı bir sürücünün kullandığı kara Cadillac'ının geldiği görülürdü; birkaç gün, her akşam, evine döner, sonra bir iki haftalığına görünmez olurdu gene.

Ashby'ler bunların sözünü hiç etmezlerdi, evlerine yakın tek ev olan bu yapıya bakmıyormuş gibi davranır, orada oturan tazecik kadını bil-memezlikten gelirlerdi. Ama eninde sonunda, ister istemez, bunlar kadının, kadın da bunların en önemsiz

davranışlarını bile, bilir duruma geliyorlardı.

Bayan Katz, penceresinin ardında, sokaktaki çocuklara katılıp oyun oynamak için can atan bir çocuğa benzerdi ara sıra... Vakit geçirmek için günde beş altı kez üstünü değiştirdiği olurdu ama onu beğenecek kimsecikler yoktu ki yanında...

Yoksa, giysilerini, Spencer'e mi göstermek istiyordu? Kimi akşamlar, konser piyanisti duruşlarıyla piyanosunun önüne oturması, onun için değil miydi?

"Ryan, gazetecilerin geleceğini söyledi..."

"Ben de bekliyorum onları. Yemeyecek misin daha?"

Çevrelerinde bir boşluk kalmıştı sanki. Ne yaparlarsa yapsınlar, evde değişmiş bir şey vardı; göz göze gelmekten sakınmaları bir rastlantı değildi pek, sıkıldıklarından ötürü değildi yalnız...

Bu da geçecekti. Geçirilen sarsıntının büyüklüğünün daha kavranmadığı anı yaşıyorlardı; düştükten hemen sonra kırığın, çürüğün farkına varılmadığı gibi... Kalkılır, hiçbir şey olmamış sanılır, ama ertesi gün...

"Wilburn'un arabası bu!"

"Ben açarım, bana geliyor."

Sesinde bir acılık belli etmemesi, elinden gelecek şey miydi? Az önce Bella'nın cesedini açmış olan hekimin karşısında tedirginlik duymamak elden gelir miydi? Wilburn'un elleri, uzun uzun sabunlanmaktan, tırnaklarının altı fırçalanmaktan hâlâ bembeyaz, hâlâ buz gibiydi.

"Ryan size haber vermiş olsa gerek... Doğru odanıza gideyim mi?"

Hastaya bakmağa gider gibi, takımını yanında taşıyordu. Hekimin üst dudağında sarı bir leke gören Ashby, onun, bir ölü üzerinde çalışırken mikroplara karşı cigara üstüne cigara içtiğini anlatmış olduğunu anımsadı.

Bella'yı nasıl düşünmesindi? Onu düşününce, gözünün önüne kesin birtakım imgeler geliyordu; kovmak isterdi bu imgeleri, hele soyunmak, Wilburn'un alaycı gözleri önünde, gün ışığında çıplak soyunmak gereken şu anda...

Hekim, topu topu on dakika önce, kızın cesedi üzerinde çalışıyordu. Şimdi de...

"Çizik, bere, bir şey yok ya?"

Buz gibi parmaklarını, Ashby'nin derisi Üzerinde gezdiriyor, dura-lıyor, gene gezdiriyordu.

"Açın ağzınızı. Biraz daha. Tamam! Arkanızı dönün..."

Ashby, ağlayabilirdi. Demin, Ryan'ın, kendisini handiyse açıkça suçladığı zaman bile, yerin dibine geçtiğini duymamıştı böylesine...

"Bu yara izi nedir?"

"En aşağı on beş yıllık bir iz."

"Hiç gözüme çarpmamış şimdiye dek... Yanık mı?"

"Kamptayken bir gaz ocağı patlamıştı da..."

"Giyinebilirsiniz. Bir şey bulamadım tabii."

"Peki, ya bir yerimde bir çizik olsaydı, hani... Bu sabah tıraş olurken bir yerimi kesseydim?"

"Kanınızın aynı gruptan olup olmadığını çözümleme gösterirdi."

"Ya çözümlemede de..."

"Korkmayın, gene de aşmazlardı sizi. Bu iş, sizin düşündüğünüzden de çok daha karışık; bu çeşit cinayetleri, öyle, sıradan adamlar işlemez çünkü..."

Takımını eline aldı, önemli bir gizi açığa vuracaktı gibi ağzını açtı, sonunda şunu söylemekle yetindi:

"Pek yakında yeni haberler çıkar sanırım..."

Duraksadı.

"Bu kızı pek az tanıyordunuz anlaşılan..."

"Şöyle böyle bir aydan beri bizde kalıyordu."

"Karınız onu tanır mıydı?"

"Daha önce hiç görmemişti."

Bu konuyu içinden tartışır gibi başını sallıyordu hekim.

"Herhalde, dikkatinizi çekecek bir şey olmadı hiçbir zaman..."

"Viskiyi mi söylemek istiyorsunuz?"

"Ryan size söyledi mi bunu? Şişenin üçte birinden çoğunu içmiş... Hem, içkiyi ağzına döktükleri yahut zorla, hileyle içirdikleri de düşünülebilecek gibi değil..."

"İçtiğini hiç görmemiştik."

Bundan sonraki sorusunu tuhaf bir davranışla, üstünde dura dura sorarken, ancak erkek erkeğe görüşülecek bir konuymuşçasına, sesini adamakıllı kısıp hekimin gözlerinde alaycı bir ısıltı parlıyordu.

"Özellikle sizin dikkatinizi çeken bir şey oldu mu kızın davranışlarında?"

Neden Ashby'nin usuna Vermont'taki o aşağılık fotoğraf, Bruce'un gülümseyişi geliyordu? Yaşlı hekim de bir itiraf —Tanrı bilir nasıl bir itiraf— bekler, bir suç ortaklığı —Tanrı bilir ne çeşit bir suç ortaklığı— olsun ister gibiydi?

"Anlamıyor musunuz?"

"Anladığımı sanmıyorum."

Wilburn buna inanmıyor, gene de daha ileri gitmekten çekinmiyordu. Sıkıcı bir durumdu bu.

"Sizin gözünüzde bu kızı öbür kızlardan ayıran bir şey yoktu, öyle mi?"

"Öyle diyelim isterseniz. Karımın bir arkadaşının kızıydı, o kadar."

"Size içini açmağa kalkmadı mı hiç?"

"Açmadı elbet."

"Siz ona bir şeyler sormağa kalkmadınız mı?"

"Hayır."

"Karınız evde yokken, çalışma odanıza gelip sizi bulmağa kalkmaz mıydı?"

Ashby'nin sesi gitgide sertleşiyordu.

"Hayır."

"Önünüzde soyunduğu da olmadı mı?"

"Olmadığına inanmanızı rica ederim."

"Kızacak bir şey yok bunda. Size teşekkür ederim. Size inanırım da. Üstelik, bunlar beni ilgilendirmez..."

Çıkarken Wilburn, buzdolabının kapısını kapamakta olan Christine'e selâm vererek eğildi. Christine'i "Christine" diye çağırırdı. Çocukluğundan beri tanırdı onu.

Doğumunda bile, annesinin yanında o bulunmuş olsa gerekti.

"Kocanı sapasağlam teslim ediyorum sana."

Christine de bu çeşit şakalardan hoşlanmazdı. Sonunda, kapıdan çıkarken yüzü gülen tek kimse, Wilburn'dü.

Ama hekim, belki bilerek belki bilmeyerek getirmiş olduğu, tedirginlik tohumu gibi bir şey bırakıyordu sanki arkasında.

Öyle olduğu şundan belliydi: Ashby, hekimin sorduğu birtakım soruların ardında nelerin gizlendiğini merak etmeğe başlamıştı bile. Anlayacak gibi oluyor, sonra da "yok canım,

altlanıyorum herhalde" diyordu. Christine'e açılacak gibi oluyor, ama hemen susuyor, kabuğuna çekiliyor, sonuç olarak da, o zamana değin usuna bile gelmemiş olan birtakım sorunlara, dikkatini başka bir şeye çeviremeyecek ölçüde dalıyordu.

IV

Radyonun haber verdiği tipi başlamadığı gibi kar da dinmişti; ama sabaha dek zorlu bir yel esmişti. Yataklarına yatalı bir saati geçiyordu, belki de bir buçuk saat olmuştu; Spencer gürültü çıkarmadan kalkmış, banyoya girmişti. İlaç dolabını dikkatle açtığı sırada, odanın karanlığı içinde karısının yataktan gelen sesini duymuştu. Christine soruyordu:

"Bir şeyin mi var?"

"Bir uyku hapi alacağım da..."

Christine'in sesinden, konuşmasından, onun da uyuyamamış olduğunu anlamıştı. Dışarıdan eşit aralıklarla işitilen bir ses geliyordu; insanın kafasını bozan bir dizeyle evin duvarına çarpan bir şey vardı. Ne olduğunu kestirmeğe çalışıyor, bir türlü anlayamıyordu.

Ancak sabah olunca, çamaşır iplerinden birinin kopmuş olduğunu, buz tutup katılaştığını, pencerelerinin yanında bir yere, camlığın dikmelerinden birine çarpıp durduğunu anladı. Yel yatışmıştı. Akşam yağın karı cam gibi, çıtırdayan bir katman kaplamıştı, sular her yanda donmuştu; kum kamyonları gelip kumlarını dökmemişti daha, kaygan yolun üzerinde arabaların ağır ağır ilerlediği görülüyordu yukarıdan. Her zamanki gibi kahvaltı etmiş, yağmurluğunu sırtına geçirmiş, el-diyenlerini, şapkasını, lastiklerini giymiş, sonra da çantasını almıştı eline. Kapının yanında ayakta dururken, Christine yaklaşmış, elini -biraz acemice— uzatmıştı.

"Görürsün bak, birkaç güne kalmaz, herkes unuttur bunları!"

Karısına bir gülümsemeyle teşekkür etmişti; ama Christine kocasını yanlış anlıyordu. Sokağa çıkacağı anda, Spencer'i sıkın şey, birtakım insanlarla —sözleşiş, yokuşun altında dikilip duran şu bir öbek adamlar— karşılaşmak düşüncesidir sanıyordu; kendisine dikilecek gözler, sorulacak ya da sorulmayacak sorular... Akşam saat dokuzda bile, Christine'e telefon eden birtakım arkadaşları çıkmıştı. Şimdi de, sabah ayazında, polislerin bir eve girdikleri görülüyordu yeniden.

Ama Spencer'i bütün gece tedirgin eden şey, başkalarının ne deyip ne düşüneceklerinin tasası da değildi, çamaşır ipinin dikmeye çarpması da değildi; bir imgeydi yalnız...

Christine bunu nasıl bilebilirdi? Bu imge belirgin, bütün çizgileri belli bir imge bile değildi. Gözünün önüne her gelişinde de aynı kalmıyor, değişiyordu. Gerçi uyuyamamıştı ama kafası da büsbütün ayık, aydınlık değildi, algılan biraz karışıyordu... Bu imgenin temelinde Bella vardı; odasının kapısını açtıklarında onu yerde yatar gördüğü zamanki gibi görüyor, tanıyordu. Ama gözünün önüne, ara sıra, o anda seçmeğe vakit bulamadığı birtakım ayrıntılar geliyordu; demek, kendiliğinden kattığı ayrıntılardı bunlar, Bruce'un gösterdiği fotoğraftan alınma ayrıntılar...

Gözü açık gördüğü bu karabasana Doktor Wilburn de katılıyordu; hekimin yüzüne, ara sıra, Vermont'lu eski arkadaşının, çocukluk arkadaşının, yüzündeki anlatım geliyordu. Utanıyor, bu imgeleri gözünün önünden kovmağa bakıyor, bu yüzden de bütün dikkatini, düşüncelerini dışarıdan gelen ses üzerinde toplamağa çalışıyor, gürültünün nedenini kestirmeğe uğraşıyordu.

"Pek yorgun değilsin ya?" diye sormuştu karısı.

Yüzü solgundu, biliyordu. Üzgündü de; çünkü demin, gün ışığında, oturma odasında bile, lastiklerini ayağına geçirmek için bir sandalyeye ilişirken o imge gözünün önüne bir

daha gelmişti. Hemen sonra da, gözlerini Katz'ların penceresine doğru kaldırmıştı; niye acaba? Bu davranış, bilinçdışı bir çağrışımın varlığını mı gösteriyordu?

Dün gece Bayan Katz kendisine, gerçekten, bir şey anlatmak istemiş miydi? isteyip istemediği birazdan öğrenilecekti; çünkü polis başkanının, karşıki eve gidip oradakilerle görüştüğünü gazetecilere söylememiş olması düşünülemezdi. Gelip ifadesini almaları için kadın mı telefon etmişti? Yoksa Holloway kendiliğinden mi karar verip kadını görmeğe gitmişti? Ashby bilmiyordu bunu. Ancak, bir gün önce, ortalığın hâlâ biraz aydınlık olduğu saat dört sularında, ufak tefek polisin arabasından inip eve doğru yürüdüğünü görmüştü.

"Gördün mü Spencer?"

"Evet."

ikisi de, aydınlık pencereleri gözetlemekten kaçınmıştı ama bu ziyaretin yarım saatten çok sürdüğünü biliyorlardı, işte o anda Paris'ten bir telgraf almışlardı; Lorraine, çılgına dönmüş, ilk uçakla yola çıkacağını bildiriyordu.

Katz'lann perdeleri kapalıydı hâlâ. Ashby arabasını garajdan çıkardı, kaygan yolda manevrasını ağır ağır yaptı, anayola çıkmak için biraz beklemek zorunda kaldı; oraya toplanmış birkaç kişinin gözlerini kendisine dikişleri onu hiç tedirgin etmiyordu. Az buçuk tanıdığı insanlardı bunlar; her sabah yaptığı gibi, elini sallayarak esenledi onları. Camlar buğulanmış olduğu için cam silicisini işletmesi gerekti. Gazetecinin orada, bu saatte, hemen hemen hiç kimse yoktu. Her zaman aynı yerde, bir köşesine, kalemle, adı yazılmış olan bir New York Times bulurdu; ama bu sabah, az ötedeki iki desteden, bir Hartford gazetesiyle bir Waterbury gazetesi de aldı.

"Vah vah Bay Ashby! Kim bilir canınız nasıl sıkılmıştır bu işe!"

Karşısındakinin gönlünü hoş etmek için "evet" diye yanıtladı bu sözleri. Hartford gazetesindeki yazıyı o şişman gazeteci yazmış olmalıydı; donuk, orta yaşlı, kendini trenlerle bar tezgâhlarında eskitmiş gibi duran, Amerika'nın hemen hemen her şehrinde çalışmış, bu yüzden de nereye gitse yabancılık çekmeyen bir adamdı bu. Eve daha girer girmez, Christine'i irkiltmişti: Şapkasını başından çıkarmamış, onu "Hanımcağım" diye çağırmıştı... Yoksa "Hanfendicim" mi demişti? Her neyse... izin istemeden, evi bir baştan bir başa —satın alacakmışçasına, başını sallayıp durarak, notlar alarak, Bella'nın odasında dolaplarla çekmeceleri açarak, Christine'in düzeltmeği unutmadığı yatağı açıp bozarak— dolaşmıştı.

Neden sonra oturma odasının koltuğuna çöktüğünde, Ashby'ye bir şey ister, bir şey sorar gibi bakmış, anlamamış gibi durduğunu görünce de, eliyle, susadığını açıkça anlatmıştı. Bir saat içinde, bir yandan şişenin üçte birini boşaltmış, bir yandan da durmadan sorular sorup bir şeyler yazmıştı, insan, bütün gazeteyi kendi yazısıyla doldurmağa niyetlendiğini sanabilirdi. Waterbury'li meslektaşları kapıya dayandığı zaman da, koruyucu bir hal takınarak:

"Bu adamcağızlara şu hikâyeyi bir daha anlattırma artık, yorgun düşmüşlerdir. Ben sana bir şeyler veririm. Git beni polis merkezinde bekle," demişti.

"Ya fotoğraflar?"

"Peki, hemen çekelim."

Gazetenin birinci sayfasında üç fotoğraf vardı: Evin dışından görünüşü, Bella'nın resmi, odasının resmi... Bunu konuşmuşlardı zaten. Ama iç sayfaların birinde, Ashby'yi çalışma odasında gösteren —muhabirin yok etmeğe söz verdiği— bir resim vardı. Spencer'in tornanın nasıl işlediğini anlattığı sırada, habersizce çekilmişti bu resim... Eşik üzerinde, önceki gece Bella'nın ayakta durmuş olduğu yeri gösteren bir çarpı vardı.

Gazete satıcısı, Spencer'den gözünü ayırmıyordu; sanki bir gün içinde Spencer bambaşka bir adam oluvermişti. Gazetelerini almak üzere bir an girip çıkan iki müşteri de ona meraklı gözlerle bakmışlardı.

Mektup beklemediği için postaneye gitmedi, arabasına bindi, ırmağı geçtikten sonra yolun kıyısında durdu. Gerçekten, okula bir kez vardktan sonra okumaya vakit bulamayacaktı. Ryan'ı olsun, yardımcı Averell ya da Holloway'i olsun, bir gün önceki görüşmelerinden sonra bir daha görmemişti... Gerçi Holloway bir ara evlerinin önünde durdurduğu arabasından inmişti ama öbür eve girmişti.

Gerçekte, karısı da kendi de, sabahki kaynaşmadan çok, bu durgunluktan, bu dinginlikten tedirgin olmuşlardı. Gazeteciler de gelmeseydi, akşama değin yalnız kalacaklar, akşamın geç saatlerinde bile pencerelerin önünden geçen, ayakları kan çıtırdatan meraklıları görüp işiteceklerdi yalnız...

Hiçbir şey bilmemek, insanın elini kolunu bağılıyordu. Christine'in arkadaşları telefon edip duruyorlardı ona; ama onlar da bir şey bilmiyor, ancak birtakım sorular sormak için açıyorlardı telefonu. Bu sorulara karşılık veremedikleri için Christine de, Spencer de, sıkılıyorlardı.

Sanki herkes, onlara "siz şöyle kenarda durun bakalım" demek istiyordu. Resmî sayılabilecek tek telefon konuşmasını, Virginia'daki Sherman'ların adresini sormak için telefon açan Bayan Moeller'le —yani Ryan'ın yazmanıyla— yapmışlardı.

"Evlerinde kimseyi bulamazsınız. Size söylemiştim zaten, Lorraine Paris'te. Yarın buraya gelecek..."

"Biliyorum ama adresini gene de almam gerek."

Otomobilin içi soğuktu; cam silicisinin sürekli tıkırtısı Spencer'e, geceleyin dikmeye vuran çamaşır ipini anımsatıyordu. Yazı uzundu. Hepsini okumağa vakti yoktu. Okula tam saatinde yetişmek istiyordu. Bu yüzden, yazının kendisine yeni bir şeyler öğretecek yerlerini arıyordu yalnız.

Bu çeşit olaylarda alışılmış olduğu üzere, şüpheler önce sabıkası olan kimseler üzerinde toplandı. Bu nedenle öğle vaktinden hemen sonra, polis, son yıllarda töreye aykırı işlere adı karışmış iki kişiyi sorguya çekti. Bunlar buralı kimselerdir. Cinayet gecesi ne yaptıkları inceden inceye araştırılıp soruşturuldu. Bu soruşturmadan sonra ikisi de, şüpheleri üzerlerinden atmış gibidirler.

Ashby şaşırmıştı. Yörede cinsellik yüzünden cinayetler işlendiğini hiç duymamıştı şimdiye dek. Girip çıktıktan evlerin hiçbirinde, bir kez olsun, böyle bir şeyden söz açılmamıştı. Bu iki adamın kim olabileceklerini, ne yapmış olduklarını merak etti.

Zaten pek az konuşmakla yetinen, söyledikleri de açıkça anlaşılamayan Doktor Wilburn'e göre, ortaya umulmadık şeyler de çıkabilir; cinayeti, sıradan bir cinsel sapığın anık söz konusu olamayacağı, bambaşka bir biçimde aydınlatılabilir.

Spencer kaşlarını çatıyor, gene kendisini amaçlıyorlarmış gibi tedirgin edici bir duyguya kapılıyor, hekimin iğrenç gülümseyişini, yırtıcı bir alayla parıldayan gözlerini görür gibi oluyordu.

Doktor Wilburn, bu cinayet konusunda ne düşündüğünü ya da neler bulmuş olduğunu anlatacak yerde dikkatimizi garip birkaç nokta üzerine çekti; sözgelişi, bu çeşit cinayetlerde, katilin, bıraktığı izleri silmeğe özenmesinin pek seyrek görüldüğünü söyledi; bu suçu işleyen adamın hiçbir yanı zorlamadan eve girmiş olması üzerinde durdu. Daha da garip olanı...

Geç kalmak korkusuyla birkaç satır atladı. Böyle, eviyle Crestview arasında, bir çeşit no-man's-land'de, her iki yandakilerin bakışlarından kaçmağa uğraşmışçasına durmaktan

biraz utanç duyuyordu.

Öğrenmeğe asıl can attığı şeyleri herhalde gazete yazmayacaktı. Yazının başında, bilmece gibi iki satır vardı:

Öldürülen kızın, boğulmadan önce herhangi bir saldırıya uğramadığı kesinlikle anlaşılmış gibidir; çünkü boğazı üzerindeki çürükler dışında, gövdesinde herhangi bir iz bulunmadı.

Bu şeyleri bu kadar kesinlikle düşünmemek, gözünün önüne getirmemek isterdi. Christine'le bile konuşmamışlardı bunları, ikindi boyunca da, akşam saatlerinde de, konuşmalarına kulak verseniz, bu cinayetin herhangi bir neden olmaksızın işlenmiş bulunduğunu sanırdınız.

Oysa şimdi, boğulmadan önce Bella'nın saldırıya uğramadığını ileri sürüyorlardı. Saldırı derken, gazete, cinsel bir saldırıyı anlatmak istiyor idiye, yazının başka bir yerinde geçen "üst üste saldırı" sözleriyle çelişkiye düşülmüyor muydu?

Bu muydu kafasını yoran şey? O sütunu bitirmeden sayfayı çevirdi. Bayan Katz'ın adının geçtiği bir alt başlığı okudu, böylece Bayan Katz'ın adının Sheila olduğunu öğrendi. İkinci üzeri, gönüllü olarak verilen bir ifade, kovuşturma alanının sınırlarını çizebilecek özellikler taşımaktadır. Katilin, kapı ya da pencerelerde herhangi bir zorlama izi bırakmadan eve nasıl girebildiği merak ediliyordu. Oysa, Bella Sherman'ın sinemadan (?) dönüşünde ev sahibi Spencer Ashby'nin çalışma odasına indiği, sağ görüldüğü en son yer olan bu odada da ancak pek kısa bir süre kaldığı bilinmekteydi.

Ancak, bu nokta, anık gerçeğe tamamıyla uygun değildir. Evi Ash-by'lerin evinin karşısında bulunan Bayan Sheila Katı, akşam saat dokuz buçuğa doğru, dinlenmek, çalışmasına bir parça ara vermek üzere piyanosunun başından kalkınca, bahçe yolunun yetersiz aydınlığında ancak seçilebilen iki karaltı görmüştür. Genç kızı, yabancı olmadığı için tanıyabilmiş, onunla konuşmakta bulunan oldukça uzun boylu bir erkeğe pek dikkat etmemiştir.

ÇOK. geçmeden Bella Sherman, çantasından çıkardığı bir anahtarla kapıyı açıp eve girmiştir. Adamsa, uzaklaşıp gidecek yerde, yolun ortasında dikilip kalmıştır.

İki üç dakika sonra, kapı yeniden açılmıştır. Bella Sherman dışarı çıkmamıştır.

Gerçekten, Bayan Katz, kızı bir daha görmüş değildir. Ancak, kapıdan uzanan bir kolun delikanlıya bir şey uzattığını, delikanlının da hemen oradan ayrıldığını görmüştür.

Bu uzatılan şeyin, evin anahtarı olduğu düşünülemez mi acaba?

Öte yandan Bayan Ashby de, bir ay kadar önce evlerine geldiği gün kızı evin bir anahtarını verdiğini söylemiştir. Oysa bu anahtar Bella'nın ne odasında, ne çantasında, ne de giysilerinde bulunabilmiştir.

Polis, akşamın geç saatlerine dek, kimi kentli, kimi de yöre köylüsü birtakım delikanlıları sorguya çekmiştir. Gazeteyi baskıya verdiğimiz şu ana değin, kızı sinemada ya da başka yerde gördüğünü söyleyen kimse çıkmamıştır.

Bir korna sesi, suç üstünde yakalanmışçasına yüreğini hoplattı Spen-cer'in. Kornayı çalan, Whitaker'di, öğrencilerinden birinin babası... Ara- . basıyla okul yokuşundan aşağı iniyor, elini sallıyordu. Spencer buna sevindi; yakınlık gösteren, alışlagelmiş bir davranıştı bu; hiçbir şey olmamıştı sanki. Ama şimdi Whitaker, öğretmeni yolun kıyısında, arabasının içinde tek başına otururken gördüğünü gidip anlatmayacak mıydı şuna buna?

Yokuşu çıktı; gene bir üzüntü vardı içinde, donuk bir üzüntü, belli bir nedeni, bir gücü olmayan bir üzüntü, biri kendisini bile bile kırmış, üzmüş gibi... Bu yolun tek bir ağacı

bile kendisine yabancı değildi; yıllarca —bekârlar topluluğunun bir üyesi olarak— kaldığı yeşil damlı köşk ise daha da bildik, daha da dost yüzlüydü.

Onun zamanındaki bekârlardan ancak bir tanesi kalmıştı Crest-view'da; çünkü öğretmenlerin durumu da öğrencilerin durumuna benzer. "Küçükler", birinci sınıftakiler, yavaş yavaş "büyük" olur, son sınıfa gelir. O zamanki bekâr arkadaşları —bir Latince öğretmeni dışında— hep evlenmişlerdi. Çoğu da şimdi kolejlerde ders veriyordu. Her yıl, küçük sınıflara yeni çocuklar gelmesi gibi öğretmenler arasında da yeniler vardı şimdi. Bunlar, Spencer'i yaşlıca bir adam olarak gördüklerinden kendisini adıyla çağırmadan önce bir duraksıyorlardı.

Arabasını garaja bıraktı, kapının önündeki merdivenden çıktı, lastik çizmeleriyle yağmurluğunu çıkardı. Bayan Cole'un oda kapısı her zaman açık dururdu; Spencer'in geldiğini gören yazman kız yerinden heyecanla fırladı.

"Ben de, gelip gelmeyeceğinizi öğrenmek için demin evinize telefon ettim."

Spencer'i gene okulda gördüğü için, besbelli, seviniyor, gülümsüyordu. Ama niye öyle bakıyordu ki? Hani çok ağır bir hastalıktan yeni kalkan birine, insanın kendini alamayıp bir tuhaf bakışı gibi... "Bay Boehme pek sevinecek, bütün öğretmenler de öyle..." Camlı kapının ardında bir geçenek uzayıp gidiyordu; bu saatte öğrenciler burada silkinip üstünü başını düzeltir, sınıfa girmeğe hazırlanırdı. Okulun her yanını kaplayan bir koku vardı: Bir sütlü kahve ile kurutma kâğıdı kokusu. Bütün yaşamı boyunca bu kokuyu koklamıştı Spencer, çocukluğunun gerçek kokusu buydu.

"Siz ne diyorsunuz bu işe? Buralı bir adam mı işlemiştir cinayeti?" Kadın, bir gece öncesi Spencer'in göstermiş olduğu tepkiyi biraz daha yalın bir biçimde gösteriyordu. Bu cinayet, gazetelerde rastlayıp okudukları, hiçbir gerçekliği olmayan cinayetlerden değildi. Kentlerinde işlenmişti; bu usa sığmaz sapıncın suçlusu, kentlerinde yaşayan, tanıdıkları, yaşayışlarına kansan biriydi.

"Bilmiyorum Bayan Cole. Adamların ağzından söz çıkmıyor..." "Bu sabah New York radyosu cinayeti kısaca haber verdi." Çantası koltuğunda, camlı kapıdan geçti, gözlerini karşıya dikip sınıfına doğru yürüdü. Kendisini en çok korkutanlar öğrencileriydi gene de; belki de Bruce'un gülümseyişini unutamadığı için... Çocukların kendisini açıkça süzmekten çekindiklerini, konuşmalarını sürdürüyormuş gibi yaparak yanlarından geçmesini beklediklerini duyuyor, anlıyordu. Çocuklar heyecanlıydı ama, besbelli, birçoğunun boğazını bir el sıkıyor gibi olmalıydı...

Spencer'in suçsuz olduğunu gösteren kesin bir kanıt yoktu çünkü. Katil bulunup suçunu itiraf etmedikçe, Spencer'in suçsuzluğu kesinlik kazanmayacaktı. Katil ele geçse bile kuşku duyacak kimseler çıkacaktı gene. Ama kuşku duyulmasa bile, kendi, üzerinden bir lekeyi silip atamamış gibi olacaktı, öyle geliyordu ona.

Dün sabah sorguya çekilirken, Ryan'a içerlemişti doğrusu. Coroner bayağı, kaba yontulmuş bir adamdı, Ashby, Ryan'ı densiz bulmuş, ondan yaşamının sonuna dek tiksineceğini düşünmüştü. Oysa şimdi, onu unutmuş gibiydi. Gerçekte, Ryan, Spencer'i saldırganlığıyla şaşırtmıştı; daha doğrusu, Spencer'in herkesten beklediği dayanışmayı kendisine göstermemekle onu umut kırıklığına uğratmıştı.

Buna karşılık Doktor Wilburn, onu derinden, bile bile üzmüş, kırmıştı. Şimdi bile, otuz beş öğrencisinin karşısında otururken, Bella'nın o unutmak istediği imgesi (Bella'nın, odasındaki durumu; Spencer'in

şaşırp elinin ayağının dolaşmasını bekler gibi bir davranışla oda kapısını araladıklarında, yerde yatar gördüğü Bella'nın durumu) gözünün önünden gitmiyorsa,

hekimin yüzündendi...

O ara, Christine de şüphelenmişti Spencer'den... Yüzlerini kendisine doğru çevirmiş bakan bu ergen çocukların kaçtı Bella'yı onun öldürmüş olduğuna inanıyordu, kim bilir?

"Adams, Fenikelilerin tecim etkinliği üzerine bildiklerinizi anlatın bize..."

Sıraların arasında ağır ağır dolaşıyordu, ellerini arkasında kavuşturmuştu; bütün yaşamını okulda geçirmiş olduğu üzerinde şimdiye dek, hiç kimse durup düşünmemiş olsa gerekti. Önceleri, elbette, öğrenci o-larak girmişti okula. Sonra da, arada gerçek bir geçiş dönemi olmadan, öğretmen sanıyla okulda kalmıştı. Öyle ki, yeşil damlı köşkten Chris-tine'le evlenmek üzere çıktığı zaman, yemekhanelerin, yatakhanelerin havasından ilk kez ayrılmış oluyordu.

"Larson, Adams yanlış bir şey söyledi şimdi, yanlışını düzeltin..."

"Özür dilerim efendim... Dinlemiyordum."

"Jennings..."

"Şey... Ben de dinlemiyordum efendim."

"Taylor..."

Öğle yemeğine eve gitmezdi, çünkü her öğretmenin yemekhanede başkanlık ettiği bir sofraya vardı. Derslere on buçukta verilen kısa arada öğretmen arkadaşlarıyla biraz konuşmuştu ama kimse cinayetten söz açmamıştı. Ryan'larla Wilburn'ler dışında, insanlar kendisine incelikle davranmağa çalışıyor gibiydiler. Başöğretmen Bay Boehme'yi ancak uzaktan, bir odadan başka bir odaya geçtiği sırada görmüştü. Tam yemekhaneye gidecekken Bayan Cole yanına yaklaştı, besbelli, biraz sıkılarak: "Bay Boehme sizi odasına rica ediyor," dedi.

Spencer kaşlarını çatmadı. Böyle bir şey bekliyordu sanki, bundan böyle her türlü şeyi bekleyen bir hali var gibiydi. Girdi, başöğretmeni esenledi, ayakta durup bekledi.

"Çok güç bir durumdayım Ashby; işimin biraz kolaylaşmasına yardım etmenizi rica edeceğim..."

"Anlıyorum efendim."

"Dün bile, iki üç kez, kaygılı seslerle telefon edildi bana... Bu sabah ise New York radyosu sizin şu işten söz açmış..."

Sizin şu işten... demişti!

"Sabahtan bu yana, üç saatten az bir süre içinde, yirmi kez telefon edildi. Hem bugünkü sesler dünküne göre, epey değişik... Anaların babaların çoğu, bu işte herhangi bir suçunuz olmadığını anlıyorsa benziyorlar. Ancak, çocuklar bu işle kafalarını ne kadar az yorarsa, o kadar iyi o-lacak diye düşünüyorlar; siz de herhalde öyle düşünüyorsunuz. Burada bulunuyunuz, ancak..."

"Evet efendim."

"Birkaç gün sonra, soruşturma bittiği, heyecan da yatıştığı zaman..."

"Evet efendim."

Spencer bunu kimseye açmadı ama o anda, tam o anda, ağladı. Öyle iri iri gözyaşları dökerek, hıçkırarak hıçkırarak değil... Gözlerinde artan bir sıcaklık duydu yalnız; bir nemlenme, göz kapaklarında bir batma... Ama Ashby'nin yüreklendirici gülümsemesi karşısında, Bay Boehme, bunun farkına hiç varmadı.

"Bana haber vermenizi bekleyeceğim. Özür dilerim efendim." "Sizin bir suçunuz yok ki... Güle güle..."

Bu kısacık sahne, başöğretmenin düşündüğünden, düşünebileceğinden, çok daha önemliydi; Ashby'nin önceden düşündüğünden bile önemli... Ryan'ın ettiği lakırdılara

dayanmıştı. Hekimin söylediği sözler bile, kişisel bir iş olmaktan çıkmıyordu, ancak kendini ilgilendiren sözlerdi bunlar, handiyse aralarında kalacak şeyler...

Ama şimdi bu sözler okul adına söyleniyordu. Birine içini açabilse, dönebilse, neler neler söylemeyecekti Spencer... Hayır! Hiçbir şey söylemeyecekti. Böyle şeyler kabul edilmez. Böyle şeyleri usa getirmekten kaçınılır. Christine'le evliydi. Yaşayışını Christine'le birlikte kurmuş olması bekleniyordu kendisinden. Ama örneğin, Bella ona "Allah rahatlık versin" demeğe geldiği sıra, tornada tahta yontuyordu, "işliği" adını verdiği odada... Ya bu işlik, neye benziyordu ki? Yeşil damlı köşkte döşeyip düzenlediği işliğe... Eski meşin koltuk, o ışikte dururdu zaten. Tornada çalışma alışkanlığına gelince, bunu da öğrencilerin işliğinde edinmişti.

Bu konulan deşmemek, bunların anlamını aramağa kalkmamak daha iyi olurdu.

Mutsuz bir insan değildi. Her şeyden yakınan insanlarla bir araya gelmekten sakınır, boy içlerini, cinsel konulardan söz açanlar kadar densiz kişilerden sayardı handiyse...

Bay Boehme'nin hakkı vardı. Başöğretmen olarak, şimdikinden başka türlü davranamazdı ki! Bu kararında herhangi bir şüphe, herhangi bir yergi gizlenmiyordu. Ancak, görünmemesi daha iyi olurdu bir sure-Bayan Cole'un bundan haberi vardı besbelli; Spencer geçenekten geçerken, yapma bir neşe ile seslenmişti çünkü: "Yakında görüşürüz gene! Hem pek yakında, eminim."

Nasıl açıklanabilirdi bu? Karısının evinde, iyice rahat edebilmek için, okuldaki işliğine benzettiği bir çalışma odası düzenliyordu kendine; şimdi ise okul onu uzaklaştırıyor, atıyordu, hiç değilse geçici olarak; öyle ki, avunmak üzere karısının yanına dönüyor, ona sığınıyordu...

Arabayı işletti. Yolun ilk dönemecinden kıvrılırken, sert bir manevra yüzünden, cam gibi buzların üzerinde az kalsın kayacak, yoldan çıkacaktı. Bundan sonra daha dikkatli davrandı, köprüyü geçti, postanenin önünde durdu; kutusunda yalnız birtakım tanıtımalklar vardı. Ama postanede görüp esenlediği iki kadın (iki öğrencisinin anneleri) ona şaşkınlıkla baktılar. Bunlar, okula telefon edenlerden değildi herhalde; Spen-cer'i ders saatlerinde kent içinde görmek şaşırtmıştı onları.

Evinin önünde, bahçe yolunda duran arabayı tanıdı: Eyalet polisinin arabasıydı bu. Oturma odasında Christine'in yanında yardımcı Averell vardı. Christine, Spencer'e, ne olduğunu sorar gibi baktı.

"Başöğretmen, birkaç gün okulda görünmezsem daha iyi olur diye düşünüyor."

Hafiften gülümsediği bile söylenebilirdi.

"Haklı. Öğrenciler çok heyecanlanıyordun.."

Averell:

"Gördüğünüz gibi, çağrılmadan, karınızla biraz gevezelik etmeğe geldim efendim. Bugün öğleden sonra burada olması beklenen Bayan Sherman gelmeden önce, üzerinde biraz bilgi edinmek istiyordum. Bu arada kızı konusunda da daha açık, daha kesin bir düşünceye varmağa çalışıyorum."

Ashby:

"Ben çalışma odama gideyim," dedi.

"Rica ederim gitmeyin. Burada kalmanız beni ancak sevindirir. Doğrusu ya, sizi evde bulmayınca şaşırmıştım; Crestview'da öyle bir şey olacağını bekliyordum çünkü. Gazeteleri okumuşsunuzdur..."

"Şöyle bir göz attım."

"Gazetelerin yazdığında, her zamanki gibi, doğruluk payı da var, yan-

lış olan şeyler de... Ama genellikle, anlattıkları şeyler, gerçekliğe hemen hemen uyuyor..." Christine karşıdan bir şeyler anlatmağa çalışıyordu; karısının ne demek istediğini Spencer neden sonra anlayınca, Averell'e sordu:

"Bir viski içersiniz, değil mi?"

Christine haklıymış. Averell hiç duraksamadan içkiyi kabul etti. O da, bu ziyaretin resmî görünmemesi için elinden geldiğince uğraşıyordu.

"Biliyor musunuz? Bu işi bana telefonda ilk anlattıkları zaman dikkatimi hemen çeken şey, şu viski konusu oldu. Hani cinayet karayolu üzerinde işlense, öldürülen kız da şu yol üstü lokantalarında rastlanan kızlardan biri olsa durum değişirdi. Ama bu evin içinde işlenince..."

Spencer'in bu sözlerden anlayıp öğrendiği şeydu: Bella'nın içmiş olduğu içkiden yardımcının daha dün sabah haberi vardı... Demek Wilburn viski kokusunu hemen duymuştu; cesedi Ashby'ye gösterdiklerinde, koltuğun arkasındaki şişeyi belki de çoktan bulmuştu.

Bunun da bir anlamı vardı. Gerçekte hekim, bu cinayetin bir serserinin, bir sabıkalının elinden çıktığını artık düşünmüyor demektir. Hekim, Spencer'den şüphelenmişti bunun üzerine...

Peki, kendi davranışlarında, bu şüpheleri destekleyebilecek, artırabilecek herhangi bir şey var mıydı? Bu soru, başka türlü, kabaca sorulacak olursa, Spencer birtakım belirtiler mi gösteriyordu?

Spencer, cinsel cinayetler üzerinde hiç durmamış, bu konuyu hiç incelememişti.

Bildikleri, herkesin bildiği, gazetelerden, dergilerden öğrenilen şeylerdi.

tşte, bu bölgede cezaevinde olmadıklarına göre tehlikeli sayılmayan, göz hapsinde bulundurulmakla yetinilen —en az— iki manyak olduğu ortaya çıkmıştı... Spencer, bunlar utacıclardan, orasını burasını göstermekten hoşlanan hastalardan olsa gerek diye düşünüyordu. Bunların adını öğrenmeğe, onları gözlemlemeğe çalışacaktı.

Ama onu asıl ilgilendiren, cinayet işleyen tipti...

Bu ilgisini de anlıyordu. Sanki hepsi "bu cinayeti işleyen, bu işleri yapmağa alışmış biri, rastgele bir adam, bir serseri, herhangi bir azılı herif olsaydı, iş kolay sayılırdı," diyordu. Bu adamların kafasını yoran şeyler, Ashby'nin ancak azar azar öğrendiği, birkaçını ise daha yeni yeni sezer gibi olduğu birtakım ayrıntılardı.

Önce, şu biliniyordu: Bella, kendi isteğiyle viski içmişti. Üstelik, ilk içişi olmadığını düşündürmeğe yetecek kadar da çok içmişti. Öyleydi, değil mi?

Sinemaya gitmemişti. Kapının önüne gelince, hanım hanımcık "Allah rahatlık versin" diyeceği bir delikanlıyla dönmemişti eve... Ash-by'nin çalışma odasına indiği zaman, dışarıda kendisini bekleyen biri vardı; biraz sonra, gidip anahtarını verdiği biri...

Bunun da bir anlamı vardı. Bella, onların bildiği, düşündüğü kız değildi; erkeklerle yatak odasında buluşan bir insandı...

Gazeteye göre, böyle bir insan olduğunun anlaşılması, hekimin cesedi açarken duyduğu şüpheleri doğruluyordu. Artık kız olmadığını, kadın olduğunu anlatmak istiyorlardı, değil mi? Ayrıca, şiddete başvurmak gerekmemiş olduğunu da, usulca belirtiyorlardı.

Wilburn, bütün bunları, ta başından beri biliyordu; Spencer buna emindi. İmdi Wilburn, Spencer'in katil olabileceği düşüncesini, gerçek-lemeği gereksinmeden, daha baştan, bir yana bırakabilirdi ama, bırakmamıştı.

Spencer'i de allak bullak eden buydu ya... Wilburn kendisini on yılı aşkın bir süredir tanırdı, ona kaç kez bakmış, onunla kaç kez briç oynamıştı; Christine'le ailesini öteden

beri tanır, onlarla görüşürdü. Keskin bir zekâsı vardı; gerek uğraşındaki görgüsü gerek insanlık görgüsü ise, herhangi bir köy ya da kent hekiminin görgüsünü kat kat aşardı. Oysa, Wilburn'e göre, gecenin birkaç saatini Bella'nın odasında geçirip onu boğan erkeğin Ashby olması, olanaksız bir şey değildi.

Spencer, çıbanı tek başına patlatıp temizlemeğe çalışıyordu. Gecedan beri, hiçbir sonuç elde etmeden, bunun için uğraşıyordu. Hem, dahası vardı; hekimin gülümseyişi... Yalnız sabahki gülümseyişi de değil; saat ikide, Ashby'nin, karşısında çırlıçıplak durup dolayısıyla suçsuzluğunu tanıtladığı muayene sırasındaki gülümseyişi...

O sırada bile Wilburn, anlayan bir insana gülümser gibi gülümsüyor-du Ashby'nin karşısında; anlayabilecek birine, —başka deyişle söylenecek olursa— bu işi yapabilecek birine gülümser gibi gülümsüyordu...

Hepsi bu kadardı işte. Belki o kadarla kalmıyordu ama en önemli, usunu en çok yoran şeyler bu kadardı. Öyle ki, Averell'i, elinde sodalı viskisi, temiz insan yüzü, açık yürekli, ağırbaşlı adam bakışları ile, evinde, karşısında oturur görünce, onu çalışma odasına götürüp şu soruyu açıkça sormak geliyordu içinden:

"Yapımda ya da davranışlarımda bu türlü bir şey yapabilecek bir insan olduğumu düşündüren herhangi bir şey var mı?"

Gerek onuru, gerek suçsuzluğunun kanıtları ortada olduğu halde kendisinden yeniden şüphelenilmesi korkusu, onu bunu yapmaktan alako-yuyordu. Hoş, bunlar gerçekten kanıt sayılır mıydı? Gerçi Bella'nın tırnakları altında görülen kan vardı, buna karşılık Wilburn onu muayene etmiş, gövdesinde ufakık bir çizik olsun bulamamıştı. Ama bundan başka ne vardı? Karanlıkta kapının önünde görülen, Bella'nın bir şey verdiği adam? Bella'nın o adama bir şey verdiği nereden belliydi? Verilen şeyin anahtar olduğu nereden belliydi? Bu olayı Bayan Katz'dan başkası görmemişti. Sheila Katz, polisin Ashby'den şüphelenmemesini sağlamak üzere, böyle bir ifade vermeğe kalkamaz mıydı? Hem öyle yapması ille de Ashby'ye acıdığını göstermezdi ki... Spencer, evin içinde gidişini gelişini, dolaşmalarını, penceresinin önünde duran Bayan Katz'ın ilgiyle izlemekte olduğunu birkaç kez kurmuş, düşünmüştü; Christine'le konuşurken Katz'lardan hiç söz açmamasının başlıca nedeni de buydu.

Averell konuşuyordu:

"Virginia'daki Eyalet polisi bize herhangi bir bilgi sağlayamadı; bu yüzden biz de, Federal polisin orada bir soruşturma yapmasını istedik. Elde edebildiğimiz tek bilgi, Bayan Sherman'ın birkaç ay önce gecenin ikisinde sarhoş halde araba sürdüğü için tutuklanmış olduğu."

Christine, gözlerini neredeyse gülünç olacak ölçüde belerterek:

"Lorraine'in arabasını mı sürüyormuş?" diye sordu.

"Hayır, yanında gezdiği evli bir adamın arabasını kullanmaktaymış. Bu adam oralarda pek tanınmış bir kişi olduğu için bu iş mahkemeye götürülmemiş."

"Lorraine'in bundan haberi var mı?"

"Olmaz olur mu? Hem bu kızın, annesinin canını daha başka şeylerle de sıkmış olduğunu sanıyorum. Bella'nın okuduğu okullardan gelecek bilgileri bekliyoruz şimdi."

"Ben de hiçbir şeyin farkına varmayayım ha? Haydi ben farkına varmadım; arkadaşlarımdan biri olsun, nasıl farkına varmadı? Bella'yı arkadaşlarımla birçoğuna, özellikle kız analarına tanıtmıştım çünkü..."

Zavallı Christine! Böylelikle yüklendiği sorumdan ürken, işiteceği sözleri düşünerek tasalanan Christine'cik!

"O kadar az boyanır, üstüne başına o kadar az özenirdi ki... Kılığına biraz daha düşkün

olmasını ben söyledim..."

Averell hafif hafif gülümsüyordu.

"Annesi normal bir insan mıdır?"

"Dünyanın en iyi kadınıdır Lorraine! Biraz gürültücüdür, biraz hoy-ratçadır, biraz erkeksidir ama öyle açık yürekli, öyle iyi bir insandır ki!"

"Bayan Ashby, Bayan Sherman'ı götürdüğünüz aileler hangileridir, zahmet olmazsa bir listesini çıkarır mıydınız bana?"

"Hemen çıkarayım. Onu olsa olsa on aileye tanıtmışsındır... Erkeksiz aileleri de yazayım mı listeye?"

Christine o kadar da safyürek değildi hani!

"Hayır, onlar gerekli değil..."

Christine ocağın yanında, köşede duran yazı masasına gidip oturunca, Averell Ashby'ye doğru döndü, taş atmağa kalkışmaksızın sordu:

"Bu gece uykunuzu alamamışsınız galiba?"

Bu adam Spencer'e tuzak kurmağa kalkmıyordu.

"Doğru. Hemen hemen hiç uyuyamadım diyebilirim. Dalınca da karabasanlara uğradım..."

"Aklaniyorum belki de... Ama sizin, kızlarla pek az düşmüş kalkmış bir adam olduğunuza bahse girebilirim..."

"Hiç düşüp kalkmadım. Rastlantı olacak, gittiğim okulların hiçbirisi karma okul değildi... Öğrenci sıralarından kalktığım gün de öğretmen koltuğuna oturdum."

"Çalışma odanızı pek sevdim doğrusu. Gidip oraya bir daha göz at-sam canınız sıkılmaz, değil mi?"

Averell de, ötekiler gibi ona düşman mı kesilecekti? Ashby böyle bir şeyi olası görmedi.

Averell'i odasında ağırlamak onu mutlu kılıyordu.

Bardağını elinde tutan Averell, arkasından kapıyı örttü.

"Bu koltuğu eve getiren sizsiniz, değil mi?"

"Nasıl bildiniz?"

Yardımcının, "canım, bunu bilmek de iş mi?" der gibi bir hali vardı. Ashby, onun ne düşündüğünü anlıyordu.

"Babamdan kalan eşya arasında bir tek bu koltuğu alakoydum."

"Babanız öleli çok, mu oluyor?"

"Yirmi yıl kadar oluyor..."

"Sormama izin verin... Neden öldü acaba?"

Ashby, duraksadı; çevresini alan, alışmış olduğu eşyaya danışır gibi bakındı, neden sonra Averell'e doğru bakarak başını kaldırdı.

"Bu dünyadan ayrılmağı daha uygun bulduydum..."

Kendi ağzından çıkan bu sözleri işitmek tuhaf oluyordu. Başını sallayarak:

"Hani 'çok iyi aile' derler ya," diye ekledi, "işte öyle bir ailedendi babam. Daha da iyi aileden bir kız almıştı. Hiç değilse, öyle derlerdi de duyardım ben. Ne var ki babam, kendisinden umulduğu, beklendiği yolda davranmamıştı yaşayışında..."

Yeniden çalışma odasına indirdiği viski şişesini gelişi güzel gösteriyordu Spencer.

"Bu, hele bu... Çok alçalmak tehlikesiyle karşı karşıya kaldığını duyar gibi olunca..."

Sustu. Öbürü anlamıştı ne demek istediğini.

"Anneniz sağ mı?"

"Bilmiyorum. Galiba sağ..."

Averell, düşünmeksizin yapılvveriyormuş gibi görünen bir devimle, eski meşin koltuğun kolunu, canlı bir insanın kolunu sıvazlar gibi sıvazlamağa başladı. Bunu bilerek yapıyor idiyse, anlatılamayacak ölçüde büyük bir incelik gösteriyor demektir.

V

Saat üç buçuktu; ışıkların daha yakılmadığı oturma odasında, gün karanyordu. Aralıkta olsun, evin —yatak odası dışında— başka bir yerinde olsun, ışıklar yanmıyordu; yatak odasından pembe bir aydınlıkla birlikte, sokağa gitmeğe hazırlanan Christine'in çıkardığı alışılmış sesler, gürültüler geliyordu.

Lorraine'i bekliyorlardı, buraya dördü yirmi geçe varan New York treniyle gelecekti; istasyon evlerinden iki mil kadar uzaktaydı. Lorraine'i karşılamağa Christine gidecekti, içinde bir odunun yanıp dağılmak üzere olduğu ocağın önünde oturan Spencer, gözlerini yummuştu, piposundan ara ara bir nefes çekiyordu.

Dışarıda, kış gecesinin ortalığı ağır ağır kapladığı görülüyordu; tek tuk yanan ışıkların parıltısı geçen her dakikayla artıyordu.

Christine herhalde yatağın kıyısına oturmuş, ayakkabısını giymek üzere ayağından terliğini çıkarmıştı ki öbür ışıklardan daha ak, daha göz kamaştırıcı, daha oynak iki ışık, eve girer gibi oldu, tavanın bir parça-

sını aydınlığa boğduktan sonra gidip iki hayvan gibi, Katz'ların evi önünde durdu.

Sürücü arabanın kapılarını açıp kapıyordu... Bu arabayı bilmişti Ashby, Bay Katz'ın arabasıydı... Öbür arabalardan daha uysal, daha başka bir gürültü çıkaran, devinişi bile başkaymış gibi görünen bir arabaydı bu.

Bay Katz belki yalnız birkaç saat, belki de birkaç gün kalmak üzere dönüyordu evine. Hiç belli olmazdı... Spencer başını kaldırıp pencerelerine doğru bakmıştı; Sheila arabanın geldiğini duymuş muydu? Duy-duysa kocasını karşılamak için yerinden kalkacak mıydı? Komşu oldukları halde, kadının adını Spencer'in ancak gazeteden öğrenmesi tuhaf değil miydi? Şimdi artık, onu tanıdığı için, kadına daha bir yabancılık yakıştırıyor, onu Boğaz kıyısında, Beyoğlu'nda yerleşmiş şu eski Yahudi ailelerinden birinin kızı olarak düşünmekten hoşlanıyordu.

Kafasını uyanık tutmak için hiç uğraşmıyor, uyukluyordu. Büyük a-rabanın ışıklan —yatıştırılan iki kocaman köpek gibi— söndürülür söndürülmez, bayırdan daha gürültülü bir başka araba tırmandı; bir kamyonetti bu, üzerinde bir New York kilit firmasının adı ile adresi vardı.

Arabadan Uç kişi inmişti; evinin eşiğinde duran, kürk astarlı paltosunun içinde yuvarlacık toparlacık görünen Katz, kısacık kollarını sallaya • sallaya bu adamlara, ne istediğini anlatıyordu.

New York'ta, Bella'nın öldürüldüğünü işitmiş olacaktı... Evine, açılmaz kilitler, kim bilir belki de bir uyandın düzeni yerleştirmek üzere, yanına uzman işçiler de katarak, koşup gelmiş olacaktı.

Odasında koşuşup duran Christine:

"Geç kalmadım ya?" diye sordu.

Spencer tam karşılık verecekti ki sokak kapısı vuruldu, sarsıldı. Koştı açtı, karşısında tanımadığı bir kadın görünce şaşaladı. Boyu, kalıbı, Spencer'in boyuna, kalıbına eşit olan bir kadındı bu. Yüzü bir erkek yüzünü andırıyordu. Pas rengi yünlüden bir tayyör vardı sırtında; tayyörünü de yaban kedisi postundan yapılmış bir manto örtüyordu.

Her şey öylesine ansızın olmuştu ki, bütün ayrıntıları Spencer ilk bakışta kavrayamadı, ama kadının kabına sığmayışı, astığı astığı kestiği kestik bir hali oluşu, viski kokusu, dikkatini hemen çekti.

"Christine evdedir herhalde..."

Spencer, kilitçinin kamyoneti arkasında duran New York taksisinin san karoserini ancak kapıyı kaparken gördü. Bahçelerinin karlı yolunda bu araba pek tuhaf duruyordu.

"Adamın parasını verir misiniz lütfen? Havaalanında, yola çıkmadan, ücrette anlaşmıştık. Sizden daha fazlasını istemesin. Yirmi dolar vereceksiniz..."

Kadının sesini alan Christine, odasından bağırdı:

"Lorraine!"

Lorraine'in, Spencer'in sürücüye parasını verdikten sonra alıp getirdiği tek bir çantası vardı yanında; küçük bir çantaydı o da...

"Kızına ilişkin bir şeyler anlattı bana; doğru mu?" diye sormuştu sürücü.

"Evet. Öldürüldü."

"Bu evde mi?"

Dikkatle bakabilmek için başını eğip uzatmış, ileride, gördüklerini anlatacağını düşünen kimselerin müzelerdeki yapıtlara baktığı gibi bakmıştı eve... iki kadın, bağıra bağıra konuşuyor, içlerinden hıçkıra hıçkıra ağlamak gelerek bakışıyor, burunlarını arada bir çekmekle yetiniyorlardı; hiçbirini ağlamıyordu gerçekte.

Sürücünün soruşunu biraz andırarak Lorraine:

"Burası mı?" diye sordu.

Spencer bu kadına acımak zorundaydı ama düş kırıklığına da uğramıştı. Belki Christine'den yaşlı değildi ama yaşlı gösteriyordu. Saçı ağarmıştı, kötü taranmıştı; yanaklarını açık renkli birtakım tüyler kaplıyor bunlar çenesine doğru indikçe sertleşiyordu. Bu kadının bir zamanlar genç kız olduğunu düşünmek güçtü. Hele Bella'nın annesi olması büsbütün inanılmaz bir şeydi.

"Biraz elini yüzünü yıkamak istemez misin?"

"Hayır. Her şeyden önce bir şeyler içmem gerek."

Çatlak bir sesi vardı. Bu ses belki de her zamanki sesiydi. Spencer'e iki üç kez bakmıştı ama evin duvarlarıyla Spencer arasında herhangi bir ayırım görmüyor gibi bir hali vardı. Oysa Spencer'in kim olduğunu pek güzel bilirdi.

"Götürdükleri yer uzak mı?"

"Beş dakikalık yol."

"Hemen gitmeliyim oraya, yapacak işlerim var."

"Ne yapacaksın? Onu Virginia'ya götürmeği mi düşünüyorsun?"

"Ya ne yapacağım? Kızımı buralarda gömdüreyim de yapayalnız mı bırakayım? Sağ ol. Su istemez. Sert bir şey içmem gerek."

İçkiyi susuz içiyordu; patlakça gözleri sulanmıştı ama üzüntüsünden mi yoksa gelmeden önce içtiği içkilerden mi, belli değildi. Spencer bu kadına biraz gücenmişti sanki.

Bella'nın annesinin başka türlü bir kadın olmasını isterdi çünkü...

Çantasını sehpanın üzerine bırakırken, yolda aldığı anlaşılan gazeteleri de yanına koymuştu. Gazetelerin arasında bir de Danbury gazetesi vardı (Danbury bir saat kadar önce içinden geçtiği bir kentti), iri puntolu başlığını görünce. Spencer, gazetede Bella'nın sözü edildiğini anladı ama elini uzatıp gazeteyi almaktan çekindi.

"Bir banyo yapsan biraz dinlenirdin Lorraine... istemez misin?... Yolculuğun nasıl geçti?"

"İyi geçti... Galiba... Farkında değilim..."

Çantanın üzerinde havayolları şirketinin yaftası hâlâ yapışık duruyordu; gümrükte tebeşirle çizilen imler silinmemişti daha.

Christine Lorraine! odasına götürmek için uğraşıyordu. O ise direniyor, ıstıtmemiş gibi

davranıyordu; Spencer, sonunda, kadının orada duran şişeden ötürü gitmek istemediğini anladı. Tuttu, Lorraine'in bardağını yeniden doldurdu; o zaman Lorraine bardağı eline alarak —güçlük çıkarmadan— Christine'le birlikte kalktı yürüdü; odaya kapandılar. Soğuk bir sesle, bir uşakla konuşurmuşçasına taksi parasını vermesini söyledikten sonra Lorraine'in Spencer'e tek bir söz bile etmemesi nedendi acaba? Mahsus mu yapıyordu? Şimdi banyodan musluk sesleri, çekilen suyun gürültüsü, Lorraine'in erkeksi, Christine'inse daha duru, daha donuk sesi duyuluyordu.

Karşıda, yukarıda, ellerini arkasında kavuşturmuş Bay Katz, geniş pencerenin önünde gidip geliyordu; görünmeyen birine bir söylev veriyordu sanki; herhalde, işçilerin yapmakta olduğu iş üzerine konuşuyordu. Bella'nın ölümü yüzünden Sheila'yı, değerli bir nesneymişçesine, koruyucu tellerden oluşturulmuş gizemli bir ağla sarıyorlardı; bu iş Ashby'yi etkiliyordu gerçekte. Katz'ın kafası dazlaktı ama dazını, lâcivert pırıltılı, kuzgun karası birkaç telle örterdi. Üstüne başına pek düşküdü; kokular da sürünürdü herhalde...

Odadan çıkan Christine, parmağını "sus" der gibi dudağına götürüp telefona gitti, bir numara çevirdi; bu sırada banyodan, biri hıçkıra hıç-kıra ağlıyor ya da kusuyor gibi birtakım sesler geliyordu. Christine, şu anda ona bir şey söyleyemeyeceğini, başka türlü davranamayacağını anlatıyordu gözleriyle. Spencer adı gibi biliyordu, Christine de —umut

kırıklığına uğramadıysa bile— kendisi kadar şaşakalmıştı bu hale.

"Alo! Coroner'in dairesi mi efendim? Bay Ryan'la konuşabilir miyim acaba?"

Sesini alçaltıp çabuk çabuk anlattı kocasına:

"Telefon etmemi o istiyor," dedi.

"Alo! Ben Christine Ashby, Bayan Moeller... Bay Ryan'la biraz konuşabilir miyim acaba?"

Bekliyorum, evet..."

Gene alçak sesle.

"Hemen gitmek istiyor," dedi.

"Ne zaman?"

Karşılık vermeğe vakit bulamadı.

"Bay Ryan? Rahatsız ediyorum efendim, affedersiniz... Size söylemiştim, arkadaşım Lorraine'i bugün bekliyordum; trenle geleceğini sanıyordum, oysa, uluslararası havaalanından taksi tutmuş, çıkageldi, şaşırttı beni. Evet. Burada. Hayır, uğrayacak vaktimiz olmadı daha. Ne dediniz? Bilmiyorum. Elbette; evimiz kendi evi sayılır, buraya gelip ona soracağınızı sorabilirsiniz, isterseniz... Nasıl?... Bir dakika. Sorayım. Bir saatten önce —bir buçuk saat diyelim buna— oralara gelmeyiz nasıl olsa..."

Christine, yerinden kııldamamış olan, piposunu hâlâ azar azar çekiştiren kocasına bakarak özür diler gibi gülümsedi. Öbür odaya gidip Lorraine'le konuştu, oturma odasına döndü.

"Alo! Evet, tamam. Sizi Litchfield'e gelip görmek istiyor. Arabayı ben kullanacağım... Görüşürüz efendim..."

Lorraine aralığa çıkmıştı; üstünde tayyörün yalnız etekliği vardı, üstü yoktu; pembe içgömleği bir güreşçi göğsü örter gibiydi; biraz şaşkın bir sesle sordu:

"Çantam ne oldu?"

"El çantan mı?"

"Tuvalet çantam, canım!"

Ashby Bella'yı düşünüyordu; kendisine hem daha yakın hem daha uzak bulmağa

başladığı Bella'yı... Bella ne yapıcı ne de huyca benziyordu annesine. Ama şimdi, Bella'nın, yanında yaşamış olduğu bir insanı tanımağa başlayan Spencer'in gözünde bu kız —bundan ötürü— daha bir gerçeklik kazanıyordu. Daha da küçük, haşarı bir kız oluveriyordu Spencer'in gözünde...

Belki de, Bella'yı ölü bulduklarından beri, Spencer'i öylesine tedirgin eden de buydu gerçekte... Bella için söylenenlerin hepsi —olup bitenler, daha sonra ortaya çıkan şeyler göz önünde tutulursa— ister istemez, bir kadın üzerine söylenecek sözlerdi. Oysa gerçekte Bella, küçük, haşan bir kızdı ancak... Bundan ötürüdür ki, ölümünden önce, Spencer ona aldırış etmemişti. Cinsel bakımdan herhangi bir özellik kazanmamıştı Spencer'in gözünde, dişiliği olmamıştı onun için. Örneğin, kızın göğüsleri olabileceği gelmemişti usuna. Sonra da, ansızın, onu yerde yatarken görmüştü, odasında, yerde...

"Seni yalnız bırakacağız Spencer..."

"Peki canım. Güle güle..."

"Uzun sürmez herhalde. Lorraine yüreklidir ama artık hali kalmadı, biliyorum..."

Lorraine iri, bulanık gözlerle şişeye bakıyor, Christine ise neye karar vereceğini bilemiyordu. Ona şimdi içki vermese, Litchfield'e varmadan az önce yolun kıyısında duran, pırıl pırıl aydınlatılmış barı nasıl olsa görecekti, o barda biraz oturmaları için Christine'! nasıl olsa sıkıştırıp duracaktı. Ryan'a biraz "tuhaf görünmesi pahasına da olsa, Lorraine'in isteğini yerine getirmek daha usluca bir iş olmaz mıydı? Adamlar, bu tuhaflığını zaten heyecanına, üzüntüsüne yorarlardı.

"Bir bardak içelim de öyle gideriz."

"Sen içmez misin?"

"Şimdi içmem, sağ ol."

"Kocanın bana bakışından hoşlanmıyorum... Erkeklerden hoşlanmıyorum zaten..."

"Gel Lorraine."

Kürkünü sırtına geçirmesine yardım eden Christine, onu arabaya doğru sürükledi. Ashby, bir an yerinden kıpırdamadı, sonra, piposunun tütününü bittiği için kalkıp külünü ocağa boşalttı, kalkmışken de gitti, Lorraine'in getirdiği gazetelerden birini aldı. Biraz buruşmuştu bu gazeteler, yer yer — elde tutulmaktan— mürekkepleri dağılıp leke yapmıştı. Cinayet konusunda verilen bilgilerin kaynağı, sabah gazetelerinde verilen haberlerin kaynağının aynıydı, ancak bu bilgiler, birkaç nokta üzerinde daha tam, birkaç başka nokta üzerinde de eksikti; ayrıca, bu gazetede bir iki "son dakika" haberi de vardı galiba.

Spencer'in dikkatini çeken şu oldu: Geçmişte suç işledikleri için kendilerinden ilk elde şüphelenilen, sorguya çekilen iki adamın adları burada

da tam olarak verilmiyordu, ama kim olduklarını Spencer'in biraz düşünmekle bulabileceği biçimde, adları bildirilmiş, soyadlarının da ilk harfi yazılmıştı.

Polis, Irving F... adlı bir kifiyi uzun uzun sorguya çekmiştir. Bu adam cinayet gecesi vaktini nasıl geçirdiğini kesin biçimde anlatabilmiştir. Irving F... bundan on sekiz yıl önce, bir ırza tecavüz suçu yüzünden iki yıl hapis yatmış, o zamandan bu yana, davranışlarında en ufak bir kusur görülmemiştir.

Paul D... adlı başka bir kimse için de durum aynıdır. Bu adam da buna benzer bir suçtan ötürü, kendi isteğiyle, bir sağlık yurdunda uzun süre kalmış, o zamandan beri de herhangi bir şikâyet...

Irving F... New York'lu bir bankacının köşkünde bahçıvanlık yapan, hâlâ Alman şivesiyle konuşan, Fincher Baba diye çağırıldıkları yaşlı bir Alman göçmeniydi. Yedi sekiz çocuğu

vardı en az... Torunları da vardı. Hepsi bir arada yaşardı. Bahçıvanın evi okul yolu üzerinde, parmaklığın hemen dibinde olduğu için Spencer bu adamı yazın sık sık görürdü. Karısı kısa boylu, gövdesinin alt yanı kocaman bir kadındı; ağarmış saçını tepesinde toplayıp sert bir topuz yapar, öyle gezerdi.

Öteki, aldanmıyorsa, hemen hemen ahabap sayılabilecekleri bir adamdı; toplantılarda karşılaştıkları, ara sıra, karşılıklı briç oynadıkları bir adam... Soyadı Dandridge'di, emlak aracıydı, bir emlak aracısından umulmayacak ölçüde de kültürlüydü. Ashby, bu adamın bir zamanlar gerçekten, "sanatoryum" dedikleri bir yerde uzun süre kaldığını anımsıyordu. Bu sanatoryumun ne çeşit bir sanatoryum olduğu anlatılmadığı için adamın ciğerlerinden hastalanmış olduğunu düşünmüştü.

Bu adam da evliydi. Karısı güzelce, silik, çekingen, Christine'in "ilginç yüzlü" diyeceği bir kadıncağızdı. Birdenbire farkına varıyordu Spencer, giysisinin altında nasıl bir gövdesi olduğu kestirilemeyen kadınlardandı bu kadıncağız. O zamana değin usuna böyle bir şey gelmemişti ama, Spencer şimdi düşünüyordu da, arkadaşları, tanıdıktan arasında, öyle kadınların sayısı hiç de az değildi.

Christine'in biçimli, hem de dolgun biçimli bir gövdesi vardı ama öyle güçlü bir kadınlığı—hiç değilse, şimdi Spencer'in düşündüğü çeşitten bir kadınlığı— yoktu. Hem öyle olması artık yaşlanmış bulunmasından değildi... Tanıştıkları zaman da öyleydi. O zaman Christine yirmi altı yaşında falandı. (Aralarında evlenme lâfı edilmeğe başlamadan çok önce tanışmışlardı; o zamanlar Bayan Vaughan'ın kanseri de söz konusu değildi daha.) Aile albUmUnde Christine'in yirmi yaşında, on altı yaşında çekilmiş resimleri vardı; aralarında mayolusu da vardı bu resimlerin; Spencer bunları görmüştü.

Yakınacağı bir şey yoktu ortada; eninde sonunda, başka bir şey de aramış değildi... Ancak Christine'in gövdesi, Spencer'in gözünde, her zaman bir ana, bir bacı gövdesi özelliği taşımıştı. Spencer, kendini anlıyordu.

Bella öyle değildi ama... Sağken, Spencer bunlara dikkat etmemişti doğrusu; ancak şimdi, Bella'nın böyle olmadığını, onun halinin bambaşka olduğunu biliyordu. Sheila Kati, da öyle değildi. Hele Bili Ryan'ın yazmanı, ancak soyadını bildiği Bayan Moeller, hiç değildi; tersine, öylesine dişiydi ki bacaklarına bakınca bile insanın yüzü kıpkırmızı kesilirdi.

Zili çaldığında, karşılık vermeden, uzunca bir süre telefonu süzdü, neden sonra, istemeye istemeye kalkü yerinden; kendi sıcaklığı, kendi yalnızlığının içinde öyle rahattı ki...

"Efendim?"

"Spencer?"

Christine'di konuşan.

"Litchfield'deyiz. Coroner'in yanında. Daha doğrusu Lorraine onun yanında. Onu orada bıraktım, çıküm. 'Ben çıkayım' dediğimde Ryan kalayım diye herhangi bir şey söylemedi, tersine, sevindi galiba... Sana bir drugstore'dan telefon açtım. Lorraine Ryan'ın yanında biraz daha kalacağına göre ben de öteberi alayım dedim bu arada. Kaygılanmayasın diye telefon ediyorum. Nasılsın?"

"İyi."

"Kimse gelip seni rahatsız etmedi ya?"

"Hayır."

"İşliğinde misin?"

"Hayır, yerimden kıpırdamadım."

Niye merak ediyordu onu Christine? Telefon etmesi hoş bir şeydi ya, ne yaptığını, nerede olduğunu sorarken biraz fazlaca üstelemiş olmuyor muydu?

"Bu gece ne yapacağız diye düşünüyorum... Onu, Bella'nın şey olduğu odada yatırmamız, doğru olur mu dersin?..."

"Seninle yatsın peki..."

"Sen o odada rahat eder misin acaba?..."

Sanki niye ediyorlardı bütün bu lâfları? Hele bütün bu hazırlıkların, her zamanki gibi, gereksiz olacağını, boşa gideceğini bilselerdi... Ama bilmiyorlardı daha. Christine Lorraine'in huylarını daha iyi öğrenmiş olmalıydı artık, ona sorulmadan kendisini ilgilendirecek kararlar verilmeyeceğini bilmeliydi.

"Ryan nasıl?"

"İşi başından aşkın. Bir sürü insan bekleme odasına dolmuşmuş. Yüzlerine uzun uzun bakmadım ama hepsi, bizim buralı adamlar gibi geldi bana. Çoğu da delikanlı..."

"Telefonu kapasan iyi olacak galiba. Kapı çalınıyor."

"Haydi güle güle canım. Soğukkanlı ol..."

Kapıyı açınca Spencer, karşısında, kendisini esenlemek için eğilen Bay Holloway'i gördü. Holloway ezilip büzülüyor, bir densizlik ederim korkusuyla çırpınıyor, elden geldiğince az rahatsızlık vermek için sanki ufalmağa bakıyordu.

"Lorraine Sherman'ı mı görmeğe geldiniz?"

"Hayır. Geldiğini, şu anda da Litchfield'de olduğunu biliyorum."

Gözü hemen viski bardaklarına gitti; Ashby'ninki açık renkli bir sıvıyla yan yarıya doluydu daha, Lorraine'inkinde ise su katılmamış alkolün koyu izleri vardı. Anlar gibi oldu; sonra Danbury gazetesine gözü ilişti.

"Yazı ilginç mi?"

"Daha bitirmedim."

"Okumanıza bakın siz. Ben sizi tedirgin etmeyeyim. Yalnız, Bayan Sherman'ın yattığı odaya biraz girmeme izin vermenizi rica edeceğim. Sizce bir sakınca, yoksa, ara sıra, evde dolaşıp oraya buraya bakmak isterim. Yalnız rica edeceğim, bana aldırış etmeyin, ben yokmuşum gibi davranın."

Holloway'le karısı, dirlik düzenlik içinde yaşayan ihtiyarcıklardı herhalde; adamın yün eldivenlerini, çoraplarını, atkılarını karısı örse gerekti. Sabahlan boyunbağını bağlayan da gene karısıydı belki...

"Bir şey içmek istemez miydiniz?"

"Şimdi içmeyeyim, sağ olun! Daha sonra canım çekerse, çekinmeden isterim, inanın..." Yolu biliyordu Holloway. Ashby, onu kırmamak için, koltuğundan kalkmadı; gazeteyi eline aldı, gene o yazıyı okumağa başladı; ama demin yazının neresinde kalmıştı, onu pek bilemiyordu.

Polis bir ara, işe yarar bir ipucu bulduğunu sandı. Hartford yolu üzerinde bulunan Little Cottage adlı bir gece kulübünün barmeni gelip ifade vermiş, cinayet gecesi, gece yansından az önce, hali kendisine sonradan biraz garip görünmüş bir çiftin, barına uğrayıp oturduğunu söylemişti.

Pek genç olan kadın, Bella Sherman'ı andırıyordu. Barmene göre bu kızın heyecanlı, belki de hasta ya da sarhoş gibi bir hali vardı. Yanındaki adam, otuz yaşlarında gösteriyordu. Kızla alçak sesle, ama ona bir şey kabul ettirmek istermişçesine, bekinerek, konuşmuştu.

Barmen, ifadesinde şunları söylemiştir: "Söylenenleri kabul etmek istemiyormuş gibi başını sallayıp duran kızın, öyle ürkmüş, ya da öyle yorgun bir hali vardı ki, bir ara söze karışmak istedim. Çünkü gece yarısı da olsa, yolda da olursa, bir kadınla böyle konuşulması hoşuma gitmez. Bu kadın, kafayı çekmiş bile olsa..."

SORU: Kızın sarhoş olduğunu mu söylemek istiyorsunuz?

YANIT: Bana öyle geldi ki, iki kadeh daha içmesi, sızmasına yeter de artardı.

SORU: Kız sizin barda hiçbir şey içmedi mi?

YANIT: Bara gelip oturdular. Yürürlerken, anımsıyorum, adam kızı omuzlarından tutuyordu, düşmemesi için sanki... Ama belki de kızın kaçıp gitmesinden korkuyordu da onun için böyle tutuyordu onu. Adam bira ısmarlamak istedi. Kız fısıl fısıl bir şeyler söyledi ona. Tanıştılar. Ben böyle şeylere alışkınımdır, onlar beni çağırıp kokteyl isteyesiye, ben de başımı çevirip başka yana baktım.

SORU: Kız verdiğiniz içkiyi içti mi?

YANIT: Bardağı ağzına götürürken eli titredi, içkiyi üzerine döktü. Ama giysisini silmek için en ufak bir şey de yapmadı. Adam mendilini uzattı. Kız istemedi. Sonra kız, adamın bardağını elinden aldı, içti. Adam öfkesinden ne yapacağını bilemiyordu. Saatine bakıyor sonra kızın üzerine doğru eğiliyordu. Bana kalırsa, kızı alıp hemen götürmek için uğraşıp duruyordu öyle...

Ashby başını kaldırdı. Ufakık tefecik Bay Holloway aralıkta ayakta duruyor, insanın yeni tuttuğu bir evde, eşyayı nerelere yerleştireceğini kestirmek üzere bakındığı gibi bakıyordu sağına soluna... Spencer'i görmüyor gibiydi. Dalmış gitmiş olduğu belliydi. Çalışma odasının kapısına dek yürüdü, kapıyı açtı, sonra girmeden, başını sallaya sallaya sokak kapısına doğru gitti. Önünü görmüyor gibi bir hali vardı; öyle ki Ashby, adam geçebilsin diye bacaklarını çekmek zorunda kaldı. Hollo-way, incelikle ama başkaca bir açıklamaya girişmeden:

"Teşekkür ederim," dedi.

Ondan sonra Ashby birkaç satır atlamış olsa gerek.

... Araba New York plakası taşıdığı için, polis bu yeni yolu izlemeğe başlayacaktı ama Bella Sherman'ın cinayet gecesi giydikleri barmene gösterilince, adam bu giysilerin, sözünü ettiği kızın giysileri olmadığını kesinlikle söyledi. Little Cottage 'daki kızın sırtında açık renkli, yakası ile kol kapakları kürklü bir yün manto ile epey buruşmuş, kara ya da lâcivert, ipekli bir giysi vardı.

Edinilen bilgilere göre cinayet kurbanının böyle bir mantosu yoktu, o geceliğine de böyle bir mantoyu bir yerlerden bulmuş olması pek olacak şey değil...

Barmenin dediğine göre, bu çift bardan çıkarken müşterilerden biri:

"Zavallı kızcağız! Umarım, gözünü bu akşam, bu erkekte açacak değildir..." demiştir.

Gazeteye ancak yer doldurmak üzere konan, yeni hiçbir şey öğretmeyen bu Little Cottage öyküsünü Spencer, baştan sona niye bir daha okudu? Gerçi polise yeni bir şey öğretmiyordu ama kendisine...? Bel-la'yı tasarımıyla, Bella üzerine kurmakta olduğu imgeye, bu oku-dukuları bir canlılık vermiyor muydu? Gece kulübünde kokteyl içen kız ister Bella olsun, ister başkası... Bu iki kadının ortak özellikleri yok muydu? ikisi de, Spencer'in ancak anlatılanlardan bildiği, içyüzünü hiçbir zaman görmediği, öğrenmediği bir yaşama katılmış değiller miydi?

Gazetenin de, okurlarının büyük bir bölümüne bu sözlerin yepyeni bir dünya açacağını bilirmişçesine bu konuşmaları yayımlamış olması, tuhaf değil miydi zaten? Düpedüz sözlerdi bunlar, ancak, söylenmiş olan sözlerdi... Yaşamı boyunca bir gece kulübüne gitmemiş olan adamlara bu sözler, bir gece kulübüne gitmiş gibi bir şey duyuruyordu...

Ashby de o adamlardan. Bu öykü ona bir insan sıcaklığı, daha daha, koku gibi bir şey duyuruyordu, bir kadın kokusu gibi... Bunları okuyunca, kadınların çantalarından çıkardıkları pudralar, bu pudrayı dudaklarının üzerinden almak için dillerinin ucu ile yalanışları, kıpkırmızı, yağlı dudak boyasını dudaklarının üzerinden basura bastıra

geçirileri geliyordu usuna.

Cesedi gösterdiklerinde barmen şöyle demişti:

"Bara gelen kız o kadar genç değildi."

Ama öyle söylemesi de belki sakıntılı davranmak isteyişinden ileri geliyordu; öyle ya, ergin olmayan bir kıza alkollü içki verdiğini itiraf etmek, işletme izninin, elinden alınması demek olacaktı.

Büyük karayolları boyunca, hele şehirlere yakın yerlerde —örneğin Providence'le Boston arasında, ya da Cape Cod karayolu üzerinde— bu türlü barlara çok rastlanır. Spencer, Christine'le yaptıktan bir yolculuğu anımsıyordu... Bu harların adı her zaman neon ışıklarıyla —çoğu zaman mavi ya da kırmızı, ara sıra da mor harflerle— gözü hemen çekecek gibi yazılı olur. Miramar, Gotham, El Charro, ya da sahibinin adına göre Nick's, Mario's, Louie's gibi adları olur bu barların... Değişik renkte, daha küçük harflerle bir bira ya da viski markasının ilânı yapılır. Bu barlarda, her zaman, az bir ışık, hafif bir musiki, koyu renkli tahtadan yapılmış bir duvar kaplaması, ara sıra da tezgâhın üzerinde, bir köşede, televizyonun gümüş parıltılı göstergesi olur.

Neden, ne türlü bir çağrışımından ötürü bunlar, kendisine geceleri yol kıyılarında duran arabaları anımsatıyordu? Yanından geçerken, içinde ağız ağıza iki solgun yüzün görüldüğü o arabaları?...

"Şimdi sizinle bir şey içmek isterdim doğrusu Bay Ashby. izin verir misiniz?"

Oturdu, gözlüğünü kılıfına, kılıfı da cebine soktu.

"Suçluyu yakaladığınızı görmeği herkesten çok istiyor, bekliyorsu-nuzdur... Korkarım, uzunca bir süre bekleyeceksiniz Bay Ashby. Bu işle uğraşan öbür kimseler, belki de böyle düşünmüyorlar... Sağlığınıza! A-ma bana sorarsanız, açıkça söyleyeyim, saatler geçtikçe umudum azalıyor.

"Bana kalırsa, ne olacak biliyor musunuz? Bu çeşit işlerin çoğunda görülen şey olacak... Ara sıra, birtakım kurallar varmış gibi gelir bana; hiç kimsenin bilmediği ama olayların hiç aksamadan uyduğu birtakım kurallar...

"Belki beş, belki on yıl sonra —orası önemli değil— bit kız, bu olayınkine benzer koşullar içinde, ölü bulunacak; ama bu kez katilin talihi kendisine yar olmayacak; bu katil bize ipucu verecek bir şey bırakacak ardında... işte o zaman, karşılaştırma yoluyla, tündengelim yoluyla, Bella Sherman'ı öldüren adamın ele geçirildiği anlaşılacak..."

"Bu adam bir daha cinayet işleyecek diye mi düşünüyorsunuz?"

"Er geç işleyecektir. Aynı durumda, aynı koşullar içinde kaldığı gün..."

"Ya aynı durumda kalmazsa bir daha?"

"Aynı durumu yaratmağa çalışacaktır. Hem yaratmağa çalışması da, ne yazık ki, gerekmecektir... Bella Sherman gibi kızlar az değildir ki dünyada..."

"Annesi neredeyse gelir," dedi Ashby. Biraz sıkılmış gibiydi, bu sözlerden ötürü.

"Biliyorum... Kızının en az on sevgilisinin adını bilmemesi olanaksızdır onun da..."

Bu kez Spencer'in yüzüne dalga dalga bir kan yayıldı.

"Emin misiniz?"

"F.B.I. Virginia'da çalışmağa başlar başlamaz herkesin dili çözüldü..."

"Annesi bunlara göz mü yumuyordu?"

Bay Holloway'in çocukları var mıydı? Kızı var mıydı? Tuhaf bir tasasızlık içinde konuşuyor, omuzlarını silkiyordu:

"Anneler bu gibi durumlarda her zaman, haberleri olmadığını, böyle bir şeyin uslarına bile gelmediğini söylerler..."

"Doğru değil midir dersiniz?"

Polis başkanının ne düşündüğünü Ashby o akşam öğrenemeyecekti; konuşmanın tam bu yerinde kapı sertçe itilerek açıldı. Önden yürüyen Lorraine Sherman öyle bir hızla içeri girdi ki, yerinden kalkmış olan Bay Holloway'in önünde —hızını alamayıp onu devirmesine ramak kala— güç durabildi. Arkasından içeri giren Christine'in kollan, kucacı bir sürü çıkınla doluydu. Bir an bir karışıklık oldu ortalıkta. Ashby mırıldandı:

"Bay Holloway, bölge polisi başkanı."

"Coroner'le görüşmüş durumdayım. Bunun yeterli olduğunu sanırım."

Kötü yürekli bir kadın olmasa gerekti ama bugün, islimi gelmiş, hiçbir şeyin durduramayacağı ya da geriye doğru yürütemeyeceği bir makineyi andırıyordu.

Hafiye:

"Bayan Sherman'ı rahatsız etmek niyetinde değilim," demekle yetindi, "nasıl olsa kalkacaktım."

Kadınların önünde eğiliyor, Ashby'ye elini uzatıyordu.

"Size söylediğimi unutmayın!"

Katz'ların kapısı önünde koca koca lambaların ışığı altında çalışan kilitçilere bakmak için eşikte durakladı. Bu sakıntı karşısında güleceği geliyordu.

"Lorraine bizi bu akşam bırakıyor, biliyor musun?"

incelik göstermiş olmak için Spencer haykırdı:

"Yok canım!"

"Ya... Daha gelirken buna karar vermişmiş..."

Christine elindeki çıkınları mutfak masasının üzerine bırakıyor, buzdolabını açıyor, salamları, sucukları, buzlu kremayı raflara diziyordu.

"Ryan'ın yanında kırk beş dakikaya yakın bir süre kaldı. Adam Bel-la'nın sözünü ederken edepsizlik yapmış galiba..."

Lorraine sabn taşmış, her zamankinden çatlak bir sesle:

"Bırak şu lâfi," diye Christine'in sözünü kesti; "densiz, küstah herifin biri p. Zavallı bir kızcağız öldü diye..."

Şişeyi, daha odaya girerken görmüştü; artık kimseden bir şey istemiyor, polis başkanının bardağıymış, değilmiş, umursamadan doldurup içiyordu.

"Bütün erkekler öyle domuzdur zaten. Unutmamışsındır Christine... Lisedeyken de sana aynı şeyi söyledim. Erkekleri ilgilendiren tek bir şey vardır bu dünyada, onu bir kez ele geçirdiler miydi, kalkarlar, kendilerine boyun eğdiğin, isteklerini yerine getirdiğin için çıkışmağa başlarlar..."

Sanki doğrudan doğruya bir suçu varmış gibi, Ashby'ye yerici bir bakışla uzun uzun baktı.

"Sevi dedikleri şey, bir kirletme gereksinimidir onlar için. Başka bir şey değil, inan bana, ne söylediğimi biliyorum. Böylelikle kendi kişisel günahlarından annir gibi olurlar; daha bir temize çıkmış gibi gezerler ortalıkta..."

Viskisini bir dikişte yuvarladı, yüreği kabardı; meydan okurmuşça-sına, "elinden geliyorsa gülümse bakalım" dercesine Ashby'ye baktı, işin tuhafı, oturma odasında bir kule gibi dikilip dururken ağırbaşlılığını yitirmiyor, sarhoşluğu onu gülünç kılmıyor, mutfakta çıkınları-la uğraşan Christine'e bile işini bıraktıracak, onu kendisine baktıracak ölçüde etkili olabiliyordu.

"Sarhoş olduğum için böyle konuştuğumu düşünüyorsun, değil mi?"

"Hayır Lorraine."

"Bana bak, canın nasıl isterse öyle düşün, umurumda değil. Birazdan kızım ile birlikte

New York trenine bineceğim. Ölü olduğuna göre benimle aynı vagonda bulunmayacak. New York'ta, yeniden yola çıkabilmek için, sabahı beklemek gerekecek. Bizim oraya varınca da, bir sürü meraklı, trenden inişimizi seyretmek için toplanacak."

Düşünür gibi dürdü.

"Babası da oraya gelir mi acaba?"

"Babası" derken sesinde, söyleyişinde bir tikslenme vardı.

"Trenim kaçta kalkıyor dediydin?"

"Dokuzu yirmi üç geçse. Yemek yedikten sonra bir saat dinlenecek kadar da vaktin var."

"Dinlenmem gerekli değil. Dinlenmek istemiyorum."

Kaşlarını çatmış, ansızın dikkatle Ashby'ye bakmağa başlamıştı.

"Hem ben bu eve ne diye geldim sanki?"

"Niye öyle söylüyorsun Lorraine?"

"Öyle düşündüğüm için öyle söylüyorum. Kocandan hoşlanmıyorum."

Spencer incelikle gülümsemeğe çalıştı, kendini toparlamağa uğraştı, sonunda, kalkıp işliğine doğru yürüdü.

"Kalp adamın biri olduğumu biliyordum zaten. Sözüünü etmeğe başladım, hemen kalktı gitti."

Christine patlamamak için kendini güç tutuyor olmalıydı. Kavga çıkarmanın, karşılıklı olarak birbirine yerici birtakım sözler söylemenin sırası değildi. Lorraine'in kızı ölmüştü, unutulacak bir şey değildi bu. Uzun, sıkıntılı bir yolculuk yapmıştı. Ryan, bildikleri Ryan ise, çirkin sorularını Lorraine'den esirgememiş olacaktı.

Bella evlerinde ölmüştü, bu ölümden hemen hemen kendileri suçluydu.

Bella'nın annesi içmeyip, ağzına geleni söylemeyip de ne yapacaktı sanki?

Ama tam Spencer işliğinin kapısını ardından örterken, arkasından bir taş atar gibi:

"Öyleleri, en kötüleridir," diye bir söz söylemesi nedendi acaba?

İKİNCİ BÖLÜM

I

Spencer, bunun artık bir alışkı haline geldiğinin farkındaydı, bu yüzden de kahroluyordu. Christine'in de bu havaya uyduğunu görmek ayrıca kahrediciydi. Anladığı apaçıktı. Christine'in... ikisinin de kurnazlığı öylesine kolay belli oluyordu ki...

Christine çarşıya gitmek üzere ya da herhangi bir başka nedenle sokağa çıktığı zaman Spencer, ininden fırlayan bir hayvan gibi işliğinden çıkmağı niye gerekiyordu? ininin çevresindeki evde in cin top oynamağa başlayınca kendini artık güven içinde duyamıyor muydu?

Sanki bir baskına uğramaktan, beklemediği bir yerden gelen bir tehlike ile karşılaşmaktan korkuyordu. Gerçekte öyle değildi. Salt bir sinir tepkisiydi bu. Gene de, yalnız kaldığı zamanlar, yolu bir baştan bir başa görebildiği oturma odasında oturmağı yeğliyordu.

Her sabah önüne odun yığıldığı ocağın karşısında hep aynı yerde oturuyordu artık. Bu odunları yığıldığını gören, Spencer'in bir türlü ısınamaz hale geldiğini düşünürdü.

Arabanın yokuş yukarı tırmandığını işitir işitmez pencereye yaklaşıyor, Christine'in kendisini göremeyeceği bir köşede bekliyordu. Christine'in, "hazırlanacak" vakit bulmadan önce, yüzünün anlatımını görmek, yakalamak istiyordu... Christine de, öte yanda, Spencer'in kendisini gözetlediğini biliyor, aşın doğal, aşın umursamaz bir yüz anlatımı takınıp arabadan iniyor, merdivenden çıkıyor, ancak kapıyı açtıktan sonra Spencer'in farkına varmış gibi davranıyor, şen bir sesle soruyordu:

"Kimse gelmedi ya?"

Bu oyunun kuralları vardı; ikisi de bu kuralları daha yetkin bir hale sokmak için her gün yeniden çaba gösteriyorlardı.

"Hayır. Kimse gelmedi."

"Telefon eden?"

"Yok."

Spencer, Christine'in ancak sıkıntısını belli etmemek, içini ezen sessizliği birtakım seslerle doldurmak için öyle konuştuğuna inanıyordu artık. Eskiden, durup dururken konuşmağa Christine girişmezdi çünkü.

Nerede duracağını, nereye oturacağını bilmeyen bir insan gibi karısının ardından mutfağa giriyor, Christine'in, aldığı öteberiyi buzdolabına yerleştirmesini seyrediyor, her kezinde, yüzünde bir heyecan belirtisi bulmağa çalışıyordu.

Sonunda, başka yana bakarak:

"Yolda kimlere rastladın?" diye soruyordu.

"İnan olsun, kimseye rastlamadım."

"Olur iş değil! Sabahın onunda bakkalda kimsecikler olmaz olur mu?"

"Özellikle üzerinde durulacak kimse yoktu demek istiyorum. Dikkat etmedim diyelim istersen..."

"Yani kimse ile konuşmadın mı?"

İki ağızlı bir bıçakla oynuyorlardı. Christine bunun farkındaydı. Spencer de bunu biliyordu. Durum, bu yüzden öyle dikkat isteyen bir hal alıyordu ya... Tek bir kimse ile olsun konuşmadığını kabul edecek olsa, Christine'in utandığını, yahut konu komşunun onunla konuşmaktan kaçındığını çıkarsayacaktı Spencer. Yok, biri ile konuştuysa, o halde konuştuğunu niye hemen söylemiyor, konuşulanları hemen anlatmıyordu?

"Bak... Örneğin, Lucille Rooney'i gördüm. Kocasını önümüzdeki hafta dönecekmiş..."

"Neredeymiş ki?"

"Chicago'da canım, biliyorsun... Patronları onu üç ay önce Chicago'ya göndermişlerdi ya..."

"Özellikle bir şey söylemedi mi?"

"Kocasının dönmesine sevindiğini, bir daha gönderilirse, onunla birlikte oralara gideceğini söyledi yalnız..."

"Benden söz etmedi mi?"

"Hiçbir şey söylemedi."

"Hepsi bu kadar mı?"

"Bir de Bayan Scarborough'yu gördüm ama ona ancak uzaktan selâm verdim."

"Niye? Dedikoducu bir kadın da ondan mı?"

"Yok canım. Mağazanın öbür ucunda duruyordu da ondan; bense kasabın önündeki sıradan çıkmak istemiyordum..."

Christine dingin dingin konuşuyor, hiçbir sabırsızlık belirtisi göstermiyordu. Spencer, neredeyse, karısının bu tatlılığına sinirlenmeğe başlayacaktı. Christine'in eninde sonunda kendini olduğu gibi göstereceğini, içindekileri açığa vuracağını, çileden çıkacağını umuyordu. Yoksa karısı ona hasta diye mi bakıyordu? Yoksa kocasına karşı hazırlanan düzen üzerine, belli ettiğinden daha mı çok şey biliyordu?

Spencer, kendisine bir kötülük edileceği düşüncesine kapılmış, olmayacak şeyler tasarımlamak hastalığına tutulmuş değildi.

Anlamağa başlıyordu, o kadar.

Christine'den cumartesi sabahı küşümlenmeğe başlamıştı. Karısı, o ara, çarşıdan

dönüyordu. Yol pek kaygandı. Spencer pencereden bak-mışsa bundan ötürü bakmıştı. İlk kez olarak... Ama yaptığıının bilincindeydi, orası besbelli. Sokağa çıkıp karısının çıkınlan taşımasına yardım etmeği tasarlamıştı. Christine arabanın kapısını kapıyordu — Spencer pencereden ilk kez baktığı için, onun orada olduğunu bilmiyordu— kocasını görmemişti daha; birden evin duvarında bir yere, kapının ya-nıbaşında bir yere bakmıştı; ansızın sarsılmış, sararmış, kendini toparlamak için şöyle bir duralamış gibi gelmişti Spencer'e...

Sonra başını kaldırmıştı Christine, Spencer'i pencerede görmüştü; işte o zaman bir şey olmuştu, gereğinden de çabuk, hazır tutuluyormuş gibi bir şey: Christine'in dudaklarında bir gülümseme belirmişti, bu gülümseme, eve girdikten sonra bile silinmemişti yüzünden.

"Ne gördün?"

"Kim? Ben mi?"

"Sen ya..."

"Ne zaman?"

"Demincek, eve bakarken..."

"Ne görmüş olabilirim ki?"

"Biri sana bir şey mi söyledi?"

"Yok canım. Hem niye soruyorsun? Ne söyleyeceklermiş bana?"

"Şaşalamış, çarpılmış gibi bir halin vardı."

"Belki de soğuktandır... Arabada ısıtmayı çalıştırmıştım, kapıyı açınca soğuk birden çarpmış olacak..."

Doğru değildi. Az önce, Katz'lann hizmetçilerinden birinin de, evlerinin belirli bir noktasına bakıp durduğunu görmüştü. O ara buna dikkat etmemişti, hizmetçi kızın, oralarda dolaşan bir kediye baktığını düşünmüştü. Ama şimdi, kuşkulanıyordu. Başına şapkasını giymeden, sırtına bir şey almadan, ayağına lastiğini bile geçirmeden dışarı fırladığında Christine onu tutmağa çalışmıştı; buz tutmuş merdivenden inerken ayağı kaymış, düşeyazmıştı.

Görmüştü sonra. Kapının sağında, köşe taşında, herkesin iyice görebileceği bir yerde, katranla yazılmış kocaman bir K harfi vardı. Katran biraz akmıştı da... O harfi daha çirkin, daha kötü, daha uğursuz kılmıştı. Besbelli işte, filinin ilânındaki gibi. Katil demekti bu!

Karşiki evin hizmetçileri görmüştü bu harfi. Sheila Katz da görmüş olacaktı. Evin içine uyandın düzenini, kapılarına yeni kilitleri yerleştirdikten sonra kocası hemen gitmişti, onu yalnız bırakmıştı, işin tuhafı, o günden beri Spencer Sheila'yı hemen hemen hiç görmemişti. Yüzünü artık karşıdan görmüyordu. Onu pencerenin önünde görmüyordu. Ara sıra yalnız, odanın diplerinde, yüzünü yandan şöyle bir görüyor, biçimini fark ediyordu...

Katz, karısına, pencereden dışarı bakmağı, kendini başkalarına göstermeği yasak mı etmişti? Bu davranış, doğrudan doğruya Ashby'yi mi amaçlıyordu? Karısına, komşuları üzerine bir şey söylemiş miydi?

Koca Bay Holloway, bulgusunu bir gün önce, yani cuma günü yapmıştı. O gün ikindiğin gene "uğramış", oturma odasında uzunca bir süre oturmuş, cinayetten çok havadan sudan, bir gün önce akşam üzeri Mich-igan'da olan tren kazasından konuşmuştu.

Sonunda, içini çekip kalkmış:

"Bayan Sherman'ın odasında biraz kalmama izin vermenizi isteyeceğim gene, kusura bakmayın," demişti..; "Yavaş yavaş bir alışkı haline getiriyorum bunu, değil mi? Her

kezinde, bugüne dek gözümüzden kaçmış olan bir ipucunu bulacakmışım gibi geliyor bana..."

Odada o kadar uzun süre ses çıkarmadan, belki de —hiçbir kısırtı duyulmadığına göre— yerinden bile kımıldamadan kalmıştı ki sonunda, Ashby işliğine dönmüştü. Christine mutfakta duruyor, çamaşır ütülüyordu. Evin bütün ışıkları yanıyordu.

Okuldan evine gönderildiği günden beri, ne tornasına, ne marangoz tezgâhına el sürmüştü. Eskiden, birkaç boş günü olması için can atar, bu günler içinde uzun bir çalışmayı gerektirecek bir işe başlamağı kurardı; şimdi ise sabahtan akşama dek yapacak işi yoktu ama bu uzun soluklu işe girişmeğı usundan bile geçirmiyordu. Yapa yapa, raflarla gözleri biraz düzene sokmaktan başka bir şey yapmamıştı. Bir de, kâğıt parçalarına birtakım notlar almağı, adlar, yarım yamalak tümceler yazmağı, tek çizgili resimler çizmeğı başlamıştı; bunların anlamını yalnız o anlayabilirdi, o da, gerçekten anlıyor idiyse...

Bir sürü kâğıt doldurmuştu bugüne değin. Bunların birkaçını yırtmış-tı ama notların birkaçını da temize çekmişti.

Kapı vurulunca hemen "buyurun" diye seslendi, gelenin Bay Hollo-way olduğunu biliyordu; üstelik onunla konuşmak da istiyordu canı; zaten iki bardak hazırlamıştı; bir görenek doğmağı başlıyordu.

"Oturun. Bana Allahaismarladık demeden gitti mi diye merak etmeğı başlamıştım... Doğrusu gücenirdim öyle olsaydı."

Viskiyi doldurdu, buzunu koydu; bir yandan yaşlı polise bakıyor, bir yândan da, yetip yetmediğini bilmeden, bardağına soda döküyordu.

"Sağ olun. Yeter... Bir bilseniz... Ben bile şaşıtm: Aklanmamışım meğer..."

Bay Holloway, bardağı elinde, eskimiş bir terlik kadar insana rahatlık veren eski meşin koltuğı gömülmüş, bacaklarını uzatmıştı.

"Ta başından beri, belirli bir nedeni olmaksızın, bu işte beni tedirgin eden bir şey vardı. Sanırım, size o zaman söylemiştim, bu sorunun çözümünü hiçbir zaman bulamayacağız diye düşünüyordum. Bugün daha iyimser değilim ama hiç değilse bir noktayı aydınlatmış durumdayım. Öyle konuşmak uygun düşerse, bu odanın bize daha birçok şey öğreteceğini düşünüyor, buna inanıyordum."

içini çekerek, yelek cebinden ufak bir nesne çıkarıp sehpanın üzerine, Ashby'nin önüne koydu; yüzüne hemen bakmadı, bu konuda bir yorum yapmadı; bardağına bakıyor, viskisini ağır ağır yudumluyordu.

Sehpanın üzerinde duran nesne, evin üç anahtarından biriydi.

Ufak tefek polis, neden sonra:

"Anahtarınız yanınızda, değil mi?" diye mırıldandı... "Karinizinki de yanında. Bella Sherman'da da bir anahtar vardı; benim şimdi bulduğum anahtar onun anahtarı demek..."

Ashby'nin kılı kıpırdamadı. Sesini çıkarması, bir şey söylemesi gerekmezdi ki... Saklayacak bir şeyi yoktu, korkacak bir şeyi yoktu. Ancak, Holloway'in, yüzüne bakmamakta bekinmesi canını sıkıyor, bu yüzden, nasıl davranması gerektiğini bilemiyordu.

Anahtarın bulunması, bu konuda duyulabilecek şüpheleri artırıyor muydu?

"Anahtarı nerede buldum, biliyor musunuz?"

"Odada bulduğunuzu anlattınız ya..."

"Daha önceki araştırmalarım da taramadık köşe bırakmamış olduğumu sanıyordum. Öte yanda uzmanlar da, yardımcı Averell'in adamları da aranmadık bir yer bırakmamış olmalıydı. Oysa, demin, odanın ortasında otururken, bir rafın üzerinde, kitapların arasına sıkıştırılmış siyah bir el çantası gözüme ilişmez mi?... Bu çantayı gördünüz mü hiç?"

"Evet, bilirim. Bella'nın iki çantası vardı; biri bu şimdi gösterdiğiniz süet çantaydı, süslendiği, bir yerlere gittiği zaman yanına aldığı çanta... Öbürü de her gün kullandığı deri bir çantaydı..."

"İşte, anahtar siyah çantanın içinde duruyordu!"

Ashby'nin usuna Bayan Katz'ın verdiği ifade geldi. Holloway, karşısındakinin bunu düşündüğünü anladı. Polisin, bundan sonra söylediği söz, besbelli bu ifadeye değgindi:

"Tuhaf, değil mi?"

Ashby itiraz edecek olduydu... itiraz etmekle yanlış bir şey mi yapmıştı acaba?

"Bayan Katz, Bella'nın adama verdiği nesneyi gördüğünü söylemedi hiçbir zaman, unutuyorsunuz... Usumda yanlış kalmadıysa kadın, Bella'nın adama verdiği nesnenin bir anahtar olabileceğini düşündüğünü söylemişti. Gördüğü kadının Bella Sherman olduğunu bile, kesinlikle söyleyemedi."

"Biliyorum. Belki de gördüğü gerçekten Bella'ydı ama verilen nesne besbelli ki bu anahtar değildi. Hem sahi, o gece Bella hangi çantasını almıştı yanına, farkında mısınız?"

Ashby, bütün içtenliğiyle "hayır" diye karşılık verdi. Bilmiyordu. Bu noktanın önemli olduğunun farkındaydı. Yalan söylemek istese söyleyebilirdi. Bay Holloway'in, işlişe girdiği andan beri, kendisine her zamankinden başka türlü baktığını görüyor, anlıyordu; polisin gözlerinde, Ashby'ye açıyormuş gibi bir anlatım vardı.

"Saat dokuz buçuğa doğru, sözümona sinemadan döndüğü zaman kendisine kapıyı açmamış olduğunuzu iyi biliyorsunuz, değil mi?"

"Bu odadan dışarı çıkmadım ben. Onu o üç basamağın en üsttekinde ansızın gördüm, şaşaladım."

"Sırtında mantosu, başında beresi varmış... O halde çantasının da elinde olması hemen hemen muhakkak gibi bir şey..."

"Olabilir."

"Odasındaki sehpanın üzerinde, açıkta, başka bir çanta bulunduğu için o gece o çantayı yanına aldığı düşünülmüştü... O çantanın içinde de anahtar bulunmadığına göre Bayan Katz'ın düşündüğünün doğru olduğu sonucu çıkarılmıştı. O andan sonra, bütün üüşünceler o noktadan yola çıktı, o yönde gelişti..."

"Şimdi ise?..."

"Besbelli, bir yerde bir yanlışlık yapılmış... Çirkin bir iş bu Bay Ashby, üzücü bir iş...

Keşke hiç öyle bir şey olmayaydı da ben de, siz de, rahat edeydik... Hem galiba bu anahtarı bulmasaydım daha iyi olurdu. Bu anahtar bizleri nereye götürecektir, daha kestiremiyorum ama birtakım adamların istedikleri yolda birtakım sonuçlar çıkaracaklarını görür gibi oluyorum. Anahtar evde olduğuna göre, Bella'nın gidip katiline kendi eliyle kapıyı açmış olması gerekir..."

"Anahtarı kendisine kapının dibinde vermekten daha mı şaşılacak bir şey sanki bu?"

"Ne demek istediğinizi anlıyorum. Ama göreceksiniz, adamlar bu olayı bambaşka bir yoldan giderek yorumlayacaklardır."

Kalkmış gitmişti sonra; ama yaptığını beğenmemiş gibi bir hali vardı.

K harfi, taşın üzerine o gece, yani gazetelerin anahtar işinden söz açmasından önce yazılmış olacaktı. Çocuk işi değildi bu. Önce bir teneke katran bulmak, bir fırça edinmek

gerekirdi; sonra, don olduğu halde, evinden çıkmak —yakınlarda herhangi bir arabanın durduğunu duymadıklarına göre— evlerine değin yürümek gerekirdi...

Cumartesi günü, Christine'le yaptıkları o konuşmadan sonra, evin duvarına yazılmış harfin görülmesinden sonra, bir de çocuklar çıkmıştı ortaya. Her cumartesi günü bir sürü çocuk sokakta oynardı. Kar yağdığı zamanlar kızaklarını alır, Ashby'lerin yoluna değil, eğimi daha uygun olan bir öteki yola gider, kayarlardı. Demek o günü, Ashby'lerin evi önünde geçirmeleri, bile bile yaptıkları bir şeydi. Zaten pencerelere bakıp durmalarından, birbirilerini dirsekleriyle dürtmelerinden, gizli birtakım şeyler konuşuyormuş gibi fısıldaşmalarından belliydi öyle olduğu...

Ashby, alışıklarını"değıştirmek istememişti. Normal zamanlarda ancak nezle olduğuunda, üşüttüğünde, evde birkaç gün kalır, sokağı çıkmazdı; o günlerde de oturma odasının ocağı ile işliğı arasında adımını sürüyerek gider gelirdi. Şimdi de aynı biçimde davranıyor, ağzında piposu, ayağında terliğı gidip geliyor, bilinçsiz olarak, bir çeşit benzetlemeyle, hasta halleri takınıyordu.

Üç dört kez, başını sokağı doğru çevirince, cama yapışmış bir çocuk yüzü ile karşılaşmıştı...

Çocukları kovmağı kalkmamıştı. Christine de giriştikleri oyunu fark etmişti ama onları o da kovmamıştı. O da, kocası kadar, çocukları kovmağı kalkışmamanın daha iyi olacağını biliyordu. Yalnız başkalarıyla konuşurken değil, Spencer'le de konuşurken hiçbir şey olmamışçasına davranıyor, hemen her gün ya bir kurul oturumuna, ya bir çaya, ya bir yardımseverler toplantısına gitmekten geri kalmıyordu.

Yalnız Spencer'e öyle geliyordu ki Christine, ancak gerektiğı ölçüde dışarıda kalıyor, gereksiz yere bir dakika bile oyalanmıyordu.

"Kimse bir şey söylemedi mi?"

"Ancak yardım işlerini konuştuk, başka bir söz açılmadı."

Spencer Christine'e inanmıyordu. Ona inanmıyordu artık. Yazı masasının üzerinde duran kâğıtlara karalanmış notlar arasında bir tanesi:

"Christ de mi?" diyordu.

İsa demek değildi bu nottaki "Christ" sözü, karısını gösteriyordu. Bu notun anlamı şuydu:

"Öbürleri gibi o da, benim suçlu olduğumu mu düşünüyor eninde sonunda?"

Gazeteler böyle bir varsayımı ileri sürmüş değildi. Ama her gün bir ya da birden çok varsayımı hesaptan düştükleri için, olanaklar alanı gitgide daralıyordu.

Sorguya çekilen delikanlıların hepsi, öldüğü akşam ya da gece, Bel-la'yı görmemiş olduklarını söylüyorlardı. Wilburn'ün ölüyü açmasından vardığı kaniye göre Bella, o gece saat birden önce ölmüştü. Christine o saatlerde eve dönmemiş olduğuna göre de Ashby'nin yaptıklarına tanık çıkacak kimse yoktu. Oysa delikanlıların hepsi o gece ne yaptıklarını kanıtlayabiliyorlardı. Sinemadan sonra evlerine dönmeyenler azdı, bunlar da bir arada oturmuş, sandviç ya da dondurma yemişlerdi.

Kendilerine, özel yaşayışları üzerine sorular sorulmuştu; gazete, tuhaf birtakım terimler seçip kullanarak, bu sorulara verilen yanıtları bildiriyordu.

Sorguya çekilen delikanlılardan ikisi Bella Sherman ile oldukça sıkı fıkı ilişkiler kurmuş olduklarını itiraf etmişlerdir. Ancak bu ilişkilerin rastlansal olduğunu, üsteleyerek belirtmişlerdir.

Ashby, yazı masasının üzerinde duran kâğıtlara bu konuda da, birtakım adlar karalamıştı. Bella ile gezmiş olanların hepsini tanıdığını sanıyordu. Birçoğu eski öğrencisiydi; arkadaşlarının ya da görüşüp konuştuğı birtakım kimselerin oğullarıydı

hepsi...

Bu sorguları kim yapmıştı acaba? Ryan yapmış olsa gerekti; çünkü Lorraine'le birlikte Litchfield'e gittiği gün Christine, Ryan'ın bekleme odasında, kent delikanlılarını görmüş olduğunu söylemişti:

Gazete muhabiri oldukça sıkı fıkı ilişkilerden söz ederken ne demek istiyordu?

İşliğin sessizliği, yalnızlığı içinde Spencer bu konuları kafasında evirip çeviriyordu.

Kalemi elinde oturuyor, saçını karıştırıp duruyordu; eskiden, sınavlarına hazırlanırken sabahladığı gecelerde yaptığı gibi... Farkına varmadan kâğıtlara birtakım çizgiler çizmeğe başlıyor, sonra birtakım sözler yazıyor, ara sıra bir adın yanına bir im konduruyordu.

Oldukça sıkı fıkı derken, herhalde, otomobil serüvenleri araştırılıyordu. Adı geçenlerin hepsi, babalarının arabasını kullanabilecek durumdaydı. Bella'yı Little Cottage gibi barlara götürmeleri hemen hemen olanaksız bir şeydi; yaşlan küçük olduğu için oralarda kendilerine hiçbir şey verilmezdi, işte böyle durumlarda yanlarına bir şişe alırlar, yol kıyısında bir yerde dururlardı. "Rastlansal" sözünü bunun için ekliyorlardı o tümceye...

Böyle işler her akşam olurdu. Bunu herkes bilirdi, anneler de babalar da... Ama

bilmezlikten gelmeği daha uygun bulurlardı. Böyle gezintilere çıkan kızların anaları babaları arasında, hâlâ işin içyüzünü bilmeyenler, aldananlar var mıydı acaba?

Evin içinde, en ufak sesleri, gürültüleri ayırt eder olmuştu. Ancak hiçbir ses duyulmadığı, çevresini bir sessizliğin aldığı zamanlar meraklanıyor, Christine'in birileriyle fısıldaştığını ya da kendisine karşı bir

düzen hazırlandığını kurarak işliğinden dışarı atıyordu kendini.

Bay Holloway haklıydı: Pek tatsız bir işti bu. Biri Bella'yı boğmuştu. Her geçen günle birlikte, bu cinayeti işleyen bir serseri, bir kopuk olmadığı daha iyi anlaşılıyordu. Böyle adamlar dikkati çeker geçtikleri yerlerde... Connecticut'un yolları üzerinde dolaşan bütün serseriler polisçe sıkıştırılmıştı.

Cinayeti işleyen Ashby de olmadığına göre —gerçekte, suçsuzluğunu kesinlikle bilen yalnız kendisiydi— Bella'yı öldüren, kızın kendi eliyle eve aldığı biri olmalıydı; yani bu adam, ahbabları, tanıdıkları arasında bulunsa gerekti.

Spencer'in kâğıtlara bir şeyler karalamasının bir nedeni de buydu. Polis o güne değin yalnız delikanlılara ilgi gösterir görünmüştü. Spencer ise, evli adamları da getiriyordu usuna. O gece, karısı evde olmayan tek erkek Spencer değildi herhalde. Hattâ bunlardan birkaçı, karı koca ayrı odalarda yattıkları için, kimseye sezdirmeden pek geç de dönebilirlerdi evlerine...

Ölümünden bir hafta önce Bella ile "hoş vakit geçirmiş" olduğunu i-tiraf eden oğlanlardan biri, şu sözleri eklemişti söylediklerine:

"Biz onu pek ilgilendirmezdik..."

"Niye?"

"Bizleri pek genç bulurdu..."

Ashby, adları sıra sıra diziyordu. Kokusu, işliğine sinmeğe başlıyordu.

Kirli boz renkte, tatsız bir anı bırakan o cumartesi gününden sonra bir bakıma, durumlarının saptanmasına yarayan o pazar sabahı gelip çatmıştı.

Pazar sabahları Christine'le Spencer kiliseye giderlerdi. Christine dinine pek bağlıydı; kilise işleriyle uğraşan kadınlar arasında en etkin olanlarından biriydi; beş haftada bir, sıra kendisine gelince, kiliseyi o süslerdi pazar ayini için.

Giyinirlerken bu işi açmaktan çekinmişti Spencer, sonra, bu son zamanlarda pek alıştığı bir kaçamaklı bakışla, mırıldanmıştı:

"Evde kalmam daha iyi olmaz mı dersin?"

Christine, Spencer'in usundan geçenleri hemen anlayamamıştı.

"Neden? Rahatsız mısın?"

Kesin, açık konuşmak istemiyordu hiç. Christine kendisine bir kaçamak yapma yolu bile göstermiş gibiydi ama bundan yararlanmak tiksindirici bir iş olurdu.

"Bana göre hava hoş ama öbürleri... Belki de benim kiliseye gelmememi isterler... Okulda olanları düşünsene bir kez..."

Söz konusu olan dindi; Christine işi yeğnisememişti, papaza da telefon etmişti bundan ötürü. Spencer'in kendini boşu boşuna üzmediği, Christine'in bu davranışından da belli olmuyor muydu? Papaz da karşılık vermekte güçlük çekmişti.

"Ne dedi?"

"Ayine gelmemen için herhangi bir sebep olmadığını söyledi. Meğer ki..."

Christine dudaklarını ısırılmış, kızarmıştı.

"Meğer ki suçlu olayım, öyle mi?"

Bu durumda, gitmek zorunda kalmıştı. Ama istemeye istemeye. Gitmekle yanlış bir iş yaptığını, kilisede —hiç değilse o gün için— yeri olmadığını duyuyordu. Hava yumuşamıştı, karlar kirlenmişti, çatılardan iri iri damlalar düşüyordu; arabalar, hele tekerlekleri zincirli olanları, iki yana yığın yığın sulu karlar fışkırtıyordu.

Christine'le Spencer sıralarına —soldan dördüncü sıraydı onlarınki— oturduklarında hemen hemen herkes yerine geçmiş durumdaydı. Ashby, daha o an, çevresinde bir boşluk duymuştu. Bu boşluk duygusu öyle belirgindi ki, Spencer'e sorulsa, Christine de bunu duymamazlık edemezdi. Spencer, daha sonra, bu konuda bir şey söylemedi Christine'e. Christine de, öte yandan —o günkü dinsel öğüdün sözünü etmekten çekindiği gibi— bu konuyu açmaktan çekinmişti.

Spencer, papazın, kendisini kiliseye çağırırken gizli bir düşüncesi olup olmadığını merak ediyordu. O pazar günü papaz, öğüdünün konusu olarak, XXXIV. mezmurun 22. dizesini seçmişti:

Kötülük, kötülerin ölümüne yol açar Doğrucudan tiksinenler de cezalarını bulur.

Ama papaz konuşmağa başlamadan çok önce Ashby'ye —hiç değilse bir süre için— topluluktan atılmışmış gibi gelmişti. Belki de gerçekten bir "atılma" değildi bu... Belki de öbür insanlarla artık gönül birliği duymayan kendiydi...

Onlara karşı durur gibiydi; işin doğrusu buydu. Çevresinde üç yüz kadar kişiydiler; her pazar günü yaptıkları gibi bugün de her biri yerinde

duruyor, her biri bayramlıklarını giymiş, sayısı tahtaya yazılı olan ilâhileri söylüyordu; ağdalı musikisiyle harmonyum da sesleri destekliyordu. Christine, toplulukla birlik içindeydi, öbürleriyle aynı anda ağzını açıyordu; gözlerinde aynı bakış, yüzünde aynı anlatım vardı.

Spencer de yüzlerce pazar, yalnız bu kilisede değil, okul kilisesinde de, okuduğu öbür okulların kiliselerinde de, kendi köyünün kilisesinde de, ötekilerle birlikte ilâhiler söylemişti, ilâhinin dizeleri, ezgisi, dudaklarına kendiliğinden geliyordu ama içinden duya duya söyleyemiyor, çevresine soğuk bir bakışla bakıyordu.

Hepsi aynı yöne dönmüştü; hepsi aynı, gizemsiz ışık içinde duruyordu. Spencer onlara bakmak için başını çevirdikçe, kıpırtısız yüzlerinde gözlerinin, yalnız gözlerinin oynadığını görüyordu.

Onu suçlamıyorlardı. Onu taşlamıyorlardı. Ona hiçbir şey demiyorlardı. Belki de gerçekte, yıllar boyunca, Spencer'in varlığına ancak katlanılmıştı. Burası kendi köyü değildi. Burası kendi kilisesi değildi. Buradaki ailelerin hiçbirisi Spencer'in ailesini

bilmiyor, buradaki gömütlükte atalarının hiçbirini yatmıyordu, soyunun adını taşıyan tek bir gömüt, tek bir kilise kütüğü yoktu.

Yüzüne çarptıkları bu değildi. Yüzüne çarpılan bir şey var mıydı zaten? Belki de Spencer'i uslarına bile geliniliyorlardı. Bu hiçbir şey değıştirmezdi ki... işte oradaydılar, solunda, sağında, önünde, arkasında; Christine'in anladığı anlamda bir gerçek topluluk oluşturuyor, gözlerini ileriye dikmiş bakıyor, köklerinin beslendiği bilinçsiz derinliklerden fıskıran ilâhinin dizelerini söylüyorlardı.

Kötülük, kötülerin ölümüne yol açar Doğrucudan tiksinenler de cezalarını bulur.

Bu sözlerden yola çıkan papaz Burke, oracıkta, kilisenin içinde, öğü-düyle, elle tutulabilecek ölçüde gerçek bir dünya yaratıyordu; buradaki-lerden her birinin bir parçasını oluşturduğu bir dünya... Doğrucu insanlar artık belirsiz bir düşünce, belirsiz bir kalabalık değildi; Tanrının çevresinde saflarını sıklaştıran bir seçkin budun haline geliyorlardı. Doğru insanlar, bunların hepsiydi; önündekiler, arkasındakiler, sağındakiler, solundakiler; ısıltılı gözleri, pembe yanaklarıyla öğüdü dinleyen Christine de bu doğru insanlardan, bu doğruculardan biriydi.

Yürekleri tertemiz olduğu için hepsinin gözleri ısıltılı değil miydi?

Doğru değildi ama bu. Spencer, bunun doğru olmadığını biliyordu.

Bunu şimdiye değin pek düşünmemişti. O güne değin pazar günleri, usuna böyle bir şey hiç gelmemişti; ötekilere benzermiş, onlardan biri olmuştu.

Ama şimdi öyle değildi. Papazın sıtma görmemiş sesinin "kötü kişi" olarak gösterdiği adam Spencer değil miydi?

Kötülük, kötülerin ölümüne yol açar

Hepsinin kafasında bu iş apaydınlıktı. Onlar doğru kişilerdi, meşe tahtasından yapılmış sıralarına oturmuş, birazdan yeni ilâhiler söylemeğe başlayacak doğrucu kişiler...

Kötü kişi bu kardeşler derneğine giremezdi, kendi kendini uzaklaştırırdı onlardan.

Bay Burke, bunları, ne söyleyeceğini, ne söylemek istediğini çok iyi bilen bir insan haliyle açıklıyor, öğüdünün, o haftanın acı olayıyla, köyü saran tedirginlikle sıkı ilişkisi olduğunu saklamıyordu.

Gazetelerin sorgulan yazdığı gibi konuşuyordu papaz, üstü kapalı bir anlatımla... Ama söyledikleri bir o kadar açık oluyordu...

Topluluk sağlam ise, kötücül ruh durmadan dinlenmeden, doğru kişilere duyduğu kını söndürmek için, her türlü kılığa girerek dolaşırdı ortalıkta.

Bu kötücül ruh, ne idiği belirsiz bir şeytan falan değildi. Herkesin kendini koy vermeğe her zaman hazır olduğu bir var oluş biçimiydi; yaşamın karşısında, yaşamın kurduğu tuzaklar karşısında benimsenen tehlikeli bir davranıştı; birtakım hazlar, baştan çıkarıcı birtakım iç kışkırtıları karşısında bir gevşemeydi...

Ashby artık tümceleri, sözcükleri duymuyordu; yalnız, geniş ses dal-galanımları, harmonyumun kabarıp dinmeleri gibi dört duvara çarptıktan sonra, gelip kafasında tınlıyordu.

Spencer, çevresinde herkesin, papazın sözlerini can kulağıyla dinlediğini biliyordu. Gerçi papaz, onları tehlikeye karşı uyarıyordu ama gönüllerine bir de güven salıyordu. Kötücül ruh güçlü de olsa, ara sıra ye-ner, yengiye ulaşır gibi de olsa, utku gene de, gene de doğrucu kişilerindi...

Kötülük, kötülerin ölümüne yol açar...

Onlar güçlü, temiz olduklarını duyuyorlardı. Yasa olduklarını, Tüze olduklarını duyuyorlardı. Başlarının üzerinden geçen her yeni tümce on-

lan büyütüyordu; buna karşılık ortalarında duran Ashby, daha da enez-leşiyor, daha

yalnız kalıyordu.

Ertesi gece, düşüne girdi bunlar; çevresinde elle tutulur bir boşluk duyduğu için, düş, daha da kaygılandındı. Kilisenin boyutları, gerçek boyutlarından başkaydı. Papaz öğüdünü okumuyor, harmonyum eşliğinde bir ilâhi söyler gibi söylüyordu.

İlâhi söyler gibi öğüdünü okurken de ona, yalnız ona, Spencer Ash-by'ye bakıyordu...

Bunun ne demek olduğunu biliyordu Spencer. Bunun ne demeğe geldiğini her ikisi biliyordu. Bir oyundu bu, Christine'le oynadıkları oyun gibi bir oyun; yalnız ondan daha görkemli, daha korkunç... Söz konusu olan, doğrudan doğruya, kilisenin arındırılmasıydı, bütün doğrucu kişiler Spencer'in kiliseden çıkarak kötü kişi olduğunu i-tiraf etmesini bekliyorlardı...

Çıkar çıkmaz da üzerine çullanıp onu öldürecekler miydi? Taşa tutacaklar mıydı?

Karşı koyuyordu ama kibrinden değil, namuslu davrandığından. Durumunu tartışıyor ama ağzını açmıyordu; garip bir duyumdu bu...

Özgürce, sıkıntısızca, onlara şöyle söylüyordu:

"Onu öldüren ben değilim diyorum size. İnanın bana. Bu işi ben yapmış olsaydım, söylerdim."

Neden diremiyorlardı? Onlar doğrucu kişilerdi, bundan ötürü de, yalan söylemesini isteyemezlerdi kendisinden... Ya da, pek o kadar doğrucu kişiler değillerdi...

Ama gözlerini dikip bakıyorlardı ona... Papaz da onu durmadan sıkıştırıyordu.

"Ben o kıza dikkat bile etmemiştim, inanmazsanız kanma sorun... Ona inanıyorsunuz siz... Tertemiz, ermiş gibi bir kadındır."

Ama gene de onlar haklıydı. Sonsuza dek tartışıp duramayacağı için i-tiraf ediyordu. Söz konusu olan Bella değildi, herkes ta başından beri biliyordu bunu, kendi de biliyordu...

Söz konusu olan, ilkeydi.

Hem hangi ilkeydi söz konusu olan, önemli de değildi. Bu ikincil noktanın aydınlatılması gereksizdi. Zaten aydınlatmak için de herhangi bir istek duymuyordu Spencer, öbürlerinin duymadığı gibi... Sheila Katz'dan, ya da Bayan Moeller'in bacaklarından söz açılın istemiyordu; çünkü o zaman durumu daha da güç olacaktı. Christine için de daha iyi olurdu bu sözün açılmaması...

Düşü nasıl sona ermişti? Bilmiyordu... Ortalık karışmıştı birden.

Belki de öbür yanına dönmüştü uykusunda. Daha rahat soluk almış, daha sonra da Sheila'yı görmüştü düşünde... Sheila'nın boynu upuzundu, ipinceydi; dizi dizi inciler sarıyordu bu boynu; belki on dizi inci vardı... Spencer, bu gerdanlığın, tarih ders kitabında gördüğü Kleopat-ra'nın gerdanlığının tıpkısı olduğunu ileri sürüyordu.

Elbette, doğru değildi bu. Gerçek Bayan Katz'ın boynunda bir gerdanlık görmemişti hiç.

Üstelik gerçek pazar ayını çok daha başka türlü sona ermişti. Sıralan gelip kiliseden çıktıklarında kapıda duran papaz, her pazar günü yaptığı gibi, Christine'in de, kendisinin de ellerini sıkıyordu. Christine'in elini biraz daha uzunca sıkıymış mıydı? Sonra da Ashby'ye, Spencer'in soğuk bir acıma bakışı diyeceği bir bakışla bakmış mıydı gerçekte?

Yoksa ona mı öyle geliyordu?

Yel esiyordu. Herkes arabasına doğru yürüyordu. Kiliseye gelmiş olanların birçoğu ellerini sallayarak esenleşiyordu ama kendisinden yana sallanan bir el görmedi Spencer...

Bunları karısına açsa ne olacaktı sanki? Spencer'in ne duyduğunu Christine anlayamazdı ki... Christine öteden beri öbürleriyle birlikti. Böyle olması onun için daha iyiydi. Güzel bir şeydi bu. Doğrusu ya, Spencer de öyle olmak isterdi.

"Hemen dönelim mi eve?"

Konuşmasına bakılsa Christine'in her şeyi unutmuş olduğu düşünülürdü. Karşılık verdi: "Nasıl istersen..."

Çoğu zaman, eve, yemeğe gitmeden önce, ya bir saat kadar arabayla dağda bayırda dolaşırlar, ya da bir arkadaşlarına gider, yemek öncesi bira açar içerlerdi. Arabalarına binerken adamların kaş göz etmeleri, buluşmak üzere sözleşmeleri anlamına geliyordu. Ama kendileriyle buluşmak isteyen yoktu. Christine, evin biraz boş görüneceğini düşünmüş olacaktı. Yalnız ev değil, köy de boş görünecekti. Hiç değilse Spencer için, köy her zamankinden boş görünüyordu; o kadar ki, içinde bir kaygı duymağa başlıyordu; dünyanın, kişinin çevresinde donup kalır gibi olduğu, sonra birden, kişi öldüğü için bunun böyle görüldüğü anlaşılan birtakım düşlerin duyurduğu çeşitten bir kaygıydı bu. Arabayı işletirken:

"Eh hani," dedi... "Bella'nın yaptığını yapan şöyle böyle bir yirmi kız vardı herhalde kilisede..."

Christine karşılık vermedi, bu sözleri duymamış gibiydi.

"Yalnız olası değil, kaçınılmaz bir şey, böyle olması..."

Christine hâlâ susuyordu.

"Bella ile sevişmiş erkekler vardı orada..."

Kötülüğünden yapmıyordu ama Christine'i bu sessizliğinden, bu öfkelenendirici dinginliğinden çıkarmak için Spencer, bile bile, onu sözleriyle sarsmağa çalışıyordu.

"Katil aramızdaydı."

Christine yüzünü Spencer'e doğru çevirmedi ama kendi aralarında konuşurken pek seyrek kullandığı, yabancılara da ağızlarının payını vermek istediği zaman çıkardığı renksiz, kuru sesle:

"Yeter artık," dedi.

"Niye yetsin? Ben ancak gerçeği söylüyorum. Papaz bile bunu..."

"Susmanı rica ettimdi..."

O gün akşama dek, Christine'in sözüne uymuş olduğu, onu dinleyip sustuğu için yerindi durdu Spencer... Papaz haklı çıkmıştı sanki; kötü kişi, doğrucu kişinin karşısında yelkenleri suya indirmişti.

Spencer yaşamı boyunca kimseye kötülük etmemişti. Bili Ryan'ın sorguya çektiği, gazetelerin sözünü ettiği delikanlılar kadar olsun, etmemişti kötülük... Öğrencilerinden birkaçının on dört yaşında edindikleri görgü, kendinin yirmi yaşında edindiği görgüden çok daha fazlaydı.

Belki de bundan ötürü onlara bu kadar canı sıkılıyordu ya... O sabah, böylesine candan ilâhi söyleyen bu adamları parmağıyla teker teker çağırarak, kendilerine şaşırtıcı, utandırıcı sorular sormak gelmişti içinden.

Kaç tanesi, yüzü kızarmadan karşılık verebilecekti bu sorulara? Tanırdı onları...

Tanırlardı birbirilerini... Niye o halde kendilerinin lekesiz, kusursuz kişiler olduklarına inanır gibi bir halleri vardı?

Yazı masasının üzerinde duran kâğıtlara gidip birtakım adlar çizik-tirmeği sürdürüyordu. Bu adların yanına çizdiği gizemli imler, günahların bir şifresi gibi duruyordu.

Christine'le Spencer'in birbirilerine söyleyecekleri bir şey yoktu o pazar.

Alışlageldiğinin tersine, o gün onları kimse çağırmamış, onlar da kimseyi çağırmamışlardı. Sinemaya gidebilirlerdi. Öğleden sonra bir gösteri vardı. Belki de Bella'nın son gecesi yüzünden, sinemaya gitmeği düşünmediler.

Birtakım arabalar, çıkmaz olduğunu bilmiyormuş gibi bahçe yoluna

dalıyordu; pencerelerinden bir sürü yüz merakla bakıyordu. Bella'nın öldüğü evi görmeğe geliyorlardı. Christine'le Spencer'in ne yaptığını görmeğe geliyorlardı. Ashby'lere bakmağa geliyorlardı.

O gün saçma bir şey oldu, önemsiz bir olay... Ama Tanrı bilir neden, Ashby bunun etkisinde kaldı. Bir ara, saat üç yahut üç buçuğa doğru, tam ocağın üzerinden tütün kabını almak üzere yerinden kalktığı anda, telefonun zili çaldı. Christine'le Spencer ellerini aynı anda uzattılar. Ama telefona ilk yetişen Spencer oldu; almacı eline aldı: "Alo..." dedi.

Telin öbür ucunda birinin durmakta olduğunu Spencer açıkça duydu. Kulaklarına, duyarlı madenin büyüttüğü bir soluma sesi bile gelir gibi oldu.

Bir daha:

"Alo!..." dedi. "Ben Spencer Ashby."

Gözünü gene dikişine çevirmiş olan Christine başını kaldırdı, Spencer'e şaşkınlıkla baktı. Spencer:

"Alo!" diye seslendi sabırsızlanarak.

Ama telefon telinin öbür ucunda artık kimse yoktu. Spencer biraz daha kulak verdi, sonra telefonu kapadı. Karısı, kendisini avutmak istediği zaman kullandığı sesle:

"Adam yanlış numara çevirmiş olacak..." dedi.

Ama işin doğrusu öyle değildi.

"Ayaktasın Spencer, şu ışıklan da bir yaksan..."

Elektrik düğmelerini teker teker çevirdi, Venedik kepenklerini kapamak üzere pencereye yürüdü. Bunları ne zaman kapasa, karşı evin pencerelerine bir göz atmaktan kendini alamazdı.

Sheila, gövdesini bir buğu gibi saran pembelerini giymiş, piyano çalıyordu; giysisinin renginde ışıkların aydınlatığı koca odada yapayalnızdı. Ördüğü, başına sıkı sıkı topuz yaptığı saçları kapkaraydı, boynu upuzundu.

"Okumayacak mısın?"

New York Times'ın pazar sayısını, bütün ekleriyle birlikte, hemen eline aldı ama çok geçmeden gazeteyi bırakıp işliğine doğru yürüdü.

Birtakım adların, yarım yamalak cümlelerin yazılmış olduğu kâğıda:

"Bu adam usundan neler geçirir acaba?" diye yazdı.

Damdan damlayan sular gibi geçti vakit... Sonra yemek yediler, bu-laşık makinesinde yıkanan bulaşığın sesi duyuldu, ocağın önündeki koltuğa oturuldu, sonunda da, banyodaki ışık söndürülmeden önce bütün evin ışıklan söndürüldü.

Sonra işte, o düş...

O düşten sonra, ondan daha seçik, daha kısa olan Sheila'lı düş...

Sonra gene gün ışığı.

Christine kendisine bakınca Spencer gözlerini ondan kaçırmağa başlamıştı; Christine de, gözlendiğini duyar duymaz gözlerini indiriyordu.

Neden acaba?

II

O çarşamba günü, lambalar sabahtan akşama değin yandı; gökyüzü kapkaraydı, bir türlü boşanamayan bir karla yüklüydü. Ana cadde ile yanındaki birkaç sokakta dizi dizi lambalar ışıldıyordu. Arab'aların küçük ışıklan yanıyordu. Dağdan inen birkaç arabanın ise farları hâlâ söndürül-memişti.

Ashby banyo yapmamıştı. Tıraş olup olmayacağına karar verememişti. Bunları yapmamak, kirli kalmak, onca bir çeşit karşı durma anlamı taşıyordu; kendi kokusunu

koklamaktan haz duyar oluyordu. Evin içinde, hiçbir yerde durmadan, aşağı yukarı dolaştığını görünce, Christine kocasının duygularını anlıyor, herhangi bir gürültü çıkmasın diye de olanca dikkatini kullanıyordu.

Spencer hiçbir zaman sormadığı, merak etmediği bir şey sordu:

"Kaçta gideceksin çarşıya?"

"Bugün çarşıya çıkmayacağım. Dün iki günlük alışveriş yaptım."

"Sokağa çıkmayacak mısın?"

"Sabah çıkmayacağım. Niye? Ne var?"

O zaman, ansızın, gidip yıkanmağa, pabucunu giymeğe karar verdi, İşliğin kapısı önünden geçerken bir ara girdi, yazı masasının üzerinden artık hiç eksik olmayan kâğıda iki üç sözcük yazdı. Oturma odasına döndüğü zaman telefon çaldı.

Telefonu açtı. Bir gün önceki olayın yineleneyeceğini ossaat bilmişti. Dümdüz, renksiz, bir sesle yalnız:

"Ben Ashby..." dedi.

Kıpırdamadı sonra. Hiçbir şey konuşulmadı gene. Kendisini dikkatle süzen karısı hiçbir yorum yapmadı. Spencer, bu telefonun etkisinde kaldığını belli etmek istemiyordu. Ama telefon, evin duvarına çizilen K harfi kadar, belki ondan da çok etkileyici bir şeydi.

Telefonu kapaınca:

"Polis efendiler böylece, kaçıp kaçmadığımı anlamağa çalışıyorlardı belki," diye alay etmek istedi.

Ama bu sözlerine kendi de inanmıyordu. Christine için söylüyordu bunları.

"Böyle bir şey mi yaparlar sanıyorsun?"

Spencer, daha yüksek, kendisine çatlak gibi gelen bir sesle:

"O halde telefon eden, katilin kendisidir," dedi.

işte bu dediğine inanıyordu şimdi. Neden inanıyordu ama? Bilemiyordu. Bu inanç hiçbir uslamlamaya dayanmıyordu. Bella'yı öldüren adamla kendisi arasında bir bağ kurulabileceğini düşünmek bu kadar mı tuhaftı? Katil, Spencer'i tanıyan, onu gözlemlemiş olan, belki de hâlâ gözlemleyen bir adamdı. Özel güvenlik kaygılarından ötürü, Spencer'in karşısına çıkıp ya da telefonu açıp;

"Katil benim!" diyecek de değildi herhalde.

Spencer gidip dolaptan paltosunu, şapkasını aldı, lastiklerini ayağına geçirmek için kapının yanında oturdu.

"Arabaya binecek misin?"

Christine, Spencer'e nereye gideceğini sormamağa dikkat ediyordu ama böyle bir soru sormak, nereye gideceğini dolambaçlı bir yoldan öğrenmeğe yarardı.

"Hayır. Postaneye gideceğim yalnız."

Bella öldüğünden bu yana postaneye ancak iki kez gitmişti. Her gün, çarşıdan dönerken postaneye uğrayan Christine'di; gazeteleri de o geti-riyordu.

"Ben gideyim mi?"

"Hayır."

Dediğine karşı gelmemek daha iyi olurdu. Bugün Spencer'in, bildiğini okuduğu bir gündü; Christine, Spencer'in kahvaltı etmek üzere daha mutfağa girdiği an bu halini sezmiş gibiydi. Spencer sokağa çıkmadan önce piposunu doldurdu, yaktı, eldivenlerini giydi; bütün bunları yaparken de Sheila'nın pencerelerini gözledi. Kimseyi göremedi ama...

Sheila şimdi kahvaltısını yatağına getirtmiş olmalıydı. Onu bir gün, tavan arasına

çıkıverdiğinde görmüştü; yatağının iki yanında pembe siper-li lambalar yanıyordu; bu gördükleri pek etkilemişti Spencer'i.

Bayırdan indi, sağa, ana caddeye saptı, elektrikli aygıtlar satan bir dükkânın önünde biraz durdu, postanın gelmesinden tam bir çeyrek saat sonra da postanenin dikenlerinin karşısına geldi. Şöyle böyle bir on beş kişinin —kentten ileri gelen, postaların gelişini gidişini dakikası dakikasına izleyen on beş kişinin— postanede toplandığı, postanedeki jki görevlinin zarfları ayırıp kutulara koymasını beklerken de, çene çaldığı saatti bu...

O sabah uyandığından beri Spencer, o gün bir terslik, bir kötülük olacağına inanıyordu; belki de bu sıkıntılı duygudan kurtulmak, bu tersliğin bir an önce olup bitmesini sağlamak için oralara gelmişti. Neler o-lup biteceğini hiç kestiremiyordu; hele bu kötülüğün hangi yönden geleceğini hiç bilemiyordu. Önemi yoktu bilmemenin, çünkü gerekirse, bu tersliğe kendi eliyle yol açmağa karar vermişti.

Gene tatsız bir düş görmüştü, kendini kilisede gördüğü düştten de tatsız bir düş... Bu düşün ayrıntılarını usuna getirmek istemiyordu. Bel-la'yı görmüştü düşünde; odasının kapısını açtığında gördüğü haliyle Bel-la'yı... Ama tam Bella da değildi bu; yüzü başka birinin yüzüydü, üstelik gerçekten ölmüş değildi.

Crestview'nun başöğretmeni Cecil B. Boehme bile her sabah, okula gelen mektupları almak için postaneye kendi giderdi. Yolun kıyısında duran arabalardan postanede kimlerin bulunduğu anlaşırdı. Kimisi de postanın gelmesini beklerken gazete satıcısının oraya girer, dergileri karıştırır, siyasal olayları konuşurdu. Ashby, satıcının camlığında bu saatte lambaların yakıldığını hiç görmemişti şimdiye dek.

Postanenin merdivenlerinden çıktı. İlk bakışta Weston Vaughan'ı gördü. Weston'un karşısında iki kişi vardı; biri Bay Boehme'ydi, öbürü de yöredeki çiftliklerden birinin sahibi.

Ashby, Christine'in emmioğlunu sevmezdi; Vaughan da, ailenin evde kalmış kızı olacağına inandığı, olmasını beklediği Christine'le evlendiği için Spencer'i hiçbir zaman bağışlamamıştı. Gerçi Weston'la Christine kardeş çocuklarıydı, ama Senato üyesi Vaughan, Christine'in babasıydı; Weston ise Vaughan'ın ancak yeğeni oluyordu.

Bunun şimdilik önemi yoktu; ancak Spencer, içine doğan şeyin galiba şimdi olacağını bildi, Vaughan'a doğru —gözünü gözüne dikerek, eli-ni uzatarak, hafifçe tepeden bakar gibi bir halle— yürüdü, bile bile.

Weston bu bölgenin ileri gelen insanlandı; Attorney'di her şeyden önce, sonra, adaylığını koymağa kalkışmadan siyasetle uğraşırdı, ayrıca, her şeyin alay edilecek, yerilecek yönünü bulan bir kafası, sözünü esirgemeyen bir dili vardı.

. Weston kararını vermekte gecikmedi, uzatılan ele baktı, kollarını kavuşturdu, tiz sesiyle, postanenin her köşesinden duyulacak biçimde:

"İzin verin de, dostum Spencer, bu türlü davranışınızı anlayamadığımı söyleyeyim," dedi. "Biliyorum, yurdumuzun erkinlikçi yasalarına göre, bir adamın suçluluğu kanıtlanmadıkça o adam suçsuz kabul edilir, ama öyle sanıyorum ki edep diye, saygı diye de bir şey vardır."

Bu söylevi, Ashby'ye rastlayacağı anı düşünerek hazırlamış olacaktı; kim bilir belki de günlerce önceden... Şimdi, fırsatı kaçırmıyor, keyifli keyifli sürdürüyordu sözünü.

"Sizi tutuklamamışlar, kutlarım. Ama bir de kendinizi bizim yerimize koymak ister misiniz? Suçlu olmanız olasılığı, diyelim, yalnız yüzde on olsun. Elinizi uzatmakla, dostum, bizi yüzde on olasılıkla, bir katilin elini sıkma durumunda bırakıyorsunuz demektir... Çelebi insan, hemşerilerini böyle bir hale düşürmez. Kendini ortalıkta göstererek birtakım yorumlara yol açmaktan çekinir, elinden geldiğince alçak gönüllü

davranır, bekler... Söyleyeceklerim bu kadar."

Bunun üzerine gümüş tabakasını çıkardı, bir cıgara alıp tabakanın kenarına hafifçe vurdu. Ashby yerinden kıpırdamamıştı. Vaughan'dan daha uzun boyluydu, ondan zayıfı. Vaughan birkaç saniyenin —en tehlikeli saniyelerin— geçmesini bekledikten sonra, bu görüşmenin sona ermiş olduğunu göstermek ister gibi geriye doğru iki adım attı. Seyircilerin beklediklerinin tersine. Spencer Vaughan'a yumruk atmadı, elini bile kaldırmadı. Birkaçı, içlerinden, Spencer'in durumuna üzülmüyor olmalıydı. Spencer ise daha hızlı soluk alıp veriyordu; dudağı titriyordu...

Gözlerini indirmede. Önce Christine'in emmiogluna, sonra öbürlerine baktı teker teker; gözlerini Vaughan'a bir daha, bir daha çevirdi; Bay Boehme'ye de baktı, taahhütlü mektuplar gişesinde bir işi varmış gibi yapıp arkasını dönen Bay Boehme'ye...

Başına gelmesini istediği, aramağa geldiği şey, bu muydu acaba? Vaughan'ın sağladığı bu doğrulamayı mı gereksemişti?

Vaughan'a, güçlük çekmeden, karşılık verebilirdi. Örneğin, Christine evleneceğini bildirdiği zaman Weston bu evlenmeye engel olabilmek için yırtınmış, Vaughan'ların parasının öyle olur olmaz küçük Ash-by'lere değil, gene Vaughan'lara kalması gerektiği yollu düşüncesini saklamamıştı. Kendi çocuklarının durumunu öyle iyi savunmuştu ki, Christine, koşullarını Spencer'in bilmediği ama emmioglunu yatıştır-mışa benzeyen bir vasiyetname imzalamak zorunda kalmıştı.

Ashby'yi kendi evinde bir yabancı durumuna sokan evlenme sözleşmesini de gene Weston kaleme almıştı.

Şimdi de Spencer ansızın soruyordu kendi kendine: Christine'in çocuğu olmayışı, gerçekten, evlendikleri zaman yaşının otuzu geçkin olmasından mıydı? Bu konuyu açmaktan her zaman kaçınmışlardı; gerçek, belki de Spencer'in sandığı ölçüde yalnız değildi...

Daha geçen yıl Vaughan'a elden beş bin dolar verilmişti. Ne karşılığında verilmişti bu para?...

Neye yarardı? Spencer hiç karşılık vermedi, hiçbir şey söylemedi; her birine, kendisine uzun uzun bakması için vakit bıraktı, sonra da cebinden anahtarlarını çıkararak kutusuna doğru yürüdü.

Kendinden memnundu. Kendi kendine verdiği sözü tutmuş, günü vakti gelince güç bir durumun üstesinden gelmeği onurlu bir biçimde başarmıştı... Ama az kalsın, bir hiç yüzünden kendini tutamayıp bir taşkınlık yapacaktı. Kutusundaki birkaç mektupla broşürün üzerinde bir posta kartı vardı; kart yere düşmüş, resimli yanı üste gelmişti; bu resim kabaca çizilip boyanmış bir darağacından başka bir şey değildi; altına yazılmış yazıyı okumak sıkıntısına girmede Spencer.

Eğilip kartı yerden alır, bakmadan, kocaman kâğıt sepetine atarken biri —orada bulunan on-on beş kişinin içinden yalnız biri— gülecek oldu...

Spencer'e göre, postanede olup biten bu olaylar bir savaş ilânı demektir. Bu savaş ilânı, nasıl olsa, o yandan değilse bu yandan gelecekti, gelmeliydi... Bundan böyle Spencer'in içi daha rahat olacaktı... Telâssız, geniş adımlar atarak karşıya geçti, gazetecinin dükkânına girdi, kimseye selâm vermedi, acele etmedi.

Telefon bundan sonra da gene böyle çalacak mıydı karşısına kimse çıkmadan? Merak ediyordu. Bella'nın katilinin olup bitenden haberi var mıydı? Postanede miydi o sırada? Gazeteler koltuğunun altında, piposundan kısa kısa nefesler çekip mavi bir duman salarak, telâş göstermeden, evine döndü. Sokağın alt ucundan bakınca, yatak odasında duran Sheila'yı —hiç değilse, ancak Sheila olabilecek

birinin karaltısını— gördü; yaklaşıp onu daha iyi seçebileceği bir yere gelince, kadın gözden yitmişti.

Postanede olup biteni Christine'e açacak mıydı? Karar verememişti daha. O anda, usuna nasıl eserse öyle davranacaktı. Gerçeklemek istediği, Christine'le ilişkili bir nokta vardı. O sabah, yataktayken düşünmüştü bunu. Uyanmıştı ama, Christine tuvalet masasının önünde saçını taradığı sürece, gözlerini açmamış, yarı kapalı tutmuştu. Gözlendiğini bilmeyen, en doğal haliyle duran, kaşlarını çatmış, düşüncelere dalmış olan Christine'i hem gerçek yüzü, hem de aynadaki yansıısıyla iki ayn biçimde görüyordu Spencer.

Birazdan işliğine gidip kapanacaktı. Orada, ailesinin, kendi çocukluğunun resimleriyle dolu eski, sarı bir zarf dururdu. O zarftan, Christine'in o sabah aynanın önündeki haliyle karşılaştıracağı bir resim çıkarıp bakacaktı: Christine'in halini annesinin hangi resmiyle karşılaştıracağını iyi biliyordu.

Sabahki izleniminde yanılmamış idiyse, kişinin alınyazısı tuhaf bir şeydi. Hem, gerçekte, o kadar da tuhaf değil... Belki hemen hemen her şey, böylece açıklanabilirdi.

Christine de bu sabah, Spencer'in yaptığı gibi, perdenin biraz gerisinde durarak, Spencer'in kendisini görmediğini sanarak, onun eve yaklaşmasını gözetliyordu.

Christine'in haberi olmuş muydu olan bitenden? Olmayacak bir şey de değildi hani.

Weston Christine'e postaneden telefon etmiş olabilirdi pekâlâ...

İyi bir kadındı Christine. Spencer'i çok sever, mutlu olması için elinden geleni yapardı; yardım kurullarında, yoksulluk içinde olanların tasasını dağıtmak, acılarını dindirmek üzere çalıştığı gibi...

"Gazeteler yeni bir şey yazıyor mu?"

"Bakmadım daha."

"Ryan seni görmek istiyormuş."

"Telefon mu etti?"

Christine nasıl karşılık vereceğini bilemedi. Spencer işin daha korkulu olduğunu sezdi.

Masanın üzerinde duran ufak, sarımtırak kâğıdı yeni görüyordu.

"Bu çağrıyı bir polis getirdi. Saat dörtte Litchfield'de, coroner'in dairesinde olacaktı."

Çağrıyı getiren adamdan bir şeyler öğrenmeğe çalıştım. Anlaşılan, bütün tanıkları yeniden dinliyorlarmış; hiçbir şey

bulamadıktan için soruşturmaya yeniden başlıyorlarmış."

Bu kadar durgun duruşu karısını kaygılandırıyordu ama Spencer başka bir şey yapamazdı... Christine'e bakarken düşündüğü ne karısıydı, ne soruşturmaydı, ne de Bella... Annesini düşünüyordu, herhalde hâlâ Ver-mont'ta oturan annesini...

"Seninle gelmemi ister misin?"

"Hayır."

"Kaçta yemek yiyelim?"

"Sen bilirsin."

İşliğine girip kapısını örttü. Masanın üzerinde duran kâğıda, ileride bunun bir önemi olacaktı, postanedeki olayın günü ile saatini yazdı, bu notun yanına da birkaç ünlem kondurdu.

Bir çekmece açtı, zarfı alıp içindeki resimleri önüne yaydı. Kendi çocukluk resimleri ilgilendirmiyordu onu; sayısı pek azdı zaten bunların, hemen hemen hepsi, okullarda çekilen çeşitten toplu resimlerdi. Spencer'de babasının bir tek resmi vardı; yirmi beş yaşındayken çektiği ufak bir resim... Babası, sevinçle üzücü şaşırtıcı bir biçimde karıştırarak gülümsüyordu bu resimde.

Spencer babasına benzemiyordu; olsa olsa başının pek uzun biçimi, imiği çıkık uzun boynu babasını andırabilirdi.

Elini aradığı resme, annesinin yüksek yakalı mavi giysisiyle çektiği resme götürdü. Resim küçük olduğu için masanın üzerinde duran büyüteci eline aldı; resmi inceledikçe bakışında bir acılık belli olmağa başladı.

İki kadının ne bakımdan benzeştiklerini söylemek güçtü; benzeşim, yüzlerinin çizgilerinden çok anlatımındaydı; daha doğrusu, bir "insan tipi" işiydi bu.

Christine'e saçını tararken baktığında aldanmamıştı. Her ikisi de aynı tipe giren kadınlardı. Belki annesi de —o kadar gücendiği, kırıldığı annesi de— gerçekte, babasını mutlu kılmak için elinden geleni yapmıştı.

Ama kendi bildiğince yapmıştı... Başka türlü de olamazdı, ancak kendi bildiğince yapmış olabilirdi yaptıklarını... Yaptıklarını herkesin ona-dığına, uygun bulduğuna emindi; çünkü ne yapsa, topluluğun kabul ettiği biçimde yapıyordu. Kilisede, Christine gibi yürekli yürekli ilâhi söyleyebilir, din kardeşlerinin kendisini aralarından atabileceğinden korkmazdı.

Kendisini Christine'le evlenmeğe götüren şeyin içgüdü olduğuna mı inanmalıydı Spencer? Kendini sanki Christine'in kanadı altına sokmak, daha doğrusu, Christine'in buyrultusuna bırakmak yahut kendini kendinden korumak için mi evlenmişti acaba?

Bu doğrudu işte. Her zaman babasının durumuna düşmek, onun gibi ölmekten korkmuştu. Babasını pek az tanımıştı zaten. Onun üzerine bildiklerini hep ailesinden, Özellikle annesinden işitmişti. Daha ufacık bir çocukken onu yatılı okula vermişlerdi; yaz tatillerini de çoğu zaman bir dinlenekte geçirirdi, dinlenek olmazsa onu uzak yerlerde oturan teyzelerinin yanına gönderirlerdi. Öyle ki annesiyle babasını pek seyrek o-larak bir arada görebilirdi.

Babasının kapatmaları varmış. Öyle diyorlardı. Sonraları, işin tıpkı böyle olmadığını anlamıştı. Çeşitli kaynaklardan aldığı bilgileri karşılaştırmış, gerçekleştirmiş, düzene sokmuştu; babasının ansızın —usuna esince— ortadan yittiğini, haftalarca görünmediğini, sonra da Boston'un, New York'un, hattâ Chicago ile Montreal'in en kötü, en aşâğılık yerlerinde ortaya çıktığını anlamıştı.

Onu bulduklarında yalnız olmamış, ama yanındaki kadın yahut kadınların pek öyle önemi yokmuş, içermiş. Onu bu hastalıktan kurtarmağa çalışmışlarmış, iki kez bir sağlık yurduna sokmuşlarmış. Onu sağaltmaktan sonunda vazgeçtiklerine bakılırsa, iyileşecek gibi değilmiş herhalde...

Annesi o zamanlar küçük Spencer'e bakar, içini çekerek başını sallar:

"Tanrı vere de babasına çekmiş olmaya!" derdi.

O ise, babasına benzeyeceğine her zaman inanmıştı. Babasının ölümü üzerine büyük bir yığıya kapılması da herhalde bu inancından ileri geliyordu. Cenaze törenine katılması için onu liseden getirttikleri zaman Spencer on yedi yaşındaydı. O gün, en önemli kişi o değildi. En önemli kişi, tabutunda yatan ölüydü. Bununla birlikte Spencer, bu pazar günü kilisede duyduklarının hemen hemen aynısını duymuştu o gün. Kim bilir, belki de geçmiş usuna getirdiği için, pazar günü bu duyulan yaşamışa gene...

Cenaze töreni günü kilise tıklım tıklım doluydu. Çünkü babasının ailesi ileri gelen ailelerdendi; annesinin ailesi ise —Harness'ler— daha da büyük bir aileydi. Tabutun çevresindekiler ölüyü hep birlikte aynı güçle yeren bir topluluk oluşturunuyordu sanki; papazın, insanların anlayamayacağı taşanları, yaşanılan olan Tanrıdan söz edişinde, açıkça belli olan bir rahatlama vardı.

Tanrı onları Stuart S. Ashby'den kurtarmıştı sonunda... Gerçekte Ashby, ağzına bir kurşun sıkılmıştı; işin tuhafı, bu iş için kullandığı tabancayı nereden edindiği bir türlü öğrenilememişti. Oysa bir soruşturma açılmıştı. İşe polis karışmıştı. Babası, Boston'da, mobilyalı olarak kiraya verilen bir odada kıymıştı canına; ölüm anında Ashby'nin yanında bulunan, saatini alarak kaçan kadın da, daha sonra ele geçirilmişti.

Başsağlığı dilemek üzere söylenen sözler bile,

"Eh Hanımefendiciğim, çok çektiniz ama işte kurtuldunuz sonunda!" anlamına geliyordu.

Babası, suçlarının bağışlanmasını dileyen güzel bir mektup yazmıştı. Annesi, mektubun bütün sözlerine ancak gerçek anlamlarını vermiş, onu herkese okumuştı; yalnız Spencer, iki anlamlı birtakım tümcelerin acı bir alay olup olmadığını sormuştu kendi kendine...

"Kendini hiçbir zaman içkiye vermeyeceğini umarım, çünkü babana çektiysen..."

Spencer o kadar korkmuştu ki yirmi beş yaşına değin ağzına bira bile koymamıştı.

Kendisini en çok etkileyen şey belirli, şu ya da bu kötü alışkı, şu ya da bu kesin tehlike değildi de, belirsiz bir şeylerin, örneğin büyük şehirlerin birtakım mahallelerinin, birtakım sokakların giderek, birtakım ışıkların, birtakım ezgilerin, hattâ birtakım kokuların çekimiydi...

Spencer'in düşüncesince, annesinin dünyası olan bir dünya vardı; içindeki her şeyin barış, temizlik, güvenlik, saygı olduğu bir dünya... İşte bu dünya, babasını içinden attığı gibi Spencer'i de içinden atmağa eğingendi.

Spencer, açık yürekli davrandığı zamanlar böyle düşünmezdi ama; gerçekte, o dünyaya sırt çevirmeğe kalkışan, baş kaldırmağa bakan, o dünyayı yadsımak isteyen kendiydi. Ara sıra o dünyadan tiksindiği oluyordu.

Yağmurlu akşamlar, birtakım barların kapısını görmek bile baş dönmesi verirdi ona.

Dilencilerin, serserilerin ardından imrenme ile bakardı. Sokaklarda ölmenin alnına yazılı olduğuna inanmıştı öğrencilik çağlarında... Hem uzun bir süre taşımıştı bu inancı.

Christine'le bu yüzden mi evlenmişti? Sonunda her şey günah haline gelmişti. Bütün yaşamını günahıtan kaçmakla harcamıştı. Evleninceye değin, bir izci —ama artık yaşı küçük olmayan bir izci— gibi, yaz tatillerinin birçoğunu çantası sırtında, yapayalnız geçirmişti.

"Yemek hazır Spencer."

Christine resimleri görmüştü ama bu konuda hiçbir şey söylemedi. Spencer'in annesinden daha anlayışlı, daha duygundu. Yemekten sonra Spencer, ocağın önündeki koltuğa oturup biraz kestirdi; telefon çalınca ürperdi, yerinden kalkmadı; adını söyledikten sonra artık hiçbir şey demeden karşı yanı —her zamanki gibi— dinleyen Christine'e baktı. Christine telefonu kapadığı zaman, Spencer sorusunu nasıl soracağını bilemedi, beceriksizce kekeledi:

"O muydu?"

"Kimse konuşmadı."

"Soluk alışını duydun mu?"

"Duydum gibi geliyor bana."

ikircim içindeydi Christine.

"Seninle birlikte gelmemi gerçekten istemiyor musun?"

"İstemiyorum canım. Yalnız gideceğim."

"Sen coroner'ın yanındayken ben de Litchfield'de biraz alışveriş ederim."

"Ne alacaksın?"

"Ufak tefek bir sürü şey... Tire, düğme, lastik..."

"Bunlar burada da bulunur."

Bu durumda, yanına birini alarak gitmek istemiyordu. Kimsenin kendisiyle birlikte gelmesini istemiyordu. Ryan'ın yanından çıkacağı saatte ortalık iyice kararmış olacaktı; bir kenti —ufacık bir kent de olsa— nice zamandır elektrik ışığında görmemişti...

Gidip scotch şişesini aldı getirdi, kendine bir içki hazırladı, sordu:

"Sen de ister miydin?"

"Sağ ol, şimdi içmem."

Christine şunu da eklemekten kendini alamadı:

"Çok içmesen iyi olur. Ryan'ı göreceğini unutma..."

Spencer hiçbir zaman ölçüyü kaçırmaz, sarhoş olmazdı. Olmayacak kadar korkardı sarhoşluktan! Karısını kaygılandıran şey, Spencer'in şişeye başka türlü bakmağa başlamış olmasıydı, ondan artık eskisi kadar korkmuyormuş gibi bakması...

Zavallı Christine! Kendisiyle birlikte gelip onu korumağı o kadar istiyordu ki! Belki de ona olan sevgisinden çok, annesi gibi, görev duygusundan ötürü Spencer'in yanında olmak istiyordu. Belki de topluluk' adına davrandığından bunu dilemekteydi. Öyle değil miydi? Doğru değil miydi bu?

Belki de değildi, kim bilir? Spencer üstelemedi. Christine, onu sözcüğün bütün anlamıyla seven bir kadın değildi belki de. Tutkuyu bilecek bir kadın değildi. Kim bilir? Gene de onu pek çok severdi belki de...

Bardağına koyduğu içkiyi içmesine baktıkça, karısının duyduğu korku yüzünde o kadar belli oluyordu ki... Spencer, Christine'e acıyacaktı neredeyse... Bir araba bulabilecek olsa", Spencer'i kendi benliğinin yarattığı tehlikeden korumak üzere arkasından gelirdi herhalde...

Neyse! Hayır! Allah kahretsin! Viskisini bir dikişte içti, bardağını yeniden doldurdu; bile isteye yapmıştı bunu...

"Spencer!"

Anlamıyormuş gibi baktı Christine'e.

Christine, üsteleme yürekliliğini bulamadı kendinde. O sabah, postanede, emmioğlu Weston'un da, üstelemeğı gözü yememişti. Oysa Ash-by, Vaughan'ın karşısındaiken hiçbir şey söylememişti. Vaughan'ı korkutacak bir hal bile takınmamıştı. Kendisini yere vuran adama uzun u-zun bakmakla yetinmişti; sonra çevresindekilere teker teker, ağır ağır gözünü dikmişti, o kadar...

Kim bilir? Pazar günü kilisedeyken, açıkça dönüp adamların gözüne gözünü dikseydi, ilâhilerini bu kadar inançla söylemekten vazgeçerler, bozulurlardı belki de...

Kötü kötü sırtarak:

"Karısını kaçırıp kaçınmadıklarını anlamağa gelmiş gene!" dedi.

Her zamanki sesi değildi bu. Kara, gösterişli arabası evinin önüne gelip durmuş olan Katz'dan hiçbir zaman söz açılmazdı evlerinde. Christine kocasına şaşkınlıkla, gerçek bir kaygıyla baktı. Spencer karısını şaşırttığını anladı ama bunun üzerinde durmadı; sokağa çıkmadan önce saçını taramak üzere yatak odasına girdi.

Christine bütün gün dikiş dikmişti. Kadınlar kimi günler dikiş dikmekle vakit geçirmeğı seçiyorsa, bu türlü çalışmanın kendilerini alçak gönüllü, ödüle hak kazanmış insanlar olarak göstermesinden değil midir?

"Haydi Allahaismarladık."

Karısını alnından öpmek için eğildi. Christine de, onu yüreklendirmek, uğursuzluğu yanından uzaklaştırmak istermiş gibi parmaklarının "ucuyla bileğine dokunmanın yolunu buldu.

"Hızlı sürme arabayı..."

Zaten öyle bir şey yapacak değildi. Ölümü bundan olsun istemezdi. Arabanın karanlığı içinde oturur, farların ışıklı uçurumunun dünyayı yutuşuna bakarken, rahattı. Demin Katz'ın geldiğini görünce umut kırıklığına uğramıştı; hele bu kez, adam yalnız birkaç saatliğine gelmiş olmasa gerekti... Her yolculuk sonrası gelişinde, evinde birkaç gün kalırdı; o günlerin sabahları, yatak odalarının penceresinde Ashby'nin gördüğü karaltı, Katz'ın tombul, tiksindirici bir doymuşluk içinde yüzen biçimi olurdu.

Ryan, bunu bilerek yapmış olsa gerekti. Spencer saat tam dörtte Ryan'ın işyerine geldiğinde, bekleme odasında kimseler yoktu. Gidip kapıyı tıkırdatmış, coroner'in, masasına oturmuş telefon etmekte olduğunu görmüştü. Aralık kapının önünü Bayan Moeller kesmişti. Spen-cer'e:

"Bir dakika oturmaz mısınız Bay Ashby?" demiş, kendisine bekleme odasının sandalyelerinden birini göstermişti. Spencer'i yirmi dakika bekletmişlerdi o odada. Bu süre içinde Ryan'ın odasına kimse girmemişti. Kimse de çıkmamıştı odadan. Bununla birlikte, Bayan Moeller gelip Spencer'i Ryan'ın odasına aldığı anda, odanın bir köşesinde uzun boylu, saçları fırça kesimli gençten bir adam oturuyordu.

Spencer'i o gençle tanıştırmadılar. O adam orada yokmuş gibi davrandılar. Genç adam, o karanlık köşede, ayak ayak üstüne atmış duruyordu öylece. Sırtındaki giysi. Yeni İngiltere havasında, ağır bir şeydi. Çekirdek fiziği ile uğraşan genç bilginlerin ağırbaşlı, çevresine biraz ilgisiz kalan hali vardı bu adamda. Bu genç, fizik bilgini değildi herhalde, Spencer bunu anlamıştı. Ancak epey sonra. Bill Ryan'ın, bilirkşi olarak çağırdığı bir hekim, bir ruh hastalıktan hekimi olduğunu öğrendi.

Spencer bunu önceden bilmiş olsaydı başka türlü mü davranırdı? Başka türlü davranmazdı herhalde. Coroner'e. gözünü dikip baktı; öyle ki sonunda Ryan bu bakıştan sıkıldı.

Ryan, buluncunu tartınca pek böbürlenebilecek bir adam değildi. Ka-rısı olmasaydı, mesleğinde bugün varmış olduğu yere varır mıydı? Ne gerekliyse onu yapmıştı her zaman; evlenmesi gerekli insanla evlenmişti; her zaman, hangi yanı tutmak gerekirse onu tutmuş, gülmek gerekince gülmüş, öfkelenmesi istendiği zaman öfkelenmişti. Bu kadar ağırbaşlı görünmek ona, ara sıra, güç gelirdi herhalde; dipdiri, canlı kanlı bir insandı, canı pek çok şeyler çekse gerekti. Canının çektiklerini rahat rahat elde etmenin bir yolunu bulmuş muydu? Bu işi

Bayan Moeller mi almıştı üstüne?

"Oturun Ashby. Haberiniz var mı bilmem, ama bir hafta süren soruşturmada sonra gene yerimizde sayıyoruz; bir parça gerilemiş bile olduğumuzu söylemeyeyim diye öyle diyorum. Soruşturmaya baştan başlamağa karar verdim. Önümüzdeki günlerde belki bir 'cinayet temsili' bile düzenleriz... Başlıca tanık sizsiniz, unutmuyorsunuz herhalde. Bu akşam, siz buradayken polis ufak bir deney yapacak, tanıklardan Bayan Katz'ın gördüğünü ileri sürdüğü şeyi gerçekten görmüş olup olamayacağını araştırarak. Sözün kısası, bu kez sıkı çalışacağız..."

Ryan belki de Spencer'i heyecanlandırmağı ummuştu ama tersine, bu az çok gözdağı veren konuşma, Spencer'in içine bir rahatlık salmıştı.

"İlk sorgudaki sorularımı, sıra ile, size yeniden soracağım. Bayan Moeller de yanıtlarınızı not edecek."

Bayan Moeller bu kez kanepede değil, bir yazı masasının önünde oturuyordu ama baktıktan gene o günkü kadar görünüyordu.

"Hazır mısınız Bayan Moeller?"

"Hazırım efendim."

"Ashby, belleğiniz sağlamdır herhalde... Genellikle, öğretmenlerin bir şeyi kolay kolay unutmadıkları düşünülür..."

"Bilmiyorum ama bir metni harfi harfine ezberleyen bir bellek demek istiyorsanız, o bende yok... Bir hafta önce verdiği karşılıkları ezberden yineleyebilecek adam değilim."

Ryan gibi bir adamın, durumundan memnun bulunması olur şey miydi? Gelecek seçimlerde yargıç olacak, aşağı yukarı on yıl sonra da Senato üyesi, belki de —yılda yirmi bin dolar maaşlı— bir Başyargıç, Connecticut Başyargıcı onuruna yükselecekti, içlerinde sağlam ayakkabı olmayanların da bulunduğu bir sürü insan ona işinde yükselmesi için yardım etmişlerdi, daha da edeceklerdi; bunun karşılığı olarak da Ryan üzerinde birtakım hakları olduğunu sanacaklardı...

"Karnızın bize söylediklerine göre, cinayet günü hava karardıktan sonra evden çıkmadınız..."

"Öyle."

O gün kullanmış olduğu sözleri hemen anımsıyordu Spencer. Düşündüğünün, demin Ryan'a söylediğinin tersine, tümceler tam olarak kalmıştı usunda; sorular da, yanıtları da... Öyle ki, artık bir oyun halini alıyordu bu; öğrencilerinin her yıl aynı sıralarda okudukları metinler gibi bir şey oluyordu.

"Niye?"

"Niye ne?"

"Niye çıkmadınız?"

"Canım istemiyordu da ondan."

"Karnız telefon edip... v.b.... v.b.... bunları geçelim, değil mi?"

"Nasıl isterseniz... Bu sorunun yanıtı şuydu: Doğru. Ben de ona yatacağımı söyledim. Öyle değil mi?"

Bayan Moeller başıyla doğruluyordu. Sorular, yanıtlar art arda diziliyordu. Aradan geçen zaman bu sorularla yanıtların birkaçını daha da ilginç kılıyordu.

"Kızı görmediniz mi?"

"Bana 'Allah rahatlık versin demeğe geldi.'"

Bir düşü andınıyordu bu durum; ikinci kez görülen, benzerliğin sonuna değin sürüp sürmeyeceğini merak ettiren bir düşü andınıyordu...

"Size yatacağımı mı söyledi?"

Kösesinde oturup duran o tanımadığı adama baktı. Adam şimdi kendisini daha dikkatlice süzüyor gibi geldi Spencer'e. Bu yüzden ilk sorguda verdiği karşılığı unuttu, yenisini verdi:

"Ne dediğini işitmedim," dedi.

İlk kezinde yaptığı açıklama daha uzun olmuştu. Belki, kendisiyle tanıştırmadıkları adama ansızın duyduğu ilgiden ötürü, belki de imge yaratan "yatmak" sözü yüzünden, Spencer'in gözünün önüne yerde yatan Bella'nın hali geldi, bütün ayrıntılarıyla birlikte...

"Yorgun musunuz?"

"Hayır. Neden?"

"Bezgin gibi, kaygılı gibi görünüyorsunuz da..."

Ryan arkadaşına doğru dönmüş, onunla göz göze gelmişti... Bu bakışın anlamı sonradan anlaşıldı.

"Görüyorsunuz ya!" demeğe getirmiş olsa gerekti.

Foster Lewis —o adamın adıymış— konuşmadı. Bir kez olsun söz almadı. Orada resmî görevle bulunmuyordu herhalde. Ashby yasaları bilmezdi ama resmî bir bilirkişi incelemesinin başka bir yerde, bir hastane ya da muayenehanede yapılacağını, hele odaya —coroner'ın yazmanı da olsa— bir kızın sokulmayacağını düşünürdü.

Hem Ryan ne diye bir ruh hastalıkları hekiminin düşüncesini gereksiyordu? Ashby'nin davranışı kendisine düzgünsüz mü görünmüştü? Yoksa, kendisine göre, Bella'yı ancak dengesi bozuk bir adam mı öldür-

muş olabilirdi? Bu yüzden de, şüpheli görülenlerin her biri üzerine bir uzmanın ne düşüneceğini öğrenmek mi istiyordu?

Spencer kendi kendine bu soruları sormağa başlamamıştı daha. Hep geçen sorgunun metni üzerinde duruyorlardı.

"Saat kaçtı?"

"Bilmiyorum."

"Şöyle, aşağı yukarı?..."

"Hiç bilemeyeceğim."

"..."

"..."

"Sinemadan mı dönüyordu?"

"..."

Sorular soruluyor, yanıtlar veriliyordu. Sonuna geliyorlardı artık.

"Bağında şapkası, sırtında mantosu mu vardı?"

"Evet."

"Nasıl?"

Düşünmeden karşılık vermiş, yanılmıştı. Düzeltti.

"Bağışlayın. Başında koyu renkli beresi vardı demek istedim."

"Emin misiniz?"

"Evet."

"Çantasını anımsamıyor musunuz?"

"..."

"..."

"Sevgilileri var mıydı?"

"Erkek arkadaşları vardı, kız arkadaşları vardı."

Bunun doğru olmadığını biliyordu artık. En az iki oğlan onunla sevişmişlerdi. Ama belki de sevişirken, işin sonuna değin gitmemişlerdi, yoksa gazete başka sözler kullanırdı bunları anlatırken...

"Neye daldınız?"

"Hiç..."

"Ardını bırakmayan biri var mıydı acaba? Biliyor musunuz?"

"Ben..."

"Dinliyorum. Siz?..."

"Geçen günkü gibi mi karşılık vermeliyim?"

"Doğruyu söyleyin."

"Gazeteleri okudum."

"O hâlde sevgilileri olduğunu biliyorsunuz..."

"Evet."

"Bunu öğrenince tepkiniz ne oldu?"

"Önce inanmak istemedim."

"Niye?"

Artık metne hiç mi hiç bağlı kalmıyorlardı. Karşılıklı olarak, metnin yolundan çıkmışlardı, içinden geldiği gibi konuşan Spencer, gözünü Ryan'ın gözüne dikmiş, şöyle söylüyordu:

"Çünkü uzun süre, erkeklerin namuslu, kızların iffetli olduğuna i-nandım..."

"Artık inanmıyorsunuz, öyle mi?"

"Herhalde, Bella Sherman konusunda inanmıyorum artık... Olup bitenleri biliyorsunuz, değil mi?"

O zaman coroner'in ahlak, yağlı suratı ileriye doğru uzandı:

"Ya siz?..."

III

Başka çeşit birtakım sorulara geçilecekti. Ryan'ın önünde duran kâğıtta bu konuda, bir başkasının el yazısıyla yazılmış notlar vardı. Ryan bu sorulan sormağa başlamadan önce, köşesinde o dalgın haliyle oturup duran Foster Lewis'e baktı, sonra biraz çolpaca konuşarak:

"Bayan Moeller, sorgunun bu bölümünü gidip odanızda temize çekebilirsiniz sanırım," dedi.

Baş başa kaldıklarında kızı nasıl çağırırdı acaba? Bayan Moeller'in iri gözleri, etli dudakları, kocaman göğüsleri, yürürken ırgaladığı kocaman kalçaları vardı. Ashby'nin önünden geçerken ona ıslık ıslık gözlerle baktı —her erkeğe öyle bakardı herhalde—, bitişik odaya girip gözden yitene değin de kalçalarını ırgaladı durdu; odanın kapısı aralık kaldı. Ashby iyiden iyiye rahatlamıştı. Gitti, piposunu coroner'in hemen hemen burnunun dibinde, yazı masasının üzerinde duran bir tablaya boşalttı; bu tabla Ryan'ın purosunun külünü silktiği tablaydı. Puposunu ancak yeniden doldurup ateşledikten sonra geldi yerine oturdu; saç fırça kesimli, konuşmadan duran adam gibi ayak ayak üstüne attı.

"Görüyorsunuz, bundan sonra yanıtlannız tutanağa geçmeyecektir.

Size sormak istediğim sorular, gerçekten, biraz daha özel, daha kişisel sorular..."

Ashby'nin buna karşı durmasını bekliyor gibiydi. Oysa Ashby böyle bir şey yapmaktan sakındı.

"Önce babanızın neden ölmüş olduğunu sorabilir miyim?"

Biliyordu. Önündeki kâğıtta bunlar yazılı olsa gerekti; ama yazılar ya pek küçük ya da kargacık burgacık yazılar olduğu için onları okumakta güçlük çekiyordu. Bu sorunun karşılığını ne diye Spencer'e verdirmek istiyordu? Nasıl bir tepki göstereceğini mi merak etmişti?

Ashby, ortada neler döndüğünü anlamış olduğunu göstermek üzere, karşılığını Lewis'in oturduğu köşeye doğru dönerek verdi.

"Babam kendini öldürdü. Ağzına bir kurşun sıkarak..."

Foster Lewis hâlâ ilgisiz, dalgın duruyordu. Ama Ryan, sevdikleri öğrencilerini sözlü sınavlarda yüreklendirmek isteyen öğretmenlerin yaptığı gibi, başını hafif hafif sallıyordu.

"Niye böyle yapmış acaba, biliyor musunuz?"

"Yaşamaktan usanmıştı sanırım, öyle olsa gerek..."

"Demek istediğim, işleri mi kötü gitmişti yoksa o anda umulmayan birtakım güçlüklerle mi karşılaşmıştı?"

"Ailemin dediğine bakılırsa, kendi parasının altından girip üstünden çıktığı gibi, annemin parasının da bir bölümünü yemişti..."

"Babanızı çok sever miydiniz Bay Ashby?"

"Onu pek az tanıdım."

"Eve pek mi seyrek gelirdi?"

"Ben hemen hemen bütün çocukluğumu yatılı okullarda geçirdim de..."

Kâğıdı görünce, Ryan'ın yüzüne bakınca, Spencer zaten böyle sorularla karşılaşacağını kestirmişti. Bu adamın da, arkadaşının da, ne aradıklarını, ne öğrenmek istediklerini anlıyordu ama kılı bile kıpırdamıyordu; yaşamı boyunca kendini pek seyrek bu kadar uyanık, bu kadar rahat duymuştu.

"Babanızı nasıl tasarladınız? Nasıl bir adamdı sizce?"

Spencer gülümsedi.

"Sizin düşündüğünüz nedir Bay coroner?... Çevresindekilerle anlaşılamadığını, çevresindekilerin de onun değerini anlamadıklarını sanırım."

"Öldüğünde kaç yaşındaydı?"

Spencer bir an düşünmek zorunda kaldı; anımsayınca da biraz şaşırdı.

Utanmış gibi:

"Otuz sekiz yaşındaydı," dedi.

Spencer'in bugünkü yaşından üç yaş küçük... Babasının kendi kadar yaşamamış olduğunu düşünmek Spencer'i tedirgin ediyordu.

"Sizi herhalde üzen bu konu üzerinde çok durmamamı istersiniz sanırım."

Hayır. Üzücü değildi bu konu. Can sıkıcı bile değildi. Ama onlara bunu söylememenin daha uygun düşeceğini düşündü Spencer.

"Okuduğunuz okullarda çok dost edindiniz miydi Bay Ashby?"

Spencer biraz düşünmekten yüksünmedi. Gerçi içi pek rahattı ama bu işi yeğnisemiyordu.

"Herkes gibi benim de arkadaşlarım vardı."

"Ben dostlardan söz açmıştım..."

"Çok dostum olmadı. Pek azdı sayıları."

"Yoksa hiç mi olmadı?"

"Doğrusu ya, dost sözünü en dar anlamıyla alırsak hiç dostum olmadı."

"Demek, yalnızlığı seven bir insandınız..."

"Hayır. Pek öyle değil. Ayaktopu, beyzbol, hokey takımlarına girdim. Tiyatro oyunlarında rol bile aldım..."

"Ama arkadaşlarınızın yanında olmağa can atmazdınız, öyle mi?..."

"Belki de onlar benim yanıma gelmeğe can atmazdı..."

"Babanızın kötü ünü yüzünden mi?"

"Bilmem... Öyle bir şey söylemek istemedim."

"Bay Ashby, belki de siz çekingendiniz, siz alıngandınız da ondan... Ne dersiniz? Her zaman pek parlak bir öğrenci diye tanınmışsınız. Hangi okula gittiyseniz, sizi zeki, ancak kabuğuna çekilmiş, karasevdaya eğilimli bir çocuk diye anımsıyorlar..."

Spencer, yazı masasının üzerinde başka başka okulların başlıklı kâğıtlarını görebiliyordu. Okuduğu her okula yazılar yazılmış, nasıl bir kişi olduğu üzerine doğrudan doğruya, yerinden bilgi edinmeğe çalışılmıştı. Kim bilir? Belki Ryan'ın önünde şu anda, Spencer'in sekizinci sınıftayken Latince dersinden aldığı notlar, ya da —kendisine bir laboratuvarda çalışmasını salık veren— sakallı öğretmenin Spencer üzerindeki düşünceleri duruyordu...

Gazetelere bakılırsa, kentin delikanlılarının hepsiyle kızlarının çoğu sorguya çekildikten başka, millerce ötelere değin gidilerek sinema me-

raklıları, benzinciler, barmenler de sorguya çekilmişti. Virginia'da da F.B.I., Bella'nın geçmişini araştırmış, okul yıllarını incelemiş, böylece ortaya yüzlerce insanın adı atılmıştı.

Oysa bütün bunlar, bu devce işler, yalnız sekiz gün içinde görülmüştü, insanı şaşırtacak kadar büyük bir çaba harcanması demek değil miydi bu? Bunları düşününce Spencer'in usuna kısa bir süre önce okulda gösterilen bir bilim filmi geldi; bu filmde, yabancı mikropların yaklaşması karşısında akyuvar ordularının usa durgunluk veren savaş hazırlığı gösteriliyordu.

Binlerce kişi, her hafta yollar boyunca, kazaya uğrayıp ölüyordu; her gece binlerce kişi yataklarında can veriyordu ama bunlar, toplumsal yapıda herhangi bir "ateşe" yol açmıyordu. Ama bir kız, bir Bella Sherman boğulmaya görsün, bütün hücreler kaynaşmağa başlıyordu.

Christine'in kullandığı deyimle söylemek gerekirse, topluluğun ya-şayakalması söz konusu oluyordu da ondan değil miydi bütün bu gürültü? Biri kuralları çiğnemişti. Kuralların dışına çıkmış, yasalara meydan okumuştı; işte bu "biri" bir yıkım ögesi olduğu için ele geçirilmeli, cezalandırılmalıydı.

"Gülümsüyorsunuz Bay Ashby..."

"Hayır Bay coroner."

Ryan'ı, mahsus, coroner diye çağırıyordu. Ryan ne yapacağını şaşı-nyordu bu yüzden.

"Bu sorgu size tuhaf mı geldi?"

"Emin olun, öyle bir şey yok... Dengemin bozuk olup olmadığını öğrenmek istemenizi çok iyi anlıyorum. Gördünüz ki sorularınızı elimden geldiğince iyi yanıtlamağa çalıştım. Bundan sonra da öyle yapmak niyetindeyim."

Lewis de, istemeyerek gülümsemişti. Ryan, bu çeşit işlemleri başarıya götürebilecek ustalıkta bir adam değildi. Kendi de anlıyordu bunu; sandalyesinin üzerinde bir türlü rahat edemiyor, öksürüyor, purosunu tablaya bastırıyor, bir yenisini alıp ucunu yere tükürdükten sonra yakıyordu.

"Evlenmekte geç mi kaldınız Bay Ashby?"

"Otuz iki yaşında evlendim."

"Bugün buna geç evlenmek diyoruz... O zamana değin başınızdan çok serüven geçti mi?"

Spencer şaşaladı, sustu.

"Sorumu işitmediniz mi?"

"Karşılık vermeli miyim?"

"Verip vermemek sizin bileceğiniz iş..."

Kapısı hâlâ aralık duran, makine tıkırtısı işitilmeyen bitişik odada Bayan Moeller bu konuşmaları dinliyor olmalıydı. Ashby, bunu da umursamıyordu artık; ne olacaktı sanki?

"Kullandığınız sözü anlıyorsam Bay Ryan, başımdan öyle serüvenler geçmedi demeliyim..."

"Âşıkdaşlık ettiğiniz kimseler oldu mu?"

"Hayır. Bunu hele, hiçbir zaman yapmadım."

"Kadınlarla arkadaşlık etmekten kaçmıyordunuz anlaşılan..."

"Kadınlarla arkadaşlığı aramıyordum."

"Bu sözlerden, evlendiğiniz güne değin cinsel ilişkiniz olmadığını mı anlamalıyım?"

Gene sustu Spencer. Ama her şeyi ne diye anlatmayacaktı sanki?

"Hayır, öyle değil. Cinsel ilişkilerim olmuştu."

"Sık sık mı?"

"Bir on kez kadar diyelim.;."

"Kızlarla mı?"

"Hiçbir zaman..."

"Evli kadınlarla mı?"

"Hayır. Bunu meslek edinmiş kadınlarla."

Kendisine bunu mu söyletmek istiyorlardı? O kadar olağanüstü bir şey miydi bu? Yaşayışını güçleştirmek istememişti, o kadar... Bir kez yalnız... Bir şeyler olduydu... Ama kendisine bunu sormuyorlardı.

"Evlendikten sonra kendi karınızdan başka kadınlarla ilişkileriniz oldu mu?"

"Hayır Bay Ryan."

Gene keyiflenmişti. Ryan gibi bir adam karşısında, ister istemez, bir üstünlük duyuyordu kendisinde; yaşamında pek seyrek duymuş olduğu bir üstünlük... .

"Evinizde kaldığı süre içinde Bella Sherman'a hiçbir zaman ilgi duymamış olduğunuzu söyleyeceksiniz sanırım..."

"Elbette. Varlığının ancak farkına vardım."

"Hiç hastalandınız mı Bay Ashby?"

"Çocukken kızamıkla kızıl oldum, iki yıl önce de bir göğüs ingini geçirdim."

"Sinir bozuklukları?"

"Benim bildiğim, böyle bir şey olmadı. Kendimi, bu bakımdan her zaman sağlam görmüşümdür."

Belki böyle davranmakla yanlış bir şey yapıyordu. Bu çeşit adamlar kendilerini savunmakla kalmazlar, kullanacakları savutları seçmekte de öyle ince eleyip sık dokumazlar; çünkü bu adamlar "yasa"nın kendidir... Şu anda suçluyu bulmak kendileri için çok mu önemliydi? Suçlu diye gösterecekleri herhangi biri onlara yetmez miydi? Sorun neydi? Cezalandırmak. Ama neden ötürü cezalandırmak?

Gerçekte Ashby, bu adamların gözünde, Bella'nın ırzına geçip onu boğan adam kadar tehlikeli değil miydi? Çok görmüş geçirmiş olan koca Bay Holloway'e bakılırsa, katil yıllarca rahat duracak, kimsenin kendisinden şüphelenmeğe kalkışmaması için de oldukça derli toplu yaşayacaktı. Ama belki bir gün, on yıl, yirmi yıl sonra bir gün, karşısına fırsat çıkarsa bu işi yeniden yapacaktı.

Demek ki cinayete kurban gidecek kimse umurlarında değildi nasıl olsa. Bir cesedin önemi mi olurdu onlar için?

İlkelere ilişkin bir sorundu bu. İmdi, bir haftadan beri, Crestview School öğretmenlerinden Spencer Ashby'nin artık "kendilerinden" olmadığına inanmış durumdaydılar.

"Size soracak başka sorum yok efendim..."

Ne yapacaklardı şimdi? Spencer'i oracıkta, hemen, tutuklayacaklar mıydı? Neden yapmasınlardı sanki? Spencer'in boğazı biraz kurumuştı; ne de olsa insanı etkileyen bir durumdu bu... Bu kadar rahat konuşmuş olduğu için şimdi yerinmeğe bile başlıyordu. Karşısındakileri kırmıştı belki de... Bu adamlar, alaydan korktukları kadar hiçbir şeyden korkmazlardı. Önemli olduğuna inandıkları sorular sorduklarında kendilerine ağırbaşlılıkla karşılık verilmesi iyi olurdu...

"Ne dersiniz Lewis?"

Adamın adı işte o zaman söylendi ancak... Ryan bir parçacık takılğan ama iyi bir adam hali takınarak kendini o zaman ele verdi.

"Foster Lewis'i muhakkak işitmişsinizdir Ashby. Genç kuşak ruh hekimlerinin en ünlülerinden biridir. Bu cinayete ilişkili olarak yaptığım sorguların birkaçında, bir arkadaş sanıyla yanımda bulunmasını rica ettim. Sizin için neler düşündüğünü

bilmiyorum daha. Gördünüz işte; onunla öyle gizli gizli fısıldaşmadık. Benim söyleyebileceğim şey, sınavı basan ile verdiğinizdir."

Hekim incelikle gülümseyerek eğildi.

"Bay Ashby, besbelli, zeki bir insan," dedi.

Ryan, biraz da çocuksu bir halle:

"Doğrusu ya, onu geçen günküne göre daha yatışık gördüğüm için sevindim," diye ekledi... "Onu evinde sorguya çektiğim gün öylesine gergin, hani, deyim uygun düşerse, öylesine... yeğindi ki bende bıraktığı izlenim biraz üzücüydü..."

Üçü de ayaktaydı. Onu bu akşam tutuklayacağı benzemiyorlardı. Meğer ki Ryan, açık davranmaktan çekine, Spencer'in yolunu merdivenin dibinde sheriff'e kestire...

Yapabilirdi de böyle bir şeyi...

"Bugünlük bu kadar Ashby... Soruşturmayı sürdüreceğim elbet. Gerekli olduğu sürece soruşturmamı sürdüreceğim."

Ryan elini uzattı, iyi bir belirti miydi bu, kötü bir belirti mi? Foster Lewis de uzun, kemikli elini uzattı.

"Memnun oldum..."

Bayan Moeller, neden sonra makinede yazısını yazmağa başlamıştı; bitişik odadan çıkmadı. Bu arada, bütün yapı boşalmıştı; yalnız birkaç lamba yanıyordu, özellikle geçeneklerle giriş yerinde... içinde kimsenin kalmadığı odaların kapıları açıktı; canı isteyen bu odalara dalabilir, rahat rahat dosyaları karıştırabilirdi. Tuhaf bir duyumdur bu. Yanlışlıkla bir yargılama salonuna girdi Spencer; apak duvarları, duvarlarının meşe tahtası kaplamaları, sıraları, ağırbaşlı yalınlığı, tıpkı kiliselerine benzetiyordu burayı. Kendisini tutuklamayacaklardı, besbelli. Çıkış kapısının önünde kendisini kimse beklemiyordu. Ana caddeye çıkağında da ardından kimse gelmedi... Caddede, arabasına doğru yürüyecek yerde, gözleriyle bir bar aradı.

Susamış değildi. Canı içki içmek istiyor değildi. Soğukkanlılıkla, bile isteye yapduğu bir edimdi bu; bir çeşit protestoydu... Demin, kaygılanan Christine'in karşısında, iki bardak scotch'u üst üste devirdiği zaman da buna benzer bir şey yapmıştı.

Christine Litchfield'e kendisiyle birlikte gelmek için bu kadar bekin-diydi; şimdi yaptığı şeyi, yapmağa kalkar diye korktuğundan değil miydi bu bekinmesi?

Pek de öyle değildi; Christine'i böyle boş yere kötölememesi gerekirdi. Christine sorgunun sıkıntılı geçeceğini, Ryan'ın yanından çıkınca Spencer'in keyfinin belki de kaçmış olacağını düşünmüş, kocasını yeniden neşelendirmek için yanında bulunmak istemişti.

Ama aynı zamanda, içmesini önlemek istiyordu. Belki de daha kötü bir şey yapmasının önüne geçmek istiyordu; Spencer'e pek güveni yoktu Christine'in. Biribirine kenetlenmiş kalabalığın bir üyesiydi o. "Topluluğun kilit taşlarından biri" demek geliyordu içinden Spencer'in...

Evet, Christine'e sorulsa, kocasına güvendiğini söylerdi. Genellikle öyleydi. Ama emmioğlu Weston gibi, ya da Ryan gibi tepki gösterdiği anlar yok muydu?

Çünkü Ryan, Spencer'in suçsuzluğuna hiç inanmıyordu. Konuşmalarının sonuna doğru bu kadar keyifli davranması da bundandı, besbelli. Ashby'nin artık batağa batmağa başladığına inanıyordu. Bundan böyle, sabırla beklemek, kurnazca davranmak yeterdi ona göre. Ryan eninde sonunda Ashby'yi tuzağa düşürecek, attorney generalin önüne hiçbir yönden çürütülemeyecek bir dava götürecekti.

Kar serpeiliyordu. Dükkânlar kapanmıştı, camlıkların lambaları yanmıştı; kadınlar için hazır giysi satan bir dükkânın camlığında çırılçıplak üç manken tuhaf tuhaf duruyor,

yoldan gelip geçenlere sanki selâm veriyordu.

Sokağın köşesinde bir bar vardı ama orada tanıdıklara rastlayabilirdi; oysa canı konuşmak istemiyordu hiç. Belki de Ryan'la Foster Lewis orada oturmuş Spencer'i konuşuyorlardı. Üçüncü dörtyol ağzına değin yürümeği uygun buldu. O güne dek ayak basmamış olduğu bir meyhanenin sıcak havasına, hafif aydınlığına daldı.

Televizyon açıldı. Göstergeçte, masada oturan bir adam son haber bültenini okuyor, seyircilerini görebilecekmişçesine, arada bir, başını kaldırıp ileriye doğru bakıyordu. Tezgâhın ucunda, biri işçi kılığında iki adam oturmuş, bir evin yapı işini konuşuyorlardı. Ashby dirseklerini tezgâhın önündeki çubuğa dayadı, hafif ışığın az aydınlattığı şişelere baktı, sonunda, bilmediği bir viski markasını taşıyan bir şişeyi gösterdi.

"İyi midir?"

"Sattığımızı göre bunu sevenler de var demektir."

Oradakiler, o meyhanede oturmanın Spencer için ne demek olduğunu bilemezlerdi. Onlar alıştı buralara. Spencer'in yıllardan beri bir bara girmemiş, zaten yaşamı boyunca da barlara pek seyrek gitmiş olduğunu bilemezlerdi.

Onu büyüleyen bir ayırnü vardı: Çevresinde kırmızı, sarı, mavi ışıkların yanıp söndüğü, içi plâklarla, parlak dişlilerle dolu olan, koca karınlı camlı makine... Televizyon açık olmasa gidip bu makineye para atacak, nasıl işlediğini seyredecekti. Birçok insana göre bilinen, tanınan, alışılmış bir makineydi bu. Ama yaşamı boyunca böylesini ancak bir iki kez görmüş olan Spencer için makinenin —Tanrı bilir neden?— kötülükçü bir niteliği vardı.

Evinde içtiği viskinin tadına benzemeyen tadıyla önündeki viskinin de öyle kötülükçü bir niteliği var gibiydi. Meyhanenin bezenişinde, barmenin gülümseyişiyle ak ceketinde, yasak bir dünyanın parçaları olan bu şeylerin hepsinde, bir kötülük vardı.

Bu dünyanın neden ötürü yasak bir dünya olduğunu, Spencer sormuyordu kendi kendine. Arkadaşlarından birkaçı bara giderdi. Christine'in emmioğlu Weston Vaughan, efendiden adam sayıldığı halde, arada bir, bir bara girer, kokteyl içerdi. Christine, bara gitmeği Spencer'e yasak etmiş değildi, aynca.

Kendiydi kendine bu yasakları koyan. Belki de birtakım şeylerin kendisi için bambaşka bir anlamı vardı da ondan...

Örneğin şu anda, içinde bulunduğu hava, çevre!... Bardağının doldurulması için işaret etmişti bile. Önemli olan, bu değildi. Bu bar, Litch-field'in bir sokağında, evinden on iki mil uzaktaydı. Gelgelelim, bu bezeniş, bu koku, gramofonun çevresinde yanan bu ışıklardan ötürü Spencer artık belli bir yerde değildi sanki; bütün bağları ansızın kesilmiş gibiydi,

Christine'le Spencer geceleri arabayla pek yola gitmezlerdi ya, arada bir gitmişlikleri vardı gene de. Bir kezinde Cape Cod'a gitmişlerdi. Karayolunun üzerinde, her iki yöne doğru iki, ara sıra da üç sıra halinde kayıp giden arabalar vardı; farlarının ışığı insanın beynine saplanıyordu sanki. Yolun iki yanında kapkara uçurumlar vardı. Arada bir, bir benzinliğin yüreğe su serpen aydınlık adacığını görüyorlardı. Kimi zaman da barları, gece kulüplerini belli eden mavi ya da kırmızı neon ışıklan görölüyordu.

Bütün bu şeylerin Spencer'e baş dönmesi verdiğini Christine sezmiş miydi hiç?

Spencer'in gerçekten başı dönerdi. Solunda sürekli, ürkütücü bir gürültü çıkaran, arabasına çarpmaması bir tansığa benzeyen bu makinelerden birine gidip muhakkak toslayacaktı bir gün; Spencer'e hep öyle gelirdi...

Bu gürültü öylesine sağır ediciydi ki sözlerini karısına işittirmek için Spencer bağırarak zorunda kalıyordu.

"Sağa mı sapacağım?"

"Hayır. Cundan sonraki kavşakta sapacaksın."

"Bir işaret direği var ama..."

Christine de Spencer'in kulağına bağıyordu:

"Bizimki değil o!"

Arada bir mızıkçılık ediyordu. Var olmayan, kimsenin koymadığı bir kurala karşı mızıkçılık etmeğe kalkmak tuhaf değil miydi? Durup dururken, sıkıştığını, bir yerde durmaları gerektiğini ileri sürüyor, böylelikle bir barın yoğun havasına —bir an için olsun— dalmak, tezgâha dirseklerini dayamış, gözleri dalgın birtakım adamlar, bölmelerin loşluğu içinde birtakım çiftler görmek fırsatını buluyordu.

Tezgâhın önünden geçerken:

"Bir scotch..." diye sesleniyordu.

Çünkü —yalan söylemiş gibi olmasın diye yapıyordu sanki— ayak-yoluna koşuyordu. Çoğu zaman pisti oraları. Duvarlarında, ara sıra, birtakım sözler yazılı, açık saçık resimler çizili olurdu.

Bu barlarla benzinlikler de olmasa insan geceleri, karayolu üzerinde yolunu nasıl kestirebilirdi? Bunların dışında her yer karanlık içindeydi. Köylerle kentler, hemen hemen her zaman uzakta, uykuya dalmış olurdu.

Ara sıra, barlardan birinin yakınlarında, arabalar geçerken bir karaltı karanlıktan sıyrılır, görmemezlikten geline bir kol havaya kalkardı. Bu karaltı kimi zaman bir kadın olurdu; biraz daha öteye götürülmeği dileyen, istenecek ücreti ödemeğe hazır bir kadın...

Nereye giderlerdi bunlar? Ne için giderlerdi? Önemi yoktu bunun. Binlerce insandılar, kadınlı erkekli binlerce insandılar, böyle yol kıyılarından geçinen...

Kimi zaman da bir polis arabasının canavar düdüğünün birden, acı bir fren gürültüsü içinde kesildiği duyulur, önünde durduğu karaltının bir manken gibi kaldırılıp götürüldüğü görülürdü. Böylesi daha da etkilerdi insanı. Polis, ölüleri de, kazadan olsun başka nedenden olsun ölenleri de, böyle toplardı; birtakım barlara girdiklerinde üniformalı adamların coplarını kullandıktan da olurdu.

Bir başka kez, güneşin daha doğmamış olduğu bir saatte, alaca karanlıkta içinden geçtiği Boston yörekentinde bir çeşit kuşatma görmüştü: Bir damda bir adam tek başına duruyordu, çevrede, sokaklarda, her yanda polisler, itfaiyeciler, merdivenler, ışıldaklar vardı...

Ryan'la Foster Lewis'e bundan söz açmamıştı. Söylememek daha iyi olurdu. Hele Boston'daki o olayda, damda duran adama imrendiğini anlatmamak daha iyiydi. Barmen Spencer'i, gelip birkaç dakika içinde kafayı tütsüleyen, sonra da gevşek adımlarla, doymuş, uzaklaşan o yapayalnız, kimsesiz bekrilerden sanmıştı; viskiyi üçleyip üçlemeyeceğini sorar gibi bir halle bakıyordu kendisine. Çoktur böyle bekriler, içlerinde, döğüşmek isteyenleri de vardır, ağlamağa başlayanları da...

Ama Spencer bu ulamlardan hiçbirine girmiyordu...

"Ne kadar?"

"Bir dolar yirmi."

Meyhaneden çıkıyordu ya, evine dönmek niyetinde değildi daha. Belki de, Ryan'ın kendisini tutuklamağa karar vermesinden önce geçireceği son geceydi bu. Tutuklanırsa ne yapacaktı? Bilmiyordu... Savunacaktı kendini, Hartford'dan bir avukat tutacaktı... Bu işi, kendisini cezaya çarptırmağa dek götürmeyeceklerine inanıyordu.

Sokakta yürürken, yanından anasının koluna girmiş küçük bir Yahudi kızı geçince, Sheila Katz geldi usuna. Kıza bakmak için arkasına döndü; bunun da uzun, ince bir

boynu vardı. Piposunu doldurdu, başını kaldırınca önünde bir cafeteria'nın aydınlık salonunu gördü. Her şey apaktı bu cafeteria'da; duvarlar, masalar, bar... Bütün bu aklık içinde, tezgâhta yemek yiyen Bayan Moeller'den başka kimse yoktu. Bayan Moeller'in sırtı dönüktü. Başında sincap kürkünden bir başlık vardı kadının; mantosu da kürklerle süslüydü.

Niye girmesindi? Bugün biraz da Spencer'in günüydü, her şeyi yapmağa hakkı vardı; öyle geliyordu kendisine... Bu serüveni önceden tasarlamıştı. Karısının alnından öperken, bu gecenin başka gecelere benzemeyeceğini biliyordu.

"Nasılsınız Bayan Moeller?"

Elinde, hardalları akıp duran bir hot dog, şaşalamış bir halle başını çevirdi Bayan Moeller.

"Siz misiniz?"

Korkmuyordu ondan. Ama Spencer gibi bir adamın bu lokantaya gelmesine biraz şaşıyordu herhalde.

"Oturacak mısınız?"

Tabii oturacaktı. Kahve istedi, bir de hot dog ısmarladı. Kendilerini aynada görüyorlardı ikisi de. Eğlenceli bir şeydi bu. Bayan Moeller ken-
dişini biraz tuhaf buluyor gibiydi. Spencer de bundan alınmıyordu.

"Benim patrona çok kızmadınız ya?"

"Hiç kızmadım. O da işini görüyor, ne yapsın..."

"Ama böyle düşünmeyenler sık sık çıkar karşımıza... Ne olursa olsun, bu işten pek güzel sıyırdınız yakanızı."

"Öyle mi dersiniz?"

"Daha sonra onları gördüğümde, her ikisi de memnun gibiydi... Sizin hemen evinize döneceğinizi sanmıştım."

"Niye?"

"Bilmem. Hiç değilse, karınızı meraktan kurtarmak için."

"Karım merak etmiyor."

"O halde, alışkanlıktan diyelim..."

"Hangi alışkanlık demek istiyorsunuz Bayan Moeller?"

"Tuhaf şeyler soruyorsunuz canım! Yani evinizde oturmak alışkanlığı diyelim buna."

"Düşünmezdim sizin böyle..."

"Benim böyle, güneş battıktan sonra şehirde gezecek bir adam olduğumu... Değil mi?"

"Eh, aşağı yukarı öyle..."

"Oysa, iki bardak viski içtiğim bir bardan çıkıyorum..."

"Yalnız mıydınız?"

"Ne yazık ki öyle! Size rastlamamıştım daha. Ama birazdan, izin verirsiniz, zararımı kapatacağım. Niye gülüyorsunuz?"

"Hiç... Bana bir şey sormayın."

"Gülünç mü oluyorum?"

"Hayır."

"Pek mi acemice davranıyorum?"

"O da değil."

"Gülünecek bir şey mi geliyor usunuza?"

Sanki öteden beri birlikte gezerlermiş gibi teklifsiz bir davranışla Bayan Moeller elini Spencer'in dizine götürdü; sıcaktı bu el, üstelik hemen çekilmedi, dizinin üzerinde kaldı bir an...

"Başkalarının tasarımıyla Spencer Ashby'ye pek benzemiyorsunuz gibi geliyor bana..."

"Nasıl tasarımıyorlarmış beni?" .

"Bilmiyor musunuz?"

- ,

"Can sıkıcı bir adam olarak mı?"

"Yoo, öyle değil..."

"Ağırbaşlı mı?"

"Muhakkak..."

"Sorgusu yapılırken, karısını hiçbir zaman aldatmamış olduğunu söyleyen bir adam..."

"Değil mi?"

Kapının arkasından sorguyu dinlemiş olmalıydı; çünkü bu söz karşısında kılı bile kıpırdamadı. Yemeğini bitirmişti; dudak boyasını dudaklarının üzerinde basura basura gezdiriyordu şimdi. Spencer bu dudak boyalarına daha önce de dikkat etmişti, cinsel bir özellik bulmuştu bu boya tüplerinde...

"Ryan'a her şeyi anlatmış olduğumu mu düşünüyorsunuz?"

Biraz şaşkınlıktan kendini alamadı Bayan Moeller. Kaşlarını çatarak:

"Sanmıştım ki..." diye başladı.

Spencer onu kuşkulandırmış olmaktan korktu; bu kez elini o uzattı —ama uyluğuna doğru değil, çekiniyordu daha— kızın pazısından tuttu.

"Doğru biliyordunuz. Ben şaka söyledim."

Bayan Moeller gözünün ucu ile şöyle bir baktı. Ama Spencer bu bakışı öyle bir soğukkanlılıkla karşıladı, öylesine Crestview School öğretmeni, Christine'in kocası Spencer Ashby oldu ki Bayan Moeller gülmekten katıldı.

Kendi düşüncelerine karşılık vermiş gibi:

"Eh..." diye içini çekti.

"Eh... ne?"

"Hiç... Anlayamazsınız. Şimdi sizi bırakıp gitmeliyim; eve döneceğim."

"Hayır."

"Efendim?"

"Hayır dedim. Bir yere gidemezsiniz. Benimle bir bardak içki içmeğe söz verdiniz..."

"Ben söz falan vermedim. Siz..."

Yaşamı boyunca oynamak istemediği oyun bu oyundu işte; oysa birdenbire, ne kadar kolay görünüyordu bunu oynamak... Önemli olan, sessizliği önlemek üzere gülmek, gülümsemek, rasgele bir şey söylemekti.

"Pek güzel. Madem bu sözü ben ettim, sizi ben götüreceğim... Buradan uzaklara... Little Cottage'a gittiniz mi hiç?"

"Ama Little Cottage Hartford'da!"

"Evet, Hartford yakınlarında. Gittiniz mi hiç?"

"Hayır."

"Gidiyoruz o halde."

"Uzak ama..."

"Arabayla yarım saat ya sürer ya sürmez."

"Anneme haber vermeliyim."

"Oradan telefon edersiniz."

Gören de bu çeşit serüvenlerde görgüsü var sanırdı. Güç bir hokkabazlık numarası yapıyor gibi geliyordu Spencer'e... Sokakta, kar daha yoğun, daha hızlı yağıyordu şimdi. Yaya kaldırım boyuncası, taze karın içinde derin ayak izleri vardı.

"Ya tipi tutar da dönemezsek?"

Spencer, dölekçe:

"O zaman sabaha değin içmek zorunda kalırız," diye karşılık verdi.

Arabasının üstü karla örtülüydü. Kızın arkasından kapıyı açık tutarak onu arabaya bindirdi; işte ancak o zaman, ona —yardım etmek bahanesiyle— dokununca, bal gibi, arabasına bir kadın bindirip götürmekte olduğu, kafasına dank etti.

Christine'e telefon etmemişti. Karısı telefonla Ryan'ı evinde aramış olmalıydı şimdi.

Hayır! Bunu yapmaktan çekinmiş olacaktı, Spencer'i güç duruma düşürmekten korkardı.

Şu halde kocasının niye geciktiğini hiç mi hiç kestiremiyor, beş dakikada bir yerinden kalkıyor, gidip pencereden bakıyor olmalıydı; ama pencerenin ötesinde, kara kadifeden bir diplik üzerinde karlar lapa lapa yağıyordu herhalde... içerden bakınca dışarıyı hep kadife gibi görünürdü...

Az kalsın her şeyden vazgeçecekti. Budalalıktı bu. Bunu şakacıktan yapmıştı. Başaracağı, kadının kendisiyle gelmeği kabul edebileceği u-sundan geçmemişti...

Oysa şimdi, arabanın içinde, sıcaklığını duyabileceği kadar yakınına oturmuş, artık bunu söylemenin sırası gelmişçesine doğal bir sesle:

"Yakınlarım beni Nina diye çağırır," diyordu.

Adının Gaby yahut Bertha olduğunu düşünmekle Spencer yanılmıştı demek. Hem hepsi birdi zaten...

"Sizinki de Spencer... Adınızı kaç kez yazdım makinede, bilirim elbet. Adınızın güçlüğü, kısaltılmaması... Spen de denemez ya size. Karınız sizi ne diye çağırır?"

"Spencer der."

"Anlıyorum."

Ne anlıyordu sanki? Christine'in öyle kısaltılmış adlar kullanacak, sırasında, bebek gibi konuşmağa kalkacak bir kadın olmadığını mı?

Spencer gerçekten ürkü içindeydi. Gövdesinde duyduğu bir ürkü içinde... O kadar ki, kolunu uzatıp kontak anahtarını çevirecek yüreği bile bulamıyordu kendinde.

Şehirdeydi hâlâ; önlerinde yaya kaldırımının uzandığı iki sıra evin arasında. Sokaklarda insanlar yürüyor, aileler aydınlık pencerelerin arkasında akşam saatlerini geçiriyordu.

Sokağın köşesinde "bir polis duruyordu herhalde.

Bayan Moeller, Spencer'in duraksamasını yanlış anlamış olacaktı. Ya da vereceğini hemen oracıkta vermeğe başlamak istedi belki de... iyi kızdı Bayan Moeller...

Yüzünü ansızın Spencer'in yüzüne yaklaştırdı, etli dudaklarını dudaklarına yapıştırdı, ağzına sıcak ıpslak dilini soktu.

IV

Spencer saate son baktığında ona on vardı. Christine, herhalde, Ryan'a telefon etmiş olmalıydı artık. Spencer'in eve daha dönmediğini, merakta kaldığını söylemiş olsa gerekti. Ryan da polise telefon ederdi herhalde. Meğer ki Christine kendiliğinden polise telefon etmiş ola... Kim bilir? Belki de onu aramağa çıkmak üzere birinden bir araba istemişti... Ama nereden bulurdu arabayı? Bu durumda, olsa olsa, emmi-oğlu

Weston'dan arabasını isterdi.

Ama bunları yaptıysa bile, Christine bu saatte artık eve dönmüş olmalıydı. Spencer'in Litchfield'de ancak üç dört bara, iki lokantaya girebileceğini düşünürdü. Onu, Anna Moeller'le birlikte oturup hot dog yediği cafeteria'dan sormak, kimsenin usuna gelmezdi herhalde.

Esrik değildi Spencer, hiç değildi. Altı yedi bardak içmişti, artık sayısını tam

bilemiyordu, ama bu içkilerin hiçbir etkisi olmamıştı, kafası bulanmamıştı, gözünden bir

şey kaçmıyor, durumu seçildikle görüyordu.

Ryan'ın yazmanıyla gezdiği bilinseydi, onu bulmak kolay olurdu; çünkü Anna, Little Cottage'a, varır varmaz annesine telefon etmişti.

Spencer kızın arkasından telefon odacığına girmekten çekinmişti. Annesine kendisinden söz açıp açmadığını, nerede bulunduklarını söyleyip söylemediğini de sormamıştı.

Dikkatli davranmak daha iyi olacaktı.

Yarım saat kadar önce Anna garip bir şey söylemişti. O da kafayı iyice bulmuştu. Spencer kadar içmişti o da. Spencer iki kez onu evine götürmeği önermişti ama artık gitmek istemeyen Anna'ydı. Spencer'in kulak memesini ısırp durduğu bir sırada, ortada hiçbir neden, herhangi bir gereklilik yokken, insanın içini dökmek istediği zamanki konuşmasını andıran bir halle:

"Bereket coroner'in yanında çalışıyorum... Talihin varmış. Yoksa şu ara, seninle gezmeği göze alacak kız pek çıkmazdı!" demişti.

Little Cottage, Spencer'in Danbury gazetesini okurken kafasında canlandırdığı yere benzemiyordu pek... Gazetede yalnız barın sözü geçmişti; arkada bulunan, en önemli yer olan, ikinci salondan hiç söz açılmamıştı. Bu salonun benzerleri başka yerlerde de, hattâ pek çok barda bulunsa gerekti; çünkü buraya hiç gelmemiş olan Anna Moeller, Spencer'i dosdoğru oraya götürmüştü.

Bu salon, ilkinden daha az aydınlatılmıştı. Işık, tavanda, yıldıza benzetilmiş birtakım küçük deliklerden geliyordu yalnız. Dans yerinin çevresinde ise, içlerinde yarım daire biçiminde birer sıra ile ufak birer masa bulunan bölmeler vardı.

Burası hemen hemen boştu. Müşterilerin çoğu herhalde cumartesi pazar günleri gelirdi buraya. Bir ara salonda, kendilerinden başka kimse kalmamıştı. Barmenin sırtında ak bir ceket yerine kollan sıvanmış bir gömlek vardı. Saçı kapkaraydı adamın. Besbelli, İtalyan asıllıydı.

Spencer, Bella'nın öldüğü gece barına gelen bir çift üzerine sorguda verdiği bilgiyi düşünerek, barmenin kendisine ters ters bakacağını, belki de birtakım sorular sormağa kalkacağını sanmıştı. Oysa hiçbir şey olmamıştı. Demek Anna ile Spencer, her zamanki müşterilerine benziyor-lardı. Anna, herhalde benziyordu o müşterilere... Ban hiç yadırgamamış-tı. içkisini susuz içiyordu, iki dans arasında yerlerine oturduktan zaman, Spencer'e iyicene yapışıyordu. O kadar ki Spencer, gövdesinin bir yanının sızladığını duyuyordu. Kadın ikisinin de bardağını içip boşaltıyor, Spencer'in kulak arkasını yalıyor, orasını burasını hafif hafif ısınyordu.

Oturdıkları yerden barı görmüyorlardı ama barmen, ufak bir pencereden, onları görebiliyordu. Yandaki salonda kapının açıldığını her duyuşunda Spencer "tamam, polis geldi!" diye düşünüyordu. Tezgâhın bir

köşesinde ufak bir radyo gözüne ilişmişti. Radyonun sesi kısılmıştı, musiki ancak duyulabiliyordu. Tehlike oradan da gelebilirdi. Onu şu anda arıyorlardı herhalde. Bu durumda, kaçtığını düşünmezler, dolayısıyla Bella'yı kendisinin öldürdüğüne iyice inanmazlar mıydı?

Olayların akışını değiştirmek, ya da etkilemek için hiçbir şey yapmıyordu. Anna kendisine bir şarkı adı söyleyince gidip otomatik gramofona —pırl pırl, çevresinde ışıkların yanıp durduğu, kendisini düşlere salan makineye— parayı atıyordu...

Anna onu zorla dansa kaldırıyordu. On dakikada bir dansa kalkalım diye tutturuyordu, hele bölmelerden birinde başka bir çift oturuyor ise... Bu bölmelerin iki tanesinde, yarımşar saat kalan iki çift oturmuştu. O kızlardan biri —ufacık tefecikti, karalar giymişti— dans ederken, ağzı eşinin ağzıyla kaynaşmış gibi duruyor, dansın başından

sonuna değin dudaklarını erkeğin dudaklarından ayırmıyordu; gören, kızı dudaklarından oğlanın ağzına asılı sanırdı.

Yollar boyunca ışıklı ilânlarına bu kadar bakmış olduğu bütün barlarda işler hep böyle mi olurdu?

Spencer dans ediyor, derisinin üzerinde Anna'nın boyalarının kokusunu, tükürüğünün kokusunu duyuyordu. Anna kendisine kesin devinimlerle ustaca sarılıyor, belirli bir amacı olduğunu saklamıyordu. O amacına erişince de, tuhaf tuhaf kahkahalar atıyordu. Anna, kendinden memnundu.

Gerçekten polis onları arıyor muydu?

Kalın bacaklarını, ilk olarak, Ryan kendisini evlerinde sorguya çekerken gördüğü bir kızla gezdiğini, buraya geldiğini, Christine usunun köşesinden olsun geçirmese gerekti. Spencer Anna'yı buraya getirmekle yanlış bir iş yapmıştı. Gönlüne esi esivermiş, lâf olsun diye, gezelim demişti. Kızın kabul edeceğini, kendisine uyacağını ummamıştı. Bir bardak içtikten sonra, kızı evine götürmeği önererek bu yanlışını düzeltmek istemişti.

Ama ok yaydan çıkmıştı. Anna her zaman böyle yapıyor olsa gerekti. Spencer ona:

"Ryan'la gezdiniz mi hiç?" diye sormuştu.

Anna, gırtlaktan gelen, Spencer'i tedirgin eden bir gülüşle karşılık vermişti:

"Ne sandınız beni? Kız oğlan kız mı?"

O anda Spencer'in yüzünde gördüğü ağırbaşlı anlatımdan ötürü olacak, bunu bir oyun, bir can sıkma yolu haline getirmişti:

"Doğru söyleyin. Kız olduğumu mu sanmıştınız? Hâlâ öyle mi düşünüyorsunuz?"

Spencer, bu sözlerle Anna'nın nereye varmak istediğini hemen anlayamamıştı.

Tartışmağa kalkmıştı onunla. Öyle ki, zavallı kızın, amacına ulaşması epey vakit almıştı. Ulaşıncı da, barmenin kendilerini gözetleyip gözetlemediğini anlamak üzere küçük pencereye doğru —alışkın bir halle— bir göz atmıştı.

Spencer'in şimdi yaptıklarıyla kurmuş olduğu düş biribirini tutmuyordu. Anna'ya istek duymuyordu. Bu geceyi başka türlü tasarlamış-ı, başka türlü bir kadınla vakit geçireceğini düşünmüştü.

Bella, başka türlü müydü?

Spencer ne yapsa, gözünün önünde, ancak yerde yatan Bella canlanıyordu. Anna, Spencer'in usundan geçenleri sezmekten uzaktı.

İçerken ağlayan kız —barmenin polise ifade verirken sözünü ettiği kız— da başka türlü olsa gerekti. İkinci salona girmiş miydi o? Spencer, ifadenin ayrıntılarını anımsamağa çalışıyordu.

Yüzü ateş gibi yanıyordu; Litchfield'de Anna'yla arabaya bindiği andan beri de, göğsünde bir ağırlık vardı, içince ferahlayacağını, bu ağırlığın göğsünden kalkacağını sanmıştı, oysa alkol hiçbir değişikliğe yol açmıyordu. Sinirden ileri geliyordu bu ağırlık. Bir yokuştan aşağı ini-yormuşçasına frene basmak istiyor, ara sıra, soluğu kesiliyordu.

Olayları Anna Moeller yöneltiyordu; her zaman yaptığı şeyleri yapıyordu herhalde...

Spencer ne zaman kalkıp gitmekten söz açsa:

"Sus!" diyordu Anna... "Bu kadar sabırsız olma."

Spencer anlar gibi oldu. Kıza göre, Spencer'in gitmek istemesi, bardan çıkılınca gidilen bir başka yerde, başka türlü işlere girişmek içindi. Sözün kısası, Spencer'in her zaman düşünmüş olduğu gibi, arabada yapılan işler için...

Bu düşünce onu biraz korkutuyordu ama... Bu yüzden, o da, gidiş saatini geciktiriyordu.

Ancak, işi sonuna dek götürmeden buracıkta yakalanmak da budalalık olmaz mıydı?

Katz o gün evine dönmüş olmasaydı, Anna'yı bırakır giderdi Spencer. Bir düşündüğü

vardı. Evine varmadan arabayı yolun kıyısında bırakacak, sessizce yaklaşacaktı, işçileri gözlemişti. Uyandın telleriyle aygıtlarının nerede olduğunu biliyordu. Birinci katta buzlu camlı bir pencere var-

dı, bir banyo penceresi; hiçbir zaman iyice kapatılmayan bu pencerede işçiler çalışmamıştı. Bir merdiven bulması kolay olurdu, kendi garajında böyle bir merdiven vardı.

Ayaklarının ucuna basa basa odaya gidecek, dünyanın en sevecen sesiyle fısıldayacaktı: "Korkmayın..."

Uykuya dalmış Sheila onu tanıyacaktı. Ondan korkmayacaktı. Sheila da mırıldanacaktı: "Siz misiniz?"

Çünkü Spencer'in kendi kendine anlattığı öyküde Sheila şaşırıyor-du, bir gün geleceğine güvenerek onu bekliyordu; lambayı yakmayacak, sıcacık kollarını açacaktı; bir uçurum kadar derin bir kucaklaşma içinde kendilerinden geçeceklerdi. Öyle olağanüstü, öyle heyecanlandırıcı bir şeydi ki bu, uğruna ölmeğe değerdi.

"Neye daldın?"

"Hiç..."

"Hâlâ o kadar sabırsız mısın?"

Spencer bu sözlerle bir karşılık ararken Anna:

"Heyecandan elin kolun bağlanıyordun eminim..." dedi.

Gene bütün ağırlığıyla Spencer'e yaslanmıştı, boyunbağıyla oynuyordu.

"Ryan'a anlattıkların doğru muydu?"

Sheila'lı öykü ne diye, odasında, yerde yatan Bella'nın imgesiyle sona eriyordu sanki? Oysa Spencer bu öyküyü kendi kendine birkaç kez anlatmıştı bundan önce... Bu öyküye başka bir bitim düşünemiyordu sanki. Düşünse, bu tasarım bir heyecanın son kertesini olmaktan artık çıkardı.

Kaşlarını çatmış, Lorraine'in sözlerini anımsamağa çalışıyordu.

"Sevgi dedikleri şey, bir kirlenme gereksinimidir onlar için. Başka bir şey değil..."

Bu sözler, belki Sheila'ya duyduğu istek için de doğrudur. Düşsel olayların akışında, bu düşünceyi destekleyebilecek bir küçük olgu da vardı.

Bella'nın annesi "İnan bana," diye sürdürmüştü sözünü, "böylelikle kendi kişisel günahlarından arınır gibi olurlar; daha bir temize çıkmış gibi gezerler ortalıkta..."

Anna'nın Spencer'in yüzünde .yaladığı, ağzından emip aldığı, onun günahları mıydı?

Kendisiyle gezmeye öneren her erkeğin yanında Anna, aynı biçimde davranıyordu, iyi davranmağı, karşısındakini mutlu kılmağı o kadar istiyordu ki!

"Dansa bir kezcik daha kalkalım, olmaz mı ha?"

Spencer sabırsızlanıyordu ama niçin sabırsızlandığını artık bilemiyordu; kızın düşündüğü iş için mi, yoksa bu geceki serüveni bir an önce bitirmek için miydi bu sabırsızlanması? Herhalde her ikisi için. Düşünceleri seçikti gerçi, her zamankinden açık seçik... Ama içki, gene de bir uyuşukluk yaratmıştı.

"Gördün mü?"

"Hayır... Neyi?"

"Şu ikisini... Solumuzda duranları..."

Bir delikanlıyla bir kız yan yana oturuyorlardı, erkek kolunu kızın omuzuna atmıştı, kız başını erkeğin omuzuna dayamıştı; yüzlerinde dingin bir kendinden geçmişlik anlatımı, kıpırtısız, gözleri açık, sessiz, duruyorlardı ikisi de...

Spencer hiçbir zaman böyle olmamıştı. Hiçbir zaman da olamayacaktı herhalde. Belki

Sheila'nın yanında böyle bir şey yapabilirdi. Ama o zaman da Sheila, ertesi gün, bütün kadınlara benzeyen bir kadın haline gelmemeliydi yeniden.

Spencer, şu anda, evine bir daha dönmeyeceğinin farkında mıydı artık? Böyle bir şeyi usundan geçilmiyordu. Ama barmene para verirken adamın kolundaki denizkızı dövmesi gözüne ilişince, üzerinde üç sıra arabanın her iki yönde akıp gittiği karayolu burnunda tüter gibi oldu, uzaktan uzağa, karanlığın içinde kollarını kaldıran karaltıların özlemini duydu.

Barın içinden geçmeden önce Anna Spencer'in yüzündeki dudak boyası lekelerini sildi; dışarı çıkınca da, yol kıyısında duran arabalarla kapı arasında kalan aydınlık kaldırım parçasından geçerken, özentisizce Spencer'in koluna girdi.

Kar epey birikmişti, ayak izleri artık kara kara durmuyordu içinde. Arabanın her yanı adamakıllı örtülmüştü. Buz tutmuş kapıyı açarken Spencer'in parmakları sinirinden titriyordu.

Bu işlerin öyle yapılması gerekirdi, değil mi? Anna'nın yüzünde şaşkınlık izi yoktu.

Geceleri, arabaların arkasında şöyle bir görebildiği soluk yüzleri anımsıyordu Spencer.

Şimdi, Anna da, arabanın arkasına geçip oturuyordu.

"Bekle, önce bir çekidüzen vereyim kendime..."

Spencer şimdiye değin yaptıklarını, yapmış olduğuna göre, canı bunu istiyor demekti. Yaşamı boyunca yüzlerce kez böyle bir dakikanın özlemini duymuştu.

Düşlediği kadın varsın Anna gibi bir kadın olmasın. Ne çıkardı sanki bundan?

"Bir kirletme gereksinimidir..." demişti Lorraine.

O halde her şey yolundaydı. Çünkü Anna, kendini kirletmek için çılgınca bir istek gösteriyor gibiydi.

"... günahlarından arınır gibi olurlar..."

Spencer bunu istiyordu. Bu işin olması gerekiyordu. Başka türlü olması için artık iş işten geçmişti. Şimdi, bir polis arabası her an kendi arabasının yanında durabilirdi. Hem bundan sonra, ne yaparsa yapsın, Spencer'in suçlu olduğuna inanırlardı.

Bir an, yalnız bir an, bütün bunların bir tuzak olup olmadığını, Anna'nın, Ryan'la ruh hekiminin isteği üzerine, kendisinin nasıl bir tepki göstereceğini anlamak düşüncesiyle yoluna çıkıp çıkmadığını sordu kendi kendine. Belki de son dakikada...

Yok ama, öyle değildi... Anna, bu işi yapmağı şimdi Spencer'den de çok istiyordu.

Spencer'in, yaşamı boyunca var olabileceğini düşünmediği birtakım cinler, ifritler kıvrandırıyordu sanki kızı; Anna, kulaklarının hiç işitmediği sözlerle, kendisini donduran davranışlarla, yalvarıyor duruyordu. Spencer şaşkınlık içinde kalakalmıştı.

Bu işin yapılması gerekiyordu, ne olursa olsun yapılması gerekiyordu. Spencer bunu istiyordu. Anna, kendisine, alıacak kadar bir süre bı-raksındı yalnız... Spencer'in suçu yoktu bunda. Çok içmişti. Anna'nın, birtakım sözleri söylememesi gerekirdi.

Bir sussa, kımıldamadan dursa, Spencer'in, Sheila üzerine kurduğu düşleri sürdürebilmesine meydan bıraksa...

Spencer, konuştuğunun farkına varmadan:

"Bekle biraz... Dur biraz..." diye fısıldıyordu.

Spencer, gözlerinde güçsüzlüğün akıttığı yaşlar, belki de gülünecek bir halde, çırpınıyordu, işte o zaman Anna, gülmeğe başladı; karnından yükselen kıyıcı, çatlak kahkahalarla gülmeğe başladı...

İteliyordu Spencer'i. Küçümsüyordu onu. Onu...

Anna, Spencer kadar güçlü olsa gerekti; ama otomobilin köşesinde sıkışıp kaldığı için, Spencer'in elinden kurtulmak üzere devinebilecek durumda değildi.

Boynu kalındı, güçlüydü, Sheila'nın boynuna hiç benzemiyordu. Spencer işi bir an önce bitsin istiyordu. Anna kadar acı çekiyordu şu anda... Anna'nın gövdesi neden sonra gevşediği zaman Spencer'e bir şey oldu; ummadığı, kendisini şaşırtan, utandıran bir şey... Bu şey yüzünden, yüzü kızararak, Lorraine'in sözlerini anımsadı: "... bir kirletme gereksinimi."

Bara doğru dönerek:

"Bir scotch and soda," dedi.

Hemen ardından telefon odacığına girdi. Barmenin kendisine tuhaf tuhaf bakmasını beklemişti. Oysa barmen, belki de, saz rengi şapkalı başka bir İtalyanla —kapının önünde duran Cadillac da bunun olsa gerekti— pek heyecanlı bir konuşmaya dalmış olduğu için, Spencer'e dikkat bile etmemiş gibiydi.

Spencer, odacığın camından görüyordu onları; biri daha oturuyordu barda, uzun boylu, seyrek —ama ipek gibi— kızıl saçlı, bardağına bir dert ortağına bakar gibi bakan bir adam...

"Bayan, Sharon polis karakolunu bağlar mısınız lütfen?"

"Hartford karakolunu istemez miydiniz?"

Bekindi:

"Hayır. Özel bir iş için arıyorum."

Bağlantının kurulması biraz uzun sürdü. Spencer, telefoncu kızların bir merkezden öbürüne çene çaldıklarını duyuyordu.

"Alo! Sharon karakolu mu? Yardımcı Averell'le konuşabilir miyim?"

Kendisine:

"Kim arıyor?" diye sorulacağından korkuyordu.

Adını söyler söylemez, en yakın polis arabasına, gelip kendisini götürmesi için radyoyla buyruk verilecekti. Spencer çok korkuyordu bundan: isteseydi, kaçabilirdi. Düşünmüştü bunu da, ama bu düşüncesine kendi bile kanamamıştı. Hele cesedi atmak için bir yerde durması da gerektiğine göre...

Hem neye yarardı? Kaçıp ne olacaktı?

Böylesi o kadar daha kolaydı ki! O adamlar, oyunu kazanmış olduklarını düşüneceklerdi. Sevineceklerdi, ilâhilerini rahat rahat söyleyeceklerdi.

"Yardımcı bu gece nöbetçi değil. Kendisine verilecek bir haber mi vardı?"

"Sağ olun. Özel bir iş için aradımdı. Ben evine telefon ederim..."

Saat kaçtı ki? Saatini yanına almamıştı. Durduğu yerden barın saatini göremiyordu. Tanrı vere de Averell sinemaya, ikinci gösteriye gitmemiş ola!

Rehberde numarasını buldu, sesini duyunca ferahladı. O zaman:

"Ben Spencer Ashby!" dedi.

Bir boşluk açılır gibi oldu. Yutkundu, sözünü sürdürdü:

"Hartford yakınlarında. Little Cottage'dayım. Beni sizin gelip götürmenizi isterdim."

Averell kendisini hangi nedenle götüreceğini sormadı. O da öbürleri gibi yanlış düşüncelere mi kapılıyordu şu anda? Sorduğu soru Spencer'i şaşırttı:

"Yalnız mısınız?"

"Evet, şimdi yalnızım..."

Telefon kapandı. Spencer odacıkta oturup beklemeyi yeğlerdi ama orada uzun süre kalması dikkati çekerd. Christine'e Allahısmarladık demek üzere telefon etmesin miydi? Christine elinden geleni yapmıştı. Herhangi bir suçu yoktu. Telefonun başında bekliyor olmalıydı. Belki de, şimdiye dek birçok kez olduğu gibi, bu akşam da telefonun zili çalmış, Christine, birinin konuşmasını boşuna beklemiş, uzayın bilinmez bir

yerinden gelen bir soluk sesinden başka bir şey işitmemişti.

Christine'i aramadı. Bara yaklaşıp iskemleye tırmandığında, iki adam hâlâ italyanca konuşuyorlardı. Bardağının yansıma bir dikişte içti, karşıya baktı, şişelerin arasından, aynada, dudak boyası lekesi içindeki yüzünü gördü. Mendilini tükürükleyip tükürükleyip silinmeğe başladı; bunu yaparken burnuna gelen kokuyu çocukluğunda duyduğunu anımsıyordu.

Kızıl saçlı sarhoş, şaşkınlık içinde bakıyordu Spencer'e:

"Dişilerle mi oynastın kardeş?" demekten kendini alamadı.

Spencer, yardımcının gelişinden önce dikkati çekmekten o kadar korkuyordu ki bu sözlerle karşılık korkakça gülümsedi. Barmen de kendisine bakıyordu şimdi. Beyninde bir düşüncenin yavaş yavaş oluştuğu, yum-rukoyuncusu suratında izlenebilecekti neredeyse... Barmen, başlangıçta, anımsadığının doğruluğuna karar veremedi. Sonra gidip küçük penceresinden baktı, işkillendi, ikinci salona girip bir göz attı.

Bara döndüğünde, başından çıkarmadığı şapkası, sırtında deve tüyünden paltosu, boynunda atkısı ile oturmakta olan arkadaşına gidip bir şeyler söyledi.

Tehlikeyi sezmeğe başlayan Ashby bardağını dikti, bir viski daha istedi. Bu viskiyi belki de vermeyeceklerdi kendisine. Barmen, dışarıya yolladığı arkadaşının dönmesini bekliyordu.

Averell, arabasının canavar düdüğünü de öttürse, on dakikadan önce gelemezdi buralara. Bölmenin öbür yanında iki çift kalmış olsa gerekti.

Spencer, boş bardağından içer gibi yapıyordu; dişleri takırdıyordu. Gözlerini ondan ayırmayan barmen, bir şeylere hazırlanır gibiydi. Kolundaki dövme bütün ayrıntılarıyla belli oluyordu. Kolları kıllıydı, alt çenesi iyicene çıkıktı, burnunu kırmışlardı bir zamanlar...

Spencer kapının açıldığını işitmedi ama sırtında buz gibi havayı duydu. Deve tüyü paltolu adam ana dilinde hızlı hızlı konuşurken. Spencer başını o sese doğru çeviremedi. Korktuğu başına gelmişti. Averell ne yaparsa yapsın, iş işten geçtikten sonra gelecekti. Ashby herhangi bir karakola başvursaydı, ya da arabasıyla bir karakola kendi gitseydi daha iyi etmiş olurdu.

Barmen tezgâhın arkasından çıkıp geliyordu, ağır ağır; ama ilk yumruğu o vurmadı... tskemlesinden inerken az kalsın yerlere serilen kızıl saçlı adamdı ilk yumruğu indiren... Her yumrukta, geri çekilip hız alıyor, sonra ileriye atılıyordu...

Spencer onlara:

"Polisi ben kendim çağırdım," demeğe çalıştı.

İnanmıyorlardı ona. Artık ona kimse inanmayacaktı. Bir tek insan i-nanacaktı yalnız, hiçbir zaman tanımayacağı bir tek insan: Bella'yı öldüren adam...

Olanca güçleriyle vuruyorlardı. Spencer'in kafası güm güm ses çıkarıyor, panayır kuklalarının başı gibi sağa sola sallanıp duruyordu. Arka salondakiler koşuyordu şimdi yardıma, kızlar ötede durup bakıyorlardı... Oğlanlardan biri —ufak tefekti, gürbüzdü; onun da suratı dudak boyası lekesi içindeydi—

"Al bakalım!" diye homurdanarak dizini, var gücüyle, Spencer'in apış arasına indirdi.

Bir canavar düdüğü sesi arkasından, sağında solunda üniformalı birer polisle yardımcı Averell kapıyı açtığı zaman, Spencer Ashby çevresinde cam kırıkları, patlamış dudaklarından kanlar akarak en azından baygın bir halde bir iskemlenin dibine yığılmalı çok olmuştu.

Belki de, ağzını daha geniş gösteren bu kıpkırmızı yırtık yüzünden, Spencer, gülümsüyor gibiydi.